

www.qbz.gov.al

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2025 – Numri: 16

Tiranë – E mërkurë, 29 janar 2025

PËRMBAJTJA

		Faqe
Udhëzim i ministrit të Financave nr. 1, datë 21.1.2025	Për mënyrat dhe procedurat për zbatim nga subjektet e përfshira në veprimtari financiare.....	1087
Udhëzim i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural nr. 2, datë 20.1.2025	Për miratimin e standardeve për çdo fazë të procesit të lidhur me kultivimin e bimës së <i>cannabis</i> -it.....	1116
Vendim i Gjykatës Kushtetuese nr. 84, datë 23.12.2024	Me objekt deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtares së Gjykatës Kushtetuese, zonjës Holta Zaçaj.	1126

UDHËZIM**Nr. 1, datë 21.1.2025****PËR MËNYRAT DHE PROCEDURAT
PËR ZBATIM NGA SUBJEKTET E
PËRFSHIRA NË VEPRIMTARI
FINANCIARE**

Në mbështetje të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës dhe të nenit 28, pika 3, germa “a”, të ligjit nr. 9917, datë 19.5.2008, “Për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit”, të ndryshuar,

UDHËZOJ:**KREU I
DISPOZITA TË PËRGJITHSHME****Neni 1
Qëllimi**

Qëllimi i këtij udhëzimi është të përcaktojë mënyrat dhe procedurat për zbatim nga subjektet e përfshira në veprimtari financiare, sipas përcaktimeve të nenit 3, të ligjit nr. 9917, datë 19.5.2008, “Për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit”, të ndryshuar.

**Neni 2
Përkufizimet**

1. Përkufizimet e parashikuara në nenin 2, të ligjit nr. 9917, datë 19.5.2008, “Për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit”, të ndryshuar, zbatohen në mënyrë të drejtpërdrejtë për terminologjinë e përdorur në përmbajtjen e këtij udhëzimi. Në rast të konstatimit të ndonjë termi apo togfjalëshi me kuptim tjetër nga ai që parashikon ligji, do të gjejë zbatim terminologjia e parashikuar në ligj.

2. Përveç sa parashikohet në pikën 1 të këtij neni, për qëllim dhe zbatim të këtij udhëzimi, termat e mëposhtëm do të kenë këtë kuptim:

a) “Raporti i aktivitetit të dyshimtë” (RAD) është formulari elektronik me anë të të cilit subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi raportojnë tek autoriteti përgjegjës për çdo transaksion dhe aktivitet të dyshimtë, sipas aneksit I, “Raporti i aktivitetit të dyshimtë” (RAD), bashkëlidhur dhe pjesë e këtij udhëzimi;

b) “Raporti i transaksionit të parasë fizike” (RTPF) është formulari elektronik me anë të të cilit subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi raportojnë tek autoriteti përgjegjës çdo transaksion në para fizike në një vlerë të barabartë ose më të madhe se 1 000 000 (një milion) lek ose kundërvlera në monedha të tjera të huaja, të kryer si një transaksion i vetëm ose si transaksione të lidhura me njëra-tjetrën, sipas aneksit II, “Raporti i transaksioneve të parasë fizike” (RTPF), bashkëlidhur dhe pjesë e këtij udhëzimi;

c) “Raporti i kontrollit në distancë” (RKD) është formulari sipas aneksit III, “Raporti i kontrollit në distancë” (RKD), bashkëlidhur dhe pjesë e këtij udhëzimi, i cili me kërkesën e autoritetit përgjegjës plotësohet dhe raportohet nga subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi, në lidhje me përmbushjen prej tyre të detyrimeve ligjore;

ç) “Sistemi i centralizuar” është regjistri i brendshëm për regjistrimin dhe mbajtjen e të dhënave mbi klientët dhe transaksionet që plotësohet nga subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi dhe që përmban të dhënat sipas aneksit IV, “Për regjistrimin dhe mbajtjen e të dhënave mbi klientët dhe transaksionet”, bashkëlidhur dhe pjesë e këtij udhëzimi;

d) “Burimi i pasurisë” është tërësia e fondeve dhe pasurive që posedon klienti;

dh) “Klient rastësor” është personi i cili është përdorues i shërbimeve të ofruara nga subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi, edhe për një herë të vetme, gjatë një periudhe 1-vjeçare (njëvjeçare) duke mos vendosur një marrëdhënie vazhduese biznesi me këto subjekte;

e) “Transferta në grup” nënkupton një transfertë që përbëhet nga disa transferta individuale që i dërgohen të njëjtit institucion financiar por që mund të këtë më shumë se një përfitues.

**Neni 3
Subjektet e përfshira në veprimtari
financiare**

1. Subjektet e përfshira në veprimtari financiare dhe që i nënshtrohen këtij udhëzimi janë:

a) subjektet bankare, si dhe çdo subjekt tjetër që licencohet apo mbikëqyret nga Banka e Shqipërisë, sipas përcaktimeve të nenit 3, shkronja “a” e ligjit;

b) subjektet financiare jobanka;

c) zyrtat e këmbimeve valutore;

c) shoqëritë e kursim-kreditit dhe unionet e tyre;
d) shërbimet postare që kryejnë shërbime pagesash;

dh) bursat dhe çdo subjekt tjetër (agjent, broker, shoqëri komisionere etj.), që ushtron veprimtari për emetimin, këshillimin, ndërmjetësimin, financimin dhe çdo shërbim tjetër që ka lidhje me tregtimin e titujve;

e) shoqëritë që merren me sigurimin e jetës ose risigurimin, agjentët apo ndërmjetësit e tyre, si dhe fondet e pensionit;

ë) shoqëritë administruese të sipërmarrjeve të investimeve kolektive dhe të fondeve të pensioneve, si dhe agjentët e tyre;

i) çdo person fizik ose juridik, i cili merret me ofrimin e shërbimeve të mjeteve virtuale.

KREU II VIGJILENCA E DUHUR

Neni 4 Masat e vigjilencës së duhur

1. “Vigjilenca e duhur” është tërësia e masave që duhet të zbatojnë subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi me qëllim:

a) identifikimin dhe verifikimin e plotë dhe të saktë të klientit;

b) identifikimin e pronarit përfitues përfundimtar dhe verifikimin e identitetit të tij;

c) të kuptojnë strukturën e pronësisë dhe të kontrollojnë për klientët që janë persona juridikë apo organizimeve ligjore;

ç) të kuptojnë dhe të mbledhin informacion mbi natyrën dhe qëllimin e transaksionit apo të vendosjes së marrëdhënies së biznesit;

d) të kryejnë monitorim të vazhdueshëm të marrëdhënies së biznesit me klientin dhe analizim të transaksioneve të kryera;

dh) të përcaktojnë profilin e rrezikut të klientit.

Seksioni 1

Neni 5 Identifikimi dhe verifikimi i klientit

1. Subjektet duhet të bëjnë identifikimin e klientit dhe verifikimin e identitetit të tij nëpërmjet dokumenteve, të dhënave apo informacioneve të

marra nga burime të besueshme dhe të pavarura, për çdo:

a) klient rastësor;

b) klient me të cilin kanë një marrëdhënie të vazhdueshme biznesi.

2. Klient në kuptim të ligjit është çdo:

a) person fizik;

b) person fizik që zhvillon veprimtari fitimprurëse;

c) person juridik privat që zhvillon veprimtari fitimprurëse;

ç) person juridik privat që nuk zhvillon veprimtari fitimprurëse;

d) organizim ligjor;

dh) përfaqësues ligjor, përfaqësues i autorizuar apo me prokurë i klientit;

3. Identifikimi i klientit, verifikimi i identitetit të tij dhe statusi i tij ligjor sigurohet nëpërmjet dokumenteve:

a) origjinale;

b) ose dokumenteve elektronike që plotësojnë kushtet e vlefshmërisë, sipas legjislationit në fuqi për dokumentin elektronik dhe nënshkrimin elektronik.

4. Subjektet duhet të verifikojnë identitetin e klientit përpara ose gjatë vendosjes së marrëdhënies së biznesit ose kryerjes së një transaksioni për klientët rastësorë.

5. Verifikimi i identitetit të klientit dhe pronarit përfitues mund të kryhet pas vendosjes së marrëdhënies së biznesit, me kusht që verifikimi:

a) të realizohet sa më shpejt që të jetë praktikisht e mundur;

b) të mos çojë në ndërprerjen e aktivitetit normal të zhvillimit të biznesit; dhe

c) rreziqet e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit të menaxhohen në mënyrë efektive, në përputhje me masat e përcaktuara në nenin 4/1 të ligjit.

Neni 6 Identifikimi elektronik i klientit

1. Identifikimi elektronik i klientit mund të kryhet nga subjektet e këtij udhëzimi nëpërmjet identifikimit elektronik të sigurt, në përputhje me kërkesat e ligjit të fushës “Për identifikimin elektronik dhe shërbimet e besuara”, vetëm në rastet kur plotësohen kushtet e mëposhtme:

a) identiteti i klientit verifikohet në bazë të një dokumenti zyrtar identifikimi biometrik të pajisur me fotografi;

b) klienti jorezident është mbi 18 vjeç;

c) klienti nuk ka vendbanimin apo dokumenti i tij i identifikimit nuk është lëshuar nga vende me rrezik të lartë.

2. Përpara futjes në përdorim të sistemit të identifikimit elektronik, subjektet duhet të vlerësojnë rrezikun e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, në lidhje me këtë lloj procesi, si dhe të marrin masat e duhura e të efektshme për të parandaluar rrezikun që lidhet me transaksionet apo marrëdhëniet e biznesit të kryera pa praninë fizike të klientit.

Neni 7

Dokumentacioni për identifikimin dhe verifikimin e klientit person fizik

1. Identifikimi dhe verifikimi i identitetit të klientit person fizik kryhet me anë të një prej dokumenteve të mëposhtëm:

a) letërnjoftim ID (kartë identiteti);

b) pasaportë.

2. Për personin fizik të huaj rezident:

a) pasaportë;

b) letërnjoftim ID (kartë identiteti) lëshuar sipas kuadrit ligjor në fuqi për të huajt;

c) leje qëndrimi biometrike lëshuar sipas kuadrit ligjor në fuqi për të huajt.

3. Për personin fizik jorezident:

a) pasaportë;

b) letërnjoftim ID (kartë identiteti) për vendet që lejohet të udhëtojnë në Republikën e Shqipërisë me anë të këtij dokumenti sipas akteve ligjore dhe nënligjore në fuqi.

4. Për identifikimin dhe verifikimin e identitetit të klientit person fizik, subjektet duhet të regjistrojnë dhe të mbajnë edhe të dhënat e mëposhtme:

a) vendbanimi i përhershëm dhe i përkohshëm (nëse ka);

b) punësimin.

Neni 8

Dokumentacioni për identifikimin dhe verifikimin e klientit që zhvillon veprimtari fitimprurëse

1. Për kategorinë e klientit person fizik që zhvillon veprimtari fitimprurëse dhe klientit person juridik privat që zhvillon veprimtari fitimprurëse për identifikimin dhe verifikimin e tij, dhe statusin e tij ligjor kërkohen dokumentet e mëposhtëm:

a) dokumenti i regjistrimit në Qendrën Kombëtare të Biznesit;

b) vendimi i gjykatës, statuti dhe akti i themelimit, nëse ka;

c) certifikata e regjistrimit të personit të tatueshëm të lëshuar sipas kuadrit ligjor në fuqi ku pasqyrohet numri i NUIS/NIPT;

ç) adresa e vendit kryesor të ushtrimit të veprimtarisë, si dhe adresa e degëve të ushtrimit të veprimtarisë, nëse ka.

2. Për kategorinë e klientëve, të parashikuar në pikën 1 të këtij neni, të cilët janë jorezidentë kërkohen dokumentet e mëposhtëm:

a) dokumentacioni që vërteton regjistrimin e shoqërisë së huaj në vendin e rezidencës;

b) statuti i shoqërisë, nëse ka;

c) dokumentin ekuivalent të regjistrimit të personit të tatueshëm (NUIS/NIPT) në vendin e rezidencës;

ç) adresën e vendit kryesor të ushtrimit të veprimtarisë, si dhe adresën e degëve të ushtrimit të veprimtarisë, nëse ka.

3. Për këtë kategori klientësh subjektet identifikojnë dhe verifikojnë nëse çdo person që vepron në emër të klientit është përfaqësues ligjor apo i autorizuar i tij. Identifikimi dhe verifikimi i identitetit të tij dhe statusit i tij ligjor kryhet sipas dokumentacionit të kërkuar në nenin 11 të këtij udhëzimi.

Neni 9

Dokumentacioni për identifikimin dhe verifikimin e klientit që nuk zhvillon veprimtari fitimprurëse

1. Për personin juridik privat që nuk zhvillon veprimtari fitimprurëse, për identifikimin dhe verifikimin e statusit të tij ligjor subjektet kërkojnë dokumentet e mëposhtëm:

a) aktin e themelimit dhe statutin;

b) vendimin e gjykatës;

c) certifikatën e regjistrimit të personit juridik me numrin NUIS/NIPT, të lëshuar sipas kuadrit ligjor në fuqi;

ç) selinë e përhershme, adresën e vendit kryesor të veprimtarisë apo degëve ku ushtrohet veprimtaria.

2. Për personin juridik privat jorezident që nuk zhvillon veprimtari fitimprurëse për identifikimin dhe verifikimin e statusit të tij ligjor kërkohen dokumentet e mëposhtëm:

a) akti i themelimit, statuti, vendimi i gjykatës apo dokumentacioni ekuivalent përkatës sipas vendit të origjinës;

b) certifikatën e regjistrimit të personit juridik ose dokument ekuivalent sipas vendit të origjinës.

3. Për këtë kategori klientësh subjektet identifikojnë dhe verifikojnë nëse çdo person që vepron në emër të klientit është përfaqësues ligjor apo i autorizuar i tij. Identifikimi dhe verifikimi i identitetit të tij dhe statusit të tij ligjor kryhet sipas dokumentacionit të kërkuar në nenin 11 të këtij udhëzimi.

Neni 10

Dokumentacioni për identifikimin dhe verifikimin e organizimeve ligjore

1. Subjektet e këtij udhëzimi për klientët që janë organizime ligjore duhet:

a) të identifikojnë dhe verifikojnë statusin ligjor nëpërmjet:

i. dokumenteve të themelimit;

ii. dokumenteve të regjistrimit ose fakteve të ngjashme të ekzistencës së tyre;

iii. formës ligjore;

iv. adresës së ushtrimit të veprimtarisë;

b) të sigurojnë informacion thelbësor dhe të verifikojnë të dhënat dhe dokumentacionin për:

i. themeluesit;

ii. përfituesit;

iii. kujdestarin apo personin që ushtron kontroll faktik mbi to;

iv. të mirë besuarit;

v. agentët e tjerë të rregulluar dhe ofruesit e shërbimeve, përfshirë këshilltarët, menaxherët, kontabilistët dhe këshilltarët tatimor;

vi. drejtuesit dhe/ose përfaqësuesit ligjorë (për personat juridikë) dhe dispozitat që rregullojnë marrëdhëniet juridike;

c) verifikojnë nëse çdo person që vepron në emër të organizimit ligjor është i autorizuar dhe të identifikojnë dhe të verifikojnë identitetin e tij;

ç) në rastin e përfituesve të trusteve ose organizimeve ligjore, të përcaktuara në bazë të karakteristikave të veçanta apo klasës, duhet të marrin informacion të mjaftueshëm rreth përfituesit në mënyrë që të garantohet identifikimi i përfituesit në momentin e kryerjes së pagesës apo të ushtrimit të të drejtave nga përfituesi.

2. Subjektet e këtij udhëzimi identifikojnë dhe verifikojnë identitetin dhe statusin ligjor, sipas kërkesave në pikën 1 të këtij neni, nëpërmjet dokumentacionit të parashikuar në nenet 7, 8, 9 dhe 11 të këtij udhëzimi.

Neni 11

Dokumentacioni për identifikimin dhe verifikimin e përfaqësuesit ligjor, përfaqësuesit të autorizuar apo me prokurë të klientit

1. Subjektet e këtij udhëzimi përcaktojnë për të gjithë klientët, para vendosjes së marrëdhënieve të biznesit apo gjatë procesit të monitorimit të kësaj marrëdhënieje, nëse ata janë duke vepruar në emër të një personi tjetër dhe të marrin masa të arsyeshme për të siguruar të dhëna të mjaftueshme për identifikimin e atij personi dhe verifikimin e të dhënave.

2. Subjektet e këtij udhëzimi verifikojë nëse çdo person që vepron në emër të klientit të tij është i autorizuar dhe identifikojnë e verifikojnë identitetin e tij dhe statusin e tyre ligjor, të dhënat e përfaqësuesit ligjor, përfaqësuesit të autorizuar apo me prokurë të klientit, nëpërmjet:

a) aktit të përfaqësimit;

b) dokumentacionit të parashikuar në nenet 7, 8, 9, 10 dhe 12 të këtij udhëzimi.

Neni 12

Dokumente shtesë për identifikimin dhe verifikimin e klientit

1. Subjektet mund të kërkojnë nga klienti, rezident apo jorezident, por pa u kufizuar vetëm në to, sipas nevojës për identifikimin dhe për verifikimin e identitetit dhe statusit ligjor të klientit, si dhe në të gjitha rastet kur ka të dhëna ose dyshime për pastrim parash ose financim të terrorizmit, dokumentet si më poshtë:

a) Për personat fizikë dhe përfaqësuesit ligjorë:
i. certifikata të lëshuara nga regjistri kombëtar i gjendjes civile;

ii. leje drejtimi të automjetit;

iii. librezë apo kontrata pune, vërtetim pune apo dokument tjetër që provon marrëdhënien e punës;

iv. kontrata e blerjes apo qirasë së banesës;

v. kontrata me operatorë shërbimesh, si: telefon fiks, celular, energji elektrike, për shërbime ujësjellës-kanalizime, të tjera;

vi. vërtetim vendbanimi të lëshuar nga autoritetet vendore;

b) Për personat fizikë dhe juridikë privat që zhvillojnë veprimtari fitimprurëse:

i. leje, autorizim, vërtetim apo licencë për ushtrimin e veprimtarisë, nëse ka;

ii. kontrata e blerjes apo qirasë së selisë dhe vendit të ushtrimit të aktivitetit;

c) Për personat juridikë që nuk zhvillojnë veprimtari fitimprurëse:

i. leje, autorizim, vërtetim apo licencë për ushtrimin e veprimtarisë, nëse ka;

ii. kontrata e blerjes apo qirasë të vendit të ushtrimit të aktivitetit.

2. Subjektet, përveç sa është parashikuar në pikën 1 të këtij neni, mund të kërkojnë çdo dokument tjetër që vlerësohet e nevojshme në kuadër të procesit të identifikimit dhe verifikimit të klientit.

Neni 13

Identifikimi dhe verifikimi i pronarit përfitues

1. Subjektet e këtij udhëzimi duhet të kryejnë identifikimin dhe verifikimin e identitetit të pronarit apo të pronarëve përfitues të klientëve të tyre nëpërmjet dokumenteve të mëposhtëm:

a) dokumentacionit të parashikuar në nenet 7, 8, 9, 10, 11 dhe 12 të këtij udhëzimi;

b) ekstraktit të regjistrit të pronarëve përfitues;

c) informacioneve ose të dhënave të siguruar nga burime të besueshme, në bazë të të cilave subjekti sigurohet për identitetin e pronarit përfitues.

2. Në ato raste kur nuk ekziston regjistri i pronarëve përfitues në vendin e origjinës, subjekti kryen verifikimet e pronarit përfitues sipas dokumentacionit të pronësisë të paraqitur nga klienti.

3. Subjektet verifikojnë të dhënat që zotërojnë për pronarët përfitues me të dhënat e regjistruara në

Regjistrin e Pronarëve Përfitues. Në rast të mospërputhshmërisë së të dhënave që subjekti administron, sipas pikës 1 të këtij neni, me të dhënat e regjistruara në Regjistrin e Pronarëve Përfitues, subjekti zbaton detyrimet e përcaktuara në nenin 6, të ligjit nr. 112/2020, “Për regjistrin e pronarëve përfitues”, i ndryshuar.

4. Subjektet mund t’i referohen, për përcaktimin e pronarit përfitues të klientëve të tyre, shembujve të dhënë në aneksin V, “Shembuj orientues për përcaktimin e pronarit përfitues”, bashkëlidhur këtij udhëzimi.

Seksioni 2

Neni 14

Struktura e pronësisë dhe e kontrollit të klientit

1. Subjektet duhet të kuptojnë strukturën e pronësisë për klientët që janë persona juridikë apo organizime ligjore nëpërmjet:

a) aktit të themelimit, statutit dhe vendimit të gjykatës për regjistrimin e personit juridik sipas kuadrit ligjor në fuqi;

b) ekstrakteve të regjistrit tregtar (vendas ose të huaj);

c) dokumentacionit të mbledhur në kuadër të identifikimit dhe verifikimit të pronarit përfitues;

ç) diagramit të pronësisë të ofruar nga klienti dhe dokumentacionit të paraqitur prej tij.

2. Subjektet mund të sigurojnë dokumente të tjera shtesë, në kuadër të këtij neni, nëpërmjet:

a) raporteve të pavarura të auditit;

b) aksesit në data bazat apo regjistra ndërkombëtarë (*Worldcheck*, *Factiva*, *Lexus Nexus*, etj.);

c) faqes zyrtare të internetit të klientit;

ç) informacionit publik të përftuar nga palë të treta (p.sh.: noter publik, ekspert kontabël, avokat etj.);

d) informacionit të dhënë nga klienti për takimet e nivelit drejtues, procesverbalet, listat e autorizimeve dhe delegimi hierarkik i përgjegjësive ose çdo dokument tjetër që mund ta lejojë atë të identifikojë strukturën e pronësisë dhe pronësinë përfituese.

3. Subjektet përcaktojnë se cilët janë individët që zotërojnë ose kontrollojnë klientin, përfshirë ata persona të cilët ushtrojnë kontrollin e fundit efektiv

mbi personin juridik apo organizimin ligjor, si më poshtë:

a) për personat juridikë kjo duhet të përfshijë edhe identifikimin e individëve, të cilët përbëjnë pjesën vendimmarrëse dhe administruese të personit juridik dhe mbajtjen e të dhënave të veprimeve të ndërmarra, si dhe të çdo vështirësie të hasur gjatë procesit të verifikimit;

b) në rast të organizimeve ligjore, kjo përfshin edhe identifikimin e themeluesit, të përfituesit, të kujdestarit ose të personit me një kontroll faktik mbi to.

4. Subjektet përcaktojnë për të gjithë klientët, para vendosjes së marrëdhënieve të biznesit apo gjatë procesit të monitorimit të kësaj marrëdhënieje, nëse ata janë duke vepruar në emër të një personi tjetër dhe të marrin masa të arsyeshme për të siguruar të dhëna të mjaftueshme për identifikimin e atij personi dhe verifikimin e të dhënave.

5. Subjektet verifikojë nëse çdo person që vepron në emër të klientit të tij është i autorizuar dhe identifikojnë, dhe verifikojnë identitetin e tij.

6. Për personat juridikë kjo duhet të përfshijë edhe identifikimin e individëve, të cilët përbëjnë pjesën vendimmarrëse dhe administruese të personit juridik dhe mbajtjen e të dhënave të veprimeve të ndërmarra, si dhe të çdo vështirësie të hasur gjatë procesit të verifikimit. Në rast të organizimeve ligjore, kjo përfshin edhe identifikimin e themeluesit, të përfituesit, të kujdestarit ose të personit me një kontroll faktik mbi to.

Neni 15

Mbledhja e informacionit mbi qëllimin e transaksionit dhe vendosjen e marrëdhënies së biznesit

1. Subjektet duhet të mbledhin informacion mbi qëllimin dhe natyrën e kryerjes së transaksionit apo të vendosjes së marrëdhënies së biznesit, mbi bazën e të cilit duhet të krijojnë profilin e rrezikut të klientit.

2. Subjektet krijojnë profilin e rrezikut të klientit ndaj të cilit zbatohet vigjilenca e duhur sipas nenit 4/1 të ligjit, për t'u siguruar për qëllimin dhe natyrën e caktuar të marrëdhënies së biznesit apo kryerjes së

transaksionit, duke kryer një apo disa nga hapat e mëposhtme:

a) kërkojnë dokumentacion mbështetës mbi burimin e fondeve dhe mundësive financiare të klientit si:

i. kontrata punësimi;

ii. vërtetim page;

iii. kontrata shitblerjeje apo qiraje, të pasurive të luajtshme apo të paluajtshme;

iv. kontrata dhurimi;

v. akte ligjore të përfitim të pasurive me trashëgimi, si dhe dokumente të tjera mbështetëse;

vi. akte të tjera kalimi pronësie të pasurive të luajtshme apo të paluajtshme;

b) mbledhin informacion në burime të hapura për klientët, si:

i. kërkimet në faqet *web* nëpërmjet platformave të internetit¹;

ii. mediave të shkruara apo audiovizive;

iii. burimeve të tjera;

c) mbledhin dhe verifikojnë informacionin e përfshuar nga klienti në regjistrat publik, si:

i. regjistrin tregtar;

ii. regjistrin e pronarëve përfitues;

iii. regjistrin e organizatave jofitimprurëse;

iv. apo regjistra të tjerë publik;

ç) vlerësojnë kapacitetin financiar të klientit nëpërmjet dokumenteve të vëna në dispozicion nga klienti, si dhe të dhënave publike në regjistrin tregtar, si:

i. pasqyrat financiare për subjektet tregtare;

ii. vendimet e shpërndarjes së dividendit për personat juridik;

iii. informacione të tjera të vlefshme.

3. Subjektet ruajnë dokumentacionin dhe informacionet e përfshuara sipas hapave më lart në përputhje me nenet 39 dhe 40 të këtij udhëzimi.

Neni 16

Monitorimi i vazhdueshëm i klientit, transaksioneve dhe marrëdhënies së biznesit

1. Subjektet duhet të kryejnë monitorim të vazhdueshëm të marrëdhënies së biznesit me klientin. Ky monitorim duhet të përfshijë analizimin e transaksioneve të kryera gjatë të gjithë kohëzgjatjes së kësaj marrëdhënieje, për t'u siguruar se ato janë në përputhje me njohuritë që subjekti ka për klientin,

¹ Google, ose motor kërkimi të ngjashëm, të tjerë.

natyrën e biznesit të tij dhe profilin e rrezikut, si dhe burimin e fondeve.

2. Subjektet duhet të sigurohen nëpërmjet rishikimit të dosjeve të klientëve që dokumentet, të dhënat dhe informacioni i mbledhur gjatë procesit të vigjilencës së duhur përditësohet dhe është i vlefshëm dhe i përshtatshëm.

3. Subjektet duhet t'i kushtojnë vëmendje të shtuar klientëve apo marrëdhënieve të biznesit me persona juridik me pronësi indirekte² dhe klientëve që kategorizohen me rrezik të lartë, veçanërisht kur ka të dhëna se situata faktike e klientit ka ndryshuar.

4. Subjektet duhet të kryejnë monitorim të vazhdueshëm të marrëdhënies së biznesit me klientin dhe shqyrtimit të vazhdueshëm të transaksioneve.

5. Në rastin e një marrëdhënieje të vazhdueshme me klientin subjektet përditësojnë të dhënat dhe informacionin e marrë, sa herë që është e nevojshme, bazuar në masat e vigjilencës së duhur, monitorimin e kësaj marrëdhënieje dhe profilin e rrezikut të klientit. Përveç kësaj, subjektet verifikojnë të dhënat dhe informacionin e marrë në kuadër të vigjilencës së duhur, përfshirë të dhënat e strukturës së pronësisë ligjore dhe pronësisë përfituese, për klientët e tyre, jo më pak se:

- a) 1 herë në vit për klientët me rrezik të lartë;
- b) 1 herë në 3 vjet për klientët me rrezik të mesëm;
- c) 1 herë në 5 vjet për klientët me rrezik të ulët.

Neni 17

Profili i rrezikut të klientit

1. Subjektet krijojnë profilin e rrezikut të klientit për të kuptuar qëllimin dhe natyrën e kryerjes së transaksionit, vendosjes së marrëdhënies së biznesit apo gjatë monitorimit të vazhdueshëm.

2. Profili i rrezikut ju shërben subjekteve për të përcaktuar dhe zbatuar masat e vigjilencës së duhur dhe asaj të zgjeruar ndaj klientit.

3. Në vlerësimin e profilin të rrezikut të klientit subjektet bazohen në të dhënat e përfuara në kuadër të vigjilencës së thjeshtuar, të duhur apo/dhe të zgjeruar.

Neni 18

Pamundësia në ushtrimin e masave të vigjilencës së duhur

1. Nëse subjektet janë të paafta që të zbatojnë detyrimet e vigjilencës së duhur ndaj klientit:

- a) nuk duhet të hapin llogari, të fillojnë një marrëdhënie biznesi apo të kryejnë transaksione;
- b) duhet të dërgojnë raport të aktivitetit të dyshimtë tek autoriteti përgjegjës.

2. Në rastet kur subjekti ka filluar marrëdhënien e biznesit dhe si rezultat i mosparaqitjes së dokumenteve nga ana e klientit ose për arsye të tjera, është i paaftë të plotësojë detyrimin e vigjilencës së duhur, subjekti duhet të përfundojë marrëdhënien e biznesit dhe duhet të dërgojë raport të aktivitetit të dyshimtë tek autoriteti përgjegjës.

Seksioni 3

Masa të tjera

Neni 19

Zhvillimet teknologjike

1. Subjektet duhet të zbatojnë politika dhe të marrin masat e duhura, sipas rastit, për identifikimin dhe vlerësimin e rrezikut të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, që lidhen me:

- a) zhvillimet e produkteve të reja, praktikave të biznesit, mënyrat e ofrimit apo kanalet e shpërndarjes;
- b) përdorimin e teknologjive të reja apo atyre që janë në zhvillim.

Këto masa duhet të zbatohen përpara futjes në përdorim të produkteve të reja dhe praktikave të biznesit apo teknologjive të reja, për produktet e reja dhe ekzistuese, në mënyrë që të administrohen dhe të ulen rreziqet e identifikuar.

2. Subjektet duhet të zbatojnë procedura specifike dhe të marrin masat e duhura e të efektshme për të parandaluar rrezikun që lidhet me transaksionet apo marrëdhëniet e biznesit, të kryera pa praninë fizike të klientit.

² Sipas përkufizimit të ligjit që ka objekt regjistrimin e pronarëve përfitues.

Neni 20

Mbështetja në palë të treta

1. Subjektet, në mbështetje të nenit 6/1 të ligjit, mund të mbështeten në palët e treta për kryer masat e parashikuara në ligj dhe në këtë udhëzim me kusht që të sigurohen për përmbushjen e kriterëve, si më poshtë:

a) subjekti që mbështetet në një palë të tretë duhet të jetë në gjendje të marrë menjëherë informacionin e nevojshëm për sa lidhet me masat e vigjilencës së duhur dhe dokumentacionit të kërkuar për identifikimin dhe verifikimin e klientit;

b) subjekti duhet të marrë masat e duhura për t'u siguruar se kopjet e të dhënave identifikuese dhe dokumentacioni tjetër përkatës, lidhur me detyrimet për vigjilencën e duhur të vihen në dispozicion menjëherë nga pala e tretë, sipas kërkesave të vetë subjektit apo autoriteteve përkatëse në zbatim të ligjit;

c) subjekti duhet të sigurohet se:

i. pala e tretë është e rregulluar me ligj, pra veprimtaria që ushtron pala e tretë është e përcaktuar rregullisht në kuadrin përkatës ligjor;

ii. pala e tretë mbikëqyret apo monitorohet nga autoriteti përkatës për sistemin parandalues të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit. Në këtë kuptim pala e tretë është e licencuar dhe mbikëqyret nga autoriteti përkatës;

iii. pala e tretë ka strukturë kontrolli të brendshëm të ngarkuar edhe me kontrollin e përputhshmërisë me këto detyrime. Në këtë kuptim pala e tretë duhet të respektojë dhe të garantojë kërkesat e ligjit dhe të këtij udhëzimi në lidhje me kontrollin e brendshëm;

iv. pala e tretë ka marrë masat e përshtatshme për përputhjen me kërkesat për masat e vigjilencës së duhur dhe ruajtjes së të dhënave, sipas përcaktimeve të ligjit dhe këtij udhëzimi. Në këtë kuptim, pala e tretë duhet të respektojë dhe të garantojë kërkesat e ligjit dhe të këtij udhëzimi, në lidhje me masat e vigjilencës së duhur, administrimit dhe ruajtjes së dokumentacionit.

2. Subjektet e këtij udhëzimi që mbështeten në palët e treta, duhet që përpara vendosjes së marrëdhënies me klientin, përveç kriterëve të përcaktuara në pikën 1 të këtij neni, të marrin në konsideratë edhe kriteret e mëposhtme:

a) gjatë vendosjes së marrëdhënies me palët e treta jashtë vendit duhet të merret në konsideratë

edhe informacioni në dispozicion mbi nivelin e rrezikut të atij vendi;

b) ndalohet mbështetja në palë të treta të krijuara në vende me rrezik të lartë përveç nëse pala e tretë është një degë ose filial përfaqësimi me pronësi të shumicës së aksioneve të subjektit, të krijuar në Shqipëri sipas politikave dhe procedurave të shoqërisë mëmë, të cilat janë në përputhje me ligjin;

c) ndalohet mbështetja në palë të treta për rastet e parashikuara në ligj;

ç) ndalohet mbështetja në palë të treta kur kjo vendoset nga autoriteti përgjegjës.

3. Në çdo rast, nëse detyrimet nuk përmbushen nga palët e treta, përgjegjësia ligjore mbetet e subjektit të këtij udhëzimi që mbështetet te pala e tretë.

KREU III

VIGJILENCA E ZGJERUAR

Neni 21

Masat e vigjilencës të zgjeruar

1. Vigjilenca e zgjeruar duhet të përfshijë masa shtesë, përveç atyre të parashikuara për vigjilencën e duhur, për marrëdhëniet e biznesit, klientëve apo transaksionet me rrezik të lartë.

2. Në funksion të zbatimit të vigjilencës së zgjeruar, subjektet e këtij udhëzimi duhet të marrin masat e mëposhtme:

a) të kuptojnë dhe testojnë profilin e klientit, të biznesit dhe veprimtarisë së tij lidhur me shërbimet, produktet dhe transaksionet e ofruara nga subjekti;

b) të identifikojnë informacionet me rëndësi dhe të vlerësojnë rrezikun e mundshëm për pastrim parash/financim terrorizmi, në mbështetje të vendimeve që synojnë mbrojtjen nga rreziqet financiare, rregullatore apo reputacionale, si dhe përshtatjen ndaj kërkesave ligjore;

c) të zbatojnë masat e vigjilencës së zgjeruar në marrëdhëniet e biznesit, klientët dhe transaksionet e përcaktuara sipas nenit 8 të ligjit;

ç) të zbatojnë masat e vigjilencës së zgjeruar në vendosjen e marrëdhënieve korrespondente për shërbimet bankare ose financiare korrespondente të ofruara nga subjektet bankare të ligjit përpara se të vendosin një marrëdhënie biznesi.

Neni 22

Kategoritë e klientëve, transaksioneve dhe marrëdhënieve të biznesit ndaj të cilëve zbatohet vigjilenca e zgjeruar

1. Subjektet duhet të zbatojnë masat e vigjilencës së zgjeruar për marrëdhëniet e biznesit, klientët dhe transaksionet e përcaktuara në nenin 8 të ligjit, për:

a) personat e ekspozuar politikisht (PEP), përfshirë anëtarët e familjes, personat e lidhur në marrëdhënie të ngushta personale, pune apo biznesi të personave të ekspozuar politikisht sipas përkufizimeve të pikave 10, 10/1 dhe 10/2, të nenit 2 të ligjit;

b) organizatat jofitimprurëse;

c) organizimet ligjore;

ç) marrëdhënieve të biznesit dhe transaksioneve me klientët jorezidentë, të vlerësuara me rrezik të lartë;

d) shoqëri që kanë aksione të mbajtësit;

dh) me të gjitha kategoritë e klientëve, të cilët banojnë ose e ushtrojnë veprimtarinë e tyre në vende për të cilat kërkohet marrja e masave të posaçme, sipas përcaktimeve apo kërkesave të autoritetit përgjegjës apo për klientë për të cilët kërkohet kjo masë;

e) me të gjitha vendet me rrezik të lartë të përcaktuara nga autoriteti përgjegjës apo Këshilli i Ministrave;

ë) për të gjitha transaksionet komplekse, me vlera të larta dhe të pazakonta, të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik ose ligjor;

f) përfituesit e policave të sigurimit të jetës. Kjo kategori transaksionesh apo marrëdhënie biznesi do të konsiderohet nga subjektet paraprakisht si një faktor rreziku për të përcaktuar zbatimin ose jo të masave të vigjilencës së zgjeruar;

2. Për zbatimin e vigjilencës së zgjeruar ndaj klientëve, subjektet mund të kërkojnë praninë fizike të klientëve dhe të përfaqësuesve të tyre para se të vendosin një marrëdhënie biznesi.

Neni 23

Kategori të tjera ndaj të cilëve zbatohet vigjilenca e zgjeruar

1. Krahas kategorive të përcaktuara në nenin 22 të këtij udhëzimi, subjektet mund të përcaktojnë kategori të tjera marrëdhëniesh biznesi, klientësh, transaksionesh, produktesh, shërbimesh, kanalesh

shpërndarjeje, vende ose zona gjeografike të vlerësuara me rrezik të lartë ndaj të cilave duhet të zbatohen masat e vigjilencës së zgjeruar.

2. Në zbatim të pikës 1, të këtij neni, subjektet duhet të hartojnë dhe zbatojnë procedura dhe politika për të identifikuar shkallën e rrezikut sipas kategorive të klientëve apo marrëdhënieve të biznesit. Këto procedura dhe politika duhet të jenë në përputhje me aktivitetin e subjektit dhe në përpjesëtim me rrezikun e identifikuar.

3. Politikat dhe procedurat e subjekteve duhet të bazohen në:

a) rrezikun që paraqet klienti, pozitën e tij gjeografike dhe tërësinë e produkteve dhe shërbimeve;

b) politikën e pranimi të klientëve dhe monitorimin e marrëdhënies së biznesit;

c) procesin e kategorizimit të të gjithë klientëve sipas nivelit të rrezikut.

Neni 24

Masat e vigjilencës së zgjeruar për personat e ekspozuar politikisht

1. Subjektet e këtij udhëzimi përfshijnë në rregulloret dhe procedurat e brendshme metodat e vlerësimit dhe menaxhimit të rrezikut të klientit, marrëdhënies së biznesit dhe transaksioneve për të përcaktuar, ndër të tjera, nëse një klient apo pronar përfitues i klientit është person i ekspozuar politikisht.

2. Në lidhje me sa parashikohet në pikën 1 të këtij neni, subjektet:

a) duhet të kërkojnë informacion në burimet e disponueshme, të tilla si: lista e përditësuar e personave të ekspozuar politikisht vendas, bazat specifike të të dhënave (*Worldcheck*, *Factiva* etj.), si dhe burimet e hapura të informacionit;

b) duhet të marrin miratimin e drejtuesve të lartë për vendosjen e marrëdhënieve të biznesit apo vazhdimin e këtyre marrëdhënieve kur një klient ekzistues bëhet person i ekspozuar politikisht;

c) duhet të kryejnë një monitorim në rritje dhe të vazhdueshëm të marrëdhënieve të biznesit me këta klientë;

ç) duhet të marrin masat e duhura për të përcaktuar burimin e pasurisë dhe burimin e fondeve.

3. Për anëtarët e familjes, personat e lidhur në marrëdhënie të ngushta personale, pune apo biznesi

të personave të ekspozuar politikisht zbatohen të njëjtat masa të parashikuara në këtë nen.

Neni 25

Masat e vigjencës së zgjeruar për organizatat jofitimprurëse

1. Subjektet përfshijnë në rregulloret dhe procedurat e brendshme politikat e vlerësimit dhe menaxhimit të rrezikut të marrëdhënies së biznesit me klientë të cilët janë organizata jofitimprurëse.

2. Në lidhje me sa parashikohet në pikën 1 të këtij neni, subjektet:

a) duhet të kërkojnë dhe marrin të dhëna mbi natyrën e veprimtarisë, administrimit dhe drejtimit të tyre, si dhe burimin e fondeve;

b) duhet të analizojnë një informacion të tillë nëpërmjet zbatimit të procedurave të menaxhimit të rrezikut;

c) duhet të kryejnë një monitorim në rritje dhe të vazhdueshëm të marrëdhënieve të biznesit me këta klientë.

Neni 26

Masat e vigjencës së zgjeruar për marrëdhëniet e biznesit apo transaksionet që përfshijnë vendet me rrezik të lartë

1. Në lidhje me marrëdhëniet e biznesit apo transaksionet që përfshijnë vendet me rrezik të lartë, sipas shkronjës “F”, të nenit 22 të ligjit, subjektet duhet të zbatojnë masat e mëposhtme të vigjencës së zgjeruar ndaj klientit:

a) të marrin informacion shtesë për klientin dhe pronarin përfitues;

b) të marrin informacion shtesë për natyrën e marrëdhënies së biznesit;

c) të marrin informacion për burimin e fondeve dhe burimin e pasurisë së klientit dhe pronarit përfitues;

ç) të marrin informacion për arsyet e transaksioneve të synuara ose të kryera;

d) të marrin miratimin e drejtuesve të lartë për vendosjen ose vazhdimin e marrëdhënieve të biznesit;

dh) të kryejnë monitorim të zgjeruar të marrëdhënieve të biznesit duke rritur numrin, shpeshtësinë apo periodicitetin e kontrolleve të aplikuara dhe zgjedhjen e modeleve të transaksioneve që kanë nevojë për kontroll të mëtejshëm.

2. Marrja e informacionit shtesë përfshin, por pa u kufizuar vetëm në to:

a) identifikimin dhe verifikimin e klientit apo pronarit përfitues nga burime të hapura dhe të pavarura për të kuptuar më mirë sfondin, pronësinë dhe situatën financiare të klientit ose palëve të tjera në transaksion, apo reputacionin e tregut lokal përmes rishikimit të burimeve mediatike;³

b) marrja e informacionit dhe verifikimi i burimit të fondeve apo pasurisë së klientit dhe pronarët përfitues të tij, duke u përqendruar në informacionin e përcjellë nga të dhënat e grupeve bankare dhe/ose financiar apo nga institucionet e inteligjencës financiare;

c) kërkimi i informacionit shtesë nga klienti për qëllimin dhe natyrën e synuar të marrëdhënies së biznesit.

3. Krahas masave të mësipërme, subjektet zbatojnë një ose më shumë nga masat shtesë, lidhur me klientët apo transaksionet që përfshijnë vende me rrezik të lartë:

a) zbatojnë elemente shtesë të vigjencës së zgjeruar;

b) përdorin mekanizma të përmirësuar për raportime apo raportim sistematik të transaksioneve financiare te personi/strukturat përgjegjëse brenda subjektit;

c) kufizojnë marrëdhëniet e biznesit ose transaksionet me individët apo persona fizikë/juridikë nga vendet me rrezik të lartë.

Neni 27

Masat e vigjencës së zgjeruar për transaksionet komplekse, me vlera të larta të pazakonta, pa qëllim të dukshëm ekonomik dhe ligjor

1. Subjektet duhet t'u kushtojnë vëmendje të veçantë të gjitha transaksioneve komplekse, me vlera të larta dhe të pazakonta, të cilat nuk kanë

³ Raportet ndërkombëtare të vlerësimit të vendit përfshirë raportet e DASH, Indeksi i Bazelit, Raportet e BE-së, FMN-së, e të tjera.

qëllim të dukshëm ekonomik ose ligjor dhe njëkohësisht të analizojnë arsyet dhe qëllimin e kryerjes së transaksioneve të tilla.

2. Subjektet, për të analizuar arsyet dhe qëllimin e kryerjes të transaksionit/ve të tilla, sipas pikës 7, të nenit 8, të ligjit dhe për mbajtjen e të dhënave për arritjen në konkluzionet me shkrim, duhet të:

a) kërkojnë dokumentacion mbështetës mbi burimin e fondeve, të pasurisë dhe mundësive financiare të klientit, si:

- i. kontrata punësimi;
- ii. vërtetim page;
- iii. vërtetim të kontributeve të sigurimeve shoqërore apo shëndetësore;
- iv. kontrata shitblerje apo qiraje, të pasurive të luajtshme apo të paluajtshme;
- v. kontrata dhurimi;
- vi. akte ligjore të përfitimit të pasurive me trashëgimi apo dokumente të tjera të ngjashme;
- vii. dokumente të tjera që vlerësohen të domosdoshme nga subjekti në përputhje me natyrën e transaksionit dhe profilin të klientit;

b) mbledhin informacion në burime të hapura apo abonime të posaçme për klientët, si:

i. kërkimet në faqet *web* nëpërmjet platformave të internetit⁴;

ii. mediave të shkruara apo audiovizive, të tjera;

c) mbledhin dhe verifikojnë informacionin e përftuar nga klienti në regjistrat publik, si:

- i. regjistrin tregtar;
- ii. regjistrin e pronarëve përfitues;
- iii. regjistrin e organizatave jofitimprurëse;
- iv. regjistrin të tjerë ku subjektet kanë akses;

ç) vlerësojnë kapacitetin financiar të klientit nëpërmjet dokumenteve të vëna në dispozicion nga klienti, si dhe të dhënave publike në regjistrin tregtar, si:

- i. pasqyrat financiare për subjektet tregtare;
- ii. vendimet e shpërndarjes së dividendit për pronarët;
- iii. informacione të tjera të vlefshme.

3. Subjektet gjatë analizimit të transaksioneve komplekse, me vlera të larta dhe të pazakonta të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik ose ligjor, duhet të marrin në konsideratë treguesit e pasqyruar në aneksin VI, “Tregues për analizimin e transaksioneve me vlera të larta, të pazakonta, pa qëllim të dukshëm ekonomik dhe ligjor”,

bashkëlidhur dhe pjesë e këtij udhëzimi, por pa u kufizuar vetëm në to.

4. Subjektet ruajnë dokumentacionin dhe informacionet e përftuara sipas hapave të mësipërm dhe ia bashkëngjisin konkluzioneve me shkrim. Administrimi dhe ruajtja e dokumentacionit mbahet në përputhje me nenet 39 dhe 40 të këtij udhëzimi.

Neni 28

Shërbimet bankare ose financiare korresponente

1. Subjektet e germës “a”, të nenit 3 të ligjit, në rastet e vendosjes së marrëdhënies korresponente duhet të mbajnë në vëmendje se:

a) u ndalohet që të vendosin apo të vazhdojnë marrëdhënie bankare ose financiare korresponente me banka guaskë;

b) nuk duhet të mbajnë apo të hyjnë në marrëdhënie korresponente me banka, llogaritë e të cilave përdoren nga bankat guaskë;

c) duhet të marrin masat e duhura në mënyrë që të krijojnë bindjen se bankat ose institucionet financiare të huaja korresponente, nuk lejojnë që llogaritë e tyre të përdoren nga bankat guaskë;

ç) në rastet kur evidentojnë apo konstatojnë se banka korresponente është bankë guaskë apo llogaritë e saj përdoren nga bankat guaskë, ato duhet të ndërpresin menjëherë marrëdhënien e biznesit dhe t'i raportojnë autoritetit përgjegjës;

d) duhet të mbledhin informacion të mjaftueshëm në lidhje me biznesin dhe të vlerësojnë përshtatshmërinë dhe efektivitetin e mjeteve të kontrollit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit të institucionit korresponent. Gjithashtu, subjektet, përpara vendosjes së marrëdhënies së biznesit për shërbimet e bankave ose institucionet financiare të huaja korresponente, duhet të vlerësojnë cilësinë e mbikëqyrjes së tij, të sigurojnë aprovimin e instancave më të larta të administrimit/menaxhimit dhe të dokumentojë përkatësisht për çdo institucion përgjegjës në lidhje me parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit;

dh) për rastet kur marrëdhënia korresponente përfshin mbajtjen e llogarive transitore duhet të sigurohen që institucioni financiar korresponent:

⁴ Google, ose motor kërkimi të ngjashëm.

i. ka ndërmarrë masat e vigjilencës së duhur për klientët që kanë akses të drejtpërdrejtë në këto llogari;

ii. është në gjendje, nëse i kërkohet, të paraqesë informacionin dhe dokumentacionin përkatës që rrjedh nga masat e vigjilencës së duhur, nëse kërkohet.

Neni 29

Shërbimet e transferimit të parave dhe ofruesve të mjeteve virtuale

1. Subjektet, veprimtaritë e të cilëve përfshijnë transferta parash ose vlerash apo ofruesit të shërbime të mjeteve virtuale, në rastin e transfertave në nisje dhe në mbërritje duhet të jenë të shoqëruara gjithnjë me të dhëna, si më poshtë:

a) Informacion i kërkuar dhe i saktë për dërguesin:

i. emrin dhe mbiemrin e dërguesit, kur është individ;

ii. emërtimin ligjor, kur dërguesi është person juridik;

iii. adresën;

iv. numrin e llogarisë së dërguesit ose në mungesë të një llogarie, një numër unik të referencës së transaksionit që lejon gjurmueshmërinë e transaksionit ose numrin e dokumentit të identifikimit;

v. emrin e institucionit të përfshirë në transfertë;

b) Informacioni i kërkuar për përfituesin:

i. emrin dhe mbiemrin e përfituesit, kur është individ;

ii. emërtimin ligjor, kur dërguesi është person juridik;

iii. adresën;

iv. numrin e llogarisë së përfituesit ose në mungesë të një llogarie, një numër unik të referencës së transaksionit që lejon gjurmueshmërinë e transaksionit ose numrin e dokumentit të identifikimit;

v. emrin e institucionit të përfshirë në transfertë.

2. Subjektet marrin masat e tjera, sipas parashikimeve të nenit 10 të ligjit.

Neni 30

Ruajtjen e dokumentacionit dhe vënien në dispozicion të autoritetit përgjegjës

1. Të dhënat, analizat, informacioni dhe dokumentacioni i mbledhur në zbatim të këtij neni ruhet për një periudhë 5-vjeçare nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit ose nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo kryerjes së analizës.

2. Subjektet, ruajnë informacionet e përfituara më lart dhe i vënë në dispozicion të autoritetit përgjegjës, autoriteteve mbikëqyrëse dhe audituesve apo organeve të tjera ligjzbatuese, nëse kërkohen.

KREU IV

DETYRIMET PËR RAPORTIM

Neni 31

Raportimi i aktiviteteve të dyshimta tek autoriteti përgjegjës

1. Subjektet i paraqesin një raport autoritetit përgjegjës, në të cilin parashtojnë dyshimet që kanë për rastet kur e dinë apo dyshojnë se po kryhet, është kryer apo tentohet të kryhet pastrimi i produkteve të veprës penale apo financimi i terrorizmit, apo fonde që rrjedhin nga veprimtari kriminale. Raportimi bëhet me anë të formularit (RAD) menjëherë dhe jo më vonë se 72 orë.

Ky raportim kryhet pas shqyrtimit të plotë të elementeve të dyshimta dhe të dhënave që subjektet kanë në dispozicion për të arsyetuar atë, pavarësisht shumës së transaksionit/ transaksioneve.

2. Kur subjekti, ka dyshime se transaksioni mund të përfshijë pastrim të produkteve të veprës penale, financim terrorizmi apo fonde që rrjedhin nga veprimtari kriminale, ai duhet të mos e kryejë transaksionin, t'ia raportojë menjëherë rastin autoritetit përgjegjës dhe të kërkojë udhëzime nëse duhet ta kryejë apo jo transaksionin. Brenda 48 orëve nga marrja dijeni, autoriteti përgjegjës kthen përgjigje, duke parashtruar qëndrimin për lejimin e transaksionit ose nxjerrjen e urdhrat të bllokimit.

Kur autoriteti përgjegjës nuk përgjigjet brenda afatit të parashikuar, subjekti mund të vazhdojë me kryerjen e transaksionit.

3. Formulari (RAD) duhet të shoqërohet me të gjithë informacionin e nevojshëm, që mbështet dyshimet e parashtruara në raport, si dhe lejon nxjerrjen e konkluzioneve përkatëse, si: analizën e kryer, nxjerrjen e llogarisë bankare, dokumentet e identifikimit, të dhënat e transfertave, kontratat, informacione të tjera, dhe dërgohet i plotë në rrugë elektronike, si dhe me shkresë zyrtare nëse raportimi elektronik është objektivisht i pamundur. Raportimi në rrugë elektronike, kryhet bazuar në standardet, formatin dhe aksesin që autoriteti përgjegjës i siguron, sipas kërkesës së bërë për këtë qëllim subjektit.

4. Në raste urgjente, subjektet mund ta përcjellin me telefon informacionin për aktivitetin e dyshimtë tek autoriteti përgjegjës, duke përmbyllur më pas detyrimet sipas pikave 1 dhe 3 të këtij neni.

Neni 32

Raportimi i transaksioneve të parasë fizike

1. Subjektet, në përputhje me pikën 3, të nenit 12 të ligjit, janë të detyruara të raportojnë tek autoriteti përgjegjës, brenda ditës pasardhëse të punës nga data e kryerjes së të gjitha transaksioneve në para fizike, në një vlerë të barabartë ose më të madhe se 1 000 000 (një milion) lek, ose kundërvlerën në monedha të tjera të huaja, kryer si një transaksion të vetëm ose në disa transaksione të lidhura me njëra-tjetrën brenda 24 orëve. Nga ky detyrim përjashtohen transaksionet që kryhen nga organet apo ndërmarrjet publike.⁵

2. Në funksion të zbatimit të pikës 1 të këtij neni, subjektet e këtij udhëzimi do të konsiderojnë si të kryera në para fizike çdo transaksion që nuk është i shoqëruar me një dokument justifikues nga një institucion financiar apo dokumente të tjera justifikuese.

3. Raportimi nga subjektet i transaksioneve sipas këtij neni kryhet në rrugë elektronike sipas standardeve dhe formatit të përcaktuar nga autoriteti përgjegjës.

4. Subjektet raportojnë në rrugë elektronike bazuar në aksesin që autoriteti përgjegjës u siguron sipas kërkesës së bërë për këtë qëllim. Në rastet kur kjo nuk është e mundur, ky raportim mund të kryhet me shkresë zyrtare.

5. Autoriteti përgjegjës konfirmon marrjen e të dhënave të raportuara, nëse një gjë e tillë kërkohet nga subjekti.

KREU V

MASAT PARANDALUESE TË NDËRMARRA NGA SUBJEKTET

Neni 33

Rregullorja dhe udhëzimet e brendshme

1. Subjektet e këtij udhëzimi duhet të hartojnë rregulloren dhe/ose udhëzime të brendshme për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit duke përfshirë ndër të tjera marrjen e masave dhe procedurave:

- a) për politikën për pranimin e klientit;
- b) për vlerësimin dhe administrimin e rrezikut në marrëdhëniet e biznesit, klientët apo transaksioneve;
- c) për zbatimin e masave për vigjilencën e duhur, të thjeshtuar dhe atë të zgjeruar ndaj klientit në përputhje me nivelin e rrezikut;
- ç) për mbajtjen e të dhënave;
- d) për raportimin e aktivitetit të dyshimtë dhe transaksioneve mbi pragun e raportimit, trajnimin e punonjësve të tyre.

2. Subjektet duhet të përditësojnë në vazhdimësi rregulloret dhe udhëzimet e brendshme, duke marrë në konsideratë edhe:

- a) ndryshimet ligjore;
- b) vlerësimet kombëtare të riskut;
- c) vlerësimet sektoriale apo të dhëna të tjera të ngjashme;
- ç) të dhënat që ka vetë subjekti;
- d) rekomandimet e autoritetit përgjegjës dhe/ose autoriteteve mbikëqyrëse;
- dh) si dhe vlerësime ose raporte të hartuara nga organizata ndërkombëtare dhe autoritete me kompetencë në fushën e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit për sa i përket rrezikut që përbëjnë vende të veçanta.

Neni 34

Vlerësimi i rrezikut

1. Subjektet që zbatojnë këtë udhëzim duhet të identifikojnë, të vlerësojnë dhe të kuptojnë rreziqet

⁵ Persona juridik publik.

e tyre të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, për:

- a) klientët;
- b) vendet apo zonat gjeografike;
- c) produktet;
- ç) shërbimet;
- d) transaksionet;
- dh) kanalet e shpërndarjes.

2. Subjektet duhet të hartojnë dhe dokumentojnë vlerësimin e rrezikut të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, dhe miratimi i tij bëhet nga niveli drejtues.

3. Me dokumentin e vlerësimit të rrezikut njihen të gjithë punonjësit e subjektit, të cilët kanë detyra funksionale në kuadrin e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

4. Vlerësimi i rrezikut të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit duhet t'i nënshtrohet një rishikimi periodik, i cili, ndër të tjera, bazohet në:

- a) ndryshimet e aktivitetit të subjektit;
- b) ndryshimet në profilin e rrezikut të klientit;
- c) vënien në përdorim të produkteve, shërbimeve, teknologjive dhe kanaleve të reja të shpërndarjes;
- ç) ndryshimet ligjore apo rregullatore.

5. Vlerësimi i rrezikut duhet të përditësohet të paktën çdo dy vjet ose sa herë që faktorët e sipërpërmendur diktojnë një gjë të tillë.

6. Faktorët minimalë që duhet të merren në konsideratë në vlerësimin e rrezikut janë qëllimi i vendosjes së marrëdhënies së biznesit, apo madhësia e transaksioneve, rregullshmëria ose kohëzgjatja e marrëdhënies së biznesit.

7. Gjatë procesit të hartimit të vlerësimit të rrezikut subjektet duhet të marrin në konsideratë:

- a) vlerësimet kombëtare të rrezikut;
- b) vlerësimet sektoriale apo të dhëna të tjera të ngjashme;
- c) rekomandimet e autoritetit përgjegjës dhe autoriteteve mbikëqyrëse;
- ç) si dhe vlerësime ose raporte të hartuara nga organizata ndërkombëtare dhe autoritete me kompetencë në fushën e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit për sa i përket rrezikut për vende të veçanta.

Neni 35

Struktura përgjegjëse

1. Subjektet e këtij udhëzimi duhet të krijojnë një strukturë përgjegjëse për të parandaluar përdorimin e subjektit për pastrim parash dhe financim të terrorizmit.

2. Subjektet duhet të emërojnë një person përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave në nivele administrimi në zyrën qendrore dhe në çdo zyrë përfaqësimi, filial, degë ose agjenci, tek të cilët të gjithë punonjësit raportojnë çdo fakt që mund të përbëjë dyshim për pastrim parash ose financim terrorizmi dhe të përcaktojnë procedura të përshtatshme menaxhimi e përputhshmërie, brenda subjektit dhe degëve.

3. Personi përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit duhet të jetë drejtues ose punonjës me njohuri të mjaftueshme për rrezikun e ekspozimit ndaj pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit të subjektit dhe të ketë kompetencë për të marrë vendime që ndikojnë në ekspozimin ndaj rrezikut dhe që nuk nevojitet në të gjitha rastet të jetë anëtar i bordit të drejtorëve apo i këshillit mbikëqyrës.

4. Personi përgjegjës i emëruar në nivel administrimi në zyrën qendrore, sipas parashikimeve të pikës 2, të këtij neni, është personi që dërgon raportet tek autoriteti përgjegjës në përputhje me nenin 12 të ligjit, si dhe u kthen përgjigje kërkesave të autoritetit përgjegjës.

5. Në rast se numri i punonjësve të subjekteve është më pak se tre persona, person përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave është administratori ose një punonjës i autorizuar i subjektit.

6. Në rastin kur subjektet e këtij udhëzimi janë të vetëpunësuar, të cilët nuk kanë të punësuar persona të tjerë, për efekt të zbatimit të këtij udhëzimi veprojnë në cilësinë e strukturës përgjegjëse.

7. Kur një individ, që bën pjesë në kategoritë e parashikuara në nenin 3 të ligjit, ushtron veprimtarinë profesionale si i punësuar i një personi juridik apo personi fizik tregtar ose ka një marrëdhënie kontraktuale ose nënkontraktuale me ta, person përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave është punëdhënësi.

Neni 36

Sistemi i centralizuar për regjistrimin dhe mbajtjen e të dhënave

1. Subjektet duhet të krijojnë një sistem të centralizuar i cili të mundësojë regjistrimin, grumbullimin, analizimin, kontrollin e të dhënave dhe transaksioneve në kuadër të marrëdhënies së biznesit me klientin. Në sistemin e centralizuar regjistrohen të gjitha transaksionet, pavarësisht nga mënyra e kryerjes së tyre (si p.sh.: në para fizike, nëpërmjet shërbimit të transfertës së parasë apo vlerave, apo transfertave të drejtpërdrejta elektronike, akte dhurimi, shkëmbimi etj.).

2. Në sistemin e centralizuar subjektet e këtij udhëzimi, regjistrojnë çdo transfertë brenda ose jashtë vendit apo transaksione të kryera për një shumë të barabartë ose më të madhe se 100 000 (njëqind mijë) lekë ose kundra vleftën e saj në monedhë të huaj.

Në sistemin e centralizuar regjistrohen të gjitha transaksionet si ato të kryera në para fizike, nëpërmjet shërbimit të transfertës së parasë apo vlerave, apo transfertave të drejtpërdrejta elektronike.

3. Subjektet, nëse e vlerësojnë të nevojshme, në funksion të menaxhimit të riskut, mund të mbajnë në sistemet e tyre të centralizuara edhe të dhënat për transaksionet nën pragun e parashikuar në pikën 2 të këtij neni.

4. Në të gjitha rastet, pavarësisht sa parashikuar në pikat e mësipërme regjistrohen të dhënat në sistemin e centralizuar kur ka dyshime për pastrim parash, financim terrorizmi apo fondet/pasuria e përfshirë rrjedh nga veprimtari kriminale.

5. Sistemi i centralizuar duhet të përmbajë së paku të dhënat sipas aneksit IV, “Për regjistrimin dhe mbajtjen e të dhënave mbi klientët dhe transaksionet”, bashkëlidhur këtij udhëzimi, me elementet si vijon:

- a) emri (i klientit);
- b) mbiemri;
- c) datëlindja;
- d) vendlindja;
- e) nr. personal i identifikimit (NID);
- f) lloji i dokumentit;
- g) emri i shoqërisë;
- h) NIPT/NUIS;
- i) adresa;
- j) shuma e transaksionit;

k) monedha;

l) lloji i transaksionit (p.sh.: derdhje / tërheqje / transfertë);

m) data e transaksionit;

n) mënyra e kryerjes së transaksionit (p.sh. *cash* (para fizike)/transfertë);

o) burimin e deklaruar të fondeve;

p) persona të tjerë të përfshirë në transaksion, nëse ka (me gjeneralitete të plota);

q) për personat juridik të dhënat identifikuese për pronarët përfitues të klientit.

6. Të dhënat e identifikuara duhet të jenë të mbështetura në dokumentacion justifikues dhe nëse kërkohet, të vihen në dispozicion të autoritetit përgjegjës, autoriteteve mbikëqyrëse dhe audituesve. Përfshihen nga detyrimi për dokumentacion justifikues të dhënat: adresa dhe burimi i deklaruar i fondeve. Ky përfshim është i aplikueshëm vetëm për mbajtjen e të dhënave në funksion të sistemit të centralizuar.

7. Nëse këto të dhëna nuk mbahen në sistem të posaçëm elektronik, duhet të jenë të përpunueshme, për shembull me anë të programeve Excel, Access, apo programe të tjera teknologjike të përshtatshme për ruajtjen e të dhënave.

8. Sistemi i centralizuar, përjashtimisht për subjektet banka, shoqëritë për ofrimin e shërbimit të pagesave dhe të transferimit të parave, si dhe shoqëritë për ofrimin e shërbimeve të parasë elektronike, nënkupton një sistem të posaçëm elektronik që ndihmon në procesin e pikasjes së transaksioneve me anomali dhe/ose të dyshimta apo mangësive në procesin e vigjilencës së thjeshtuar, të duhur apo zgjeruar, nëpërmjet vendosjes së rregullave dhe skenarëve në sistem, sa lidhet me detyrimet ligjore në fushën e parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit.

9. Autoriteti përgjegjës, me qëllim verifikimin e të dhënave të pasqyruara në sistemin e centralizuar, kërkon nga subjektet që i nënshtrohen këtij udhëzimi, në përputhje me nenin 21/1 të ligjit, çdo informacion, të dhënë apo dokument tjetër mbështetës.

Neni 37

Trajnimet

1. Subjektet duhet të trajnojnë periodikisht punonjësit e tyre sipas një plani vjetor të trajnimeve për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, përfshirë këtu edhe njohjen

me ndryshimet ligjore në këtë fushë si dhe detyrimin për mosdeklarim sipas nenit 15 të ligjit.

2. Subjektet, në zbatim të këtij detyrimi, duhet të mbajnë së paku të dhënat mbi:

a) numrin vjetor të trajnimeve të planifikuara dhe të kryera;

b) numrin e punonjësve të trajnuar, si dhe funksionet e tyre;

c) çështjet e trajtuara në to.

3. Këto të dhëna i paraqiten autoritetit përgjegjës, si dhe autoriteteve mbikëqyrëse në kuadrin e inspektimeve në vend apo në distancë.

Neni 38

Kontrolli i brendshëm

1. Subjektet, në përputhje me germën “dh”, të nenit 11 të ligjit, duhet të marrin masat parandaluese për zbulimin dhe korrigjimin e mangësive të gjetura për të kontrolluar përputhshmërinë me detyrimet e ligjit dhe të këtij udhëzimi.

2. Në rastet kur subjektet raportuese janë të vetëpunësuar ose të cilët nuk kanë të punësuar persona të tjerë, për efekt të zbatimit të këtij neni administratori apo i autorizuari prej tij veprojnë në cilësinë e kontrollit të brendshëm.

Neni 39

Administrimi i dokumentacionit

1. Subjektet që i nënshtrohen zbatimit të këtij udhëzimi duhet të mbajnë në dosjen e klientit dokumente:

a) origjinale;

b) të njehsuara me origjinalin;

c) kopje të njehsuara nga vetë subjekti të këtyre dokumenteve.

2. Kur dokumentet mbahen kopje të njehsuara nga vetë subjekti, këto dokumente duhet të jenë të vulosura me vulën e subjektit dhe të firmosura nga vetë subjekti, që vërteton se janë të njëjta me dokumentet origjinale të paraqitura nga klienti, duke përmbajtur edhe datën e prodhimit të tyre.

3. Kur subjekti mban arkiv elektronik, përveç dokumenteve origjinale elektronike, në arkiv duhet të mbahen në formë elektronike, kopje të njehsuara nga vetë subjekti, që vërteton se janë të njëjta me dokumentet origjinale të paraqitura nga klienti.

Neni 40

Detyrimet e mbajtjes dhe të ruajtjes së të dhënave

1. Subjektet duhet të ruajnë dokumentet që rrjedhin nga procesi i vigjilencës së duhur dhe asaj të zgjeruar, të dhënat e llogarive, transaksioneve, korrespondencën me klientin, si dhe rezultatet e analizave të kryera për 5 vjet nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit apo nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo kryerjes së analizës.

2. Subjektet duhet të mbajnë regjistra për të dhënat, raportimet dhe dokumentacionin për transaksionet kombëtare dhe ndërkombëtare, pavarësisht nëse transaksioni është kryer në emër të klientit ose në emër të palëve të treta, së bashku me të gjithë dokumentacionin mbështetës, përfshirë dosjet e llogarive dhe korrespondencën e biznesit, për 5 (pesë) vjet nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit apo nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion në veçanti apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo e kryerjes së analizës.

3. Subjektet duhet të ruajnë të dhëna për transaksionet, përfshirë edhe ato të përcaktuara në nenin 10 të ligjit, me të gjitha hollësitë e duhura për të lejuar rindërtimin e ciklit të plotë të transaksioneve, me qëllim sigurimin e informacionit për autoritetin përgjegjës dhe për autoritetet e tjera kompetente, në bazë të ligjit dhe të akteve nënligjore të nxjerra në zbatim të tij. Ky informacion ruhet për 5 (pesë) vjet nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit apo nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion, në veçanti, apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo e kryerjes së analizës.

4. Subjekteve u kërkohet që të dhënat e detyrueshme për t'u mbajtur mbi transaksionet e kryera dhe klientët e tyre t'i ruajnë në mënyrë të saktë dhe kronologjike, pa korrigjime, që të mundësojnë kontrollin adekuat nga autoriteti përgjegjës, autoritetet mbikëqyrëse/licencuese dhe audituesit, nëse kërkohet.

5. Subjektet duhet të ruajnë dokumentacionin për identifikimin, llogaritë, si edhe korrespondencën

me klientin. Subjektet duhet të ruajnë, gjithashtu, të dhënat mbi analizat që kanë kryer për të vlerësuar klasifikimin e marrëdhënieve të biznesit në bazë rreziku, si dhe analizat e procesit të monitorimit.

6. Dokumentacioni ruhet për 5 vjet nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit apo nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo kryerjes së analizës.

7. Me kërkesë të autoritetit përgjegjës dhe të autoriteteve të tjera kompetente, dokumentacioni ruhet edhe për 5 (pesë) vjet të tjera nga data e përfundimit të marrëdhënies së biznesit ndërmjet klientit dhe subjektit apo nga data e transaksionit rastësor, por jo më shumë se 40 (dyzet) vjet nga data e secilit transaksion në veçanti apo data e mbledhjes së dokumentacionit apo e kryerjes së analizës.

8. Dokumentacioni i parashikuar në këtë nen ruhet në formë shkresore ose elektronike, në varësi të mënyrës së krijimit.

9. Të dhënat e siguruara për klientët (të përhershëm apo rastësorë) nga subjektet dhe masat e marra prej tyre në zbatim të ligjit, dokumentohen, administrohen rregullisht dhe vihen në dispozicion të autoritetit përgjegjës mbi bazë të kërkesës së këtij të fundit, në përputhje me nenin 21/1 të ligjit.

Neni 41

Dispozita të fundit

1. Ngarkohen subjektet e përcaktuara në nenin 3 për zbatimin e këtij udhëzimi dhe anekseve si pjesë organike të tij.

2. Për kontrollin e zbatimit të këtij udhëzimi ngarkohet autoriteti përgjegjës, Agjencia e Inteligjencës Financiare (AIF).

3. Ky udhëzim, së bashku me anekset I, II, III dhe IV, dhe instruksionet përkatëse do të jenë të vetmet standarde të pranueshme për raportim tek autoriteti përgjegjës. Nëse është e nevojshme në funksion të administrimit të të dhënave, njëtrajtshmërisë së raportimit për lloj subjektesh, ndërlihdjes me baza të tjera të dhënash, autoriteti përgjegjës mund të shtojë, pakësojë apo ndryshojë fusha të veçanta të anekseve pjesë e këtij udhëzimi.

4. Udhëzimi nr. 28, datë 31.12.2012, “Për metodat dhe procedurat e raportimit dhe marrjes së masave parandaluese nga subjektet e ligjit nr. 9917, datë 19.5.2008, ‘Për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit’”, i ndryshuar, i ministrit të Financave, shfuqizohet.

5. Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I FINANCAVE

Petrit Malaj

ANEKS I

RAPORTI I AKTIVITETIT TË DYSHIMTË (RAD)

1. Zgjidhni kutin me kombinime:		
☐ Pastrim parash	☐ Financim i terrorizmit	☐ Fonde që rrjedhin nga veprimtari kriminale
☐ Pamundësi ushtrimi i vigjencës së duhur	☐ Pamundësi ushtrimi i vigjencës së zgjeruar	
2. Zgjidhni kutin me kombinime:		
☐ Raport i ri	☐ Raportimet të lidhura	☐ Përmirëson një raport të mëparshëm;
☐ Transferte në Tentativë	☐ Bllokim (48 Orë)	
PJESA I. INFORMACION MBI AKTIVITETIN E DYSHIMTË		
1. Statusi ligjor i personit: a. ☐ Individ; b. ☐ Person fizik tregtar c. ☐ Person juridik		
d. ☐ Shoqëri Anonime e. ☐ OJF; f. ☐ Organizime Ligjore		
g. ☐ SHPK (Shoqëri me përgjegjësi të kufizuar) h. ☐ Kujdestar i. ☐ Dege e shoqërisë së huaj;		
j. ☐ PEP; k. ☐ Të tjera		
2. a) Emri: _____ b) Mbiemri: _____		
3. Datëlindja/data e regjistrimit: _____		
4. Shtetësia: a. ☐ Shqiptar b. ☐ I huaj c. ☐ Pa shtetësi		
5. Vendlindja: _____		
6. Adresa/ Vendbanimi i përhershëm _____		
7. Vendbanimi i përkohshëm (nëse ka): _____		
8. Gjinia: a. ☐ Maskull b. ☐ Femër		

9. Dokumenti i identifikimit:	
a) ☐ Letërnjoftim b) ☐ Pasaportë	
10. Numri i dokumentit: _____	
11. Nr. Personal i identifikimit (NID): _____	
12. Autoriteti lëshues: _____	
13. Emërtimi i Subjektit: _____	14. NUIS/NIPT: _____
15. Selia e themelimit: _____	16. Adresa e përkohshme (nëse ka): _____
17. Punësim/lloji i aktivitetit: _____	18. Nëse është PEP: ☐
PJESA II. PERSONAT E PËRFSHIRË	
PJESA III. VEPRIMI FINANCIAR I KRYER	
1. Numri i transaksioneve: _____	
2. Numri i llogarisë/ve: _____	
3. Data e kryerjes së transaksionit: _____	
4. Monedha: Lek ☐ Euro ☐ USD ☐ GBP ☐ JPY ☐ CHF ☐ CAD ☐ Tjetër ☐	
5. Shuma e transaksionit: _____	
PJESA IV. SHPJEGIME/PËRSHKRIME TË AKTIVITETIT TË DYSHIMTË	
Shpjegime/ përshkrime të aktivitetit të dyshimtë: <i>Shënim: Të strukturohet në disa pika si më poshtë:</i>	
1. Përshkrimi i profilit të subjektit të RAD;	
2. Analiza totale e rastit duke përfshirë dhe analizë të historikut të transaksioneve;	
3. Anomalitë e vërejtura në transaksion, veprime apo veprimtari të dyshimta;	
4. Dyshimet për rastin;	
5. Lidhje me raste të tjera të raportuara të dyshimta, nëse ka;	
6. Nëse kërkohen udhëzime nga AIF;	
7. Të dhëna apo informacione të tjera me interes.	
PJESA V. LISTA E DOKUMENTEVE SHOQËRUESE	
PJESA VI. INFORMACION MBI SUBJEKTIN RAPORTUES	
Emri: _____	Data e raportimit: _____
Personi përgjegjës: _____	Tel. _____
Firma: _____	E-mail: _____
Aprovuesi: _____	Adresa: _____

**INSTRUKSIONE
PËR PLOTËSIMIN E FORMULARIT
“RAPORTI I AKTIVITETIT TË DYSHIMTË” RAD**

HYRJE

“Raporti i aktivitetit të dyshimtë” (RAD) është formulari që i bashkëlidhet këtij udhëzimi, me anë të të cilit subjektet raportojnë tek autoriteti përgjegjës për çdo transaksion dhe aktivitet të dyshimtë. Ky formular plotësohet nga subjektet, për rastet kur e dinë apo dyshojnë se po kryhet, është kryer apo tentohet të kryhet pastrimi i produkteve të veprës penale, apo financimi i terrorizmit, apo fondet e përfshira rrjedhin nga veprimtari kriminale. Raportimi bëhet me anë të formularit (RAD) menjëherë dhe jo më vonë se 72 orë.

1. Shënohet një kryq në kutinë përkatëse, sipas rastit, nëse aktiviteti dyshohet se ka të bëjë me pastrim parash, financim të terrorizmit apo fondet rrjedhin nga veprimtari kriminale.

2. Shënohet një kryq në kutinë përkatëse, sipas rastit, nëse dërgohet te AIF, një raport i ri, një transfertë në tentativë apo bëhet përmirësim i një raporti të mëparshëm.

PJESA I INFORMACION MBI AKTIVITETIN E DYSHIMTË

1. **Statusi ligjor i personit:** Me anë të zgjedhjes së një prej kutive, subjekti raportues jep informacion për statusin ligjor të personit/ave të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë sipas rastit individ, person fizik tregtar, person juridik, shoqëri anonime, OJF, organizime ligjore, SHPK (shoqëri me përgjegjësi të kufizuara), kujdestar, degë e shoqërisë së huaj.

2. **Emri, mbiemri:** për individin shkruhen emri dhe mbiemri.

3. **Datëlindja/data e regjistrimit (dd.mm.vvvv):** nëse personi në emër të të cilit kryhet transaksioni/et është individ, shkruani datën e lindjes, përndryshe shkruhet data e regjistrimit të shoqërisë. Data shkruhet në formatin tetëshifror. Dy shifrat e para tregojnë datën kalendarike të muajit, dy të dytat tregojnë muajin kalendarik dhe katër të fundit tregojnë vitin e lindjes. Zero (0) duhet t'i paraprijë çdo shifre teke. P.sh. nëse data e lindjes së një individi është 3 prill 1978, në raport duhet të shkruhet në formatin 03.04.1978.

4. **Shtetësia:** shkruhet shtetësia e personit që kryen transaksionin (plotësohet në rastin e personave fizikë).

5. **Vendlindja:** shkruhet vendi (juridiksioni) ku personi ka lindur;

6. **Adresa/vendbanimi i përhershëm:** shkruhet adresa që deklarohet nga subjekti apo evidentohet në dokumentet e paraqitura prej tij.

7. **Vendbanimin e përkohshëm (nëse ka):** plotësohet nëse personi ka një vend ku ai ndodhet për të kryer punë ose detyra të caktuara, për të vazhduar një shkollë ose kurs të caktuar, për t'u mjekuar, për të vuajtur një dënim penal dhe për raste të tjera të kësaj natyre.

8. **Gjinia: a) mashkull; b) femër:** shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas rastit nëse individi është mashkull apo femër.

9. **Dokumenti i identifikimit:** a) ☐ tërnjohim; b) ☐ asportë;

Shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas llojit të dokumentit të përdorur për të bërë identifikimin e personit.

10. **Numri i dokumentit:** këtu shkruhet numri i dokumentit të përdorur për identifikim.

11. **Numri personal i identifikimit (NID):** këtu shkruhet numri personal i identifikimit.

12. **Autoriteti lëshues:** këtu shkruhet autoriteti shtetëror që ka lëshuar dokumentin e përdorur për të bërë identifikimin e personit.

13. **Emërtimi i subjektit:** këtu shkruhet emri i subjektit.

14. **NUIS/NIPT:** shkruhen numri unik i identifikimit të subjektit ose numri i identifikimit të personit të tatueshëm.

15. **Selia e themelimit:** plotësohet vendi i selisë së themelimit të klientit sipas dokumenteve të paraqitura prej tij.

16. **Adresa e përkohshme (nëse ka):** plotësohet nëse personi ka një vend veprimtarie të ndryshëm nga adresa e themelimit.

17. **Punësim/lloji i aktivitetit:** jepet përshkrimi i punësimit ose llojit të aktivitetit të personit të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë.

18. **Nëse është PEP:** shënohet një kryq në kutinë përkatëse nëse subjekti është person i ekspozuar politikisht.

PJESA II PERSONAT E PËRFSHIRË

Në këtë pjesë të raportit jepen të dhënat mbi personat e përfshirë në transaksion.

PJESA III VEPRIMI FINANCIAR I KRYER

1. **Numri i transaksioneve:** shkruhet numri i transaksioneve të kryera apo të tentuara.
2. **Numri i llogarisë/ve:** shkruhen numri/at e llogarive të përfshira në aktivitetin e dyshimtë.
3. **Data e kryerjes së transaksionit:** data e transaksionit shkruhet në formatin tetëshifror. Dy shifrat e para tregojnë datën kalendarike të muajit, dy të dytat tregojnë muajin kalendarik dhe katër të fundit tregojnë vitin. Zeroja (0) duhet t'i paraprijë çdo shifre teke. P.sh. nëse data e transaksionit është 5 maj 2008, në raport duhet të shkruhet 05.05.2008.
4. **Monedha:** vihet një kryq në një prej kutive sipas llojit të monedhës së përdorur për kryerjen e transaksionit p.sh.: LEK, USD, GBP, EUR, etj.
5. **Shuma e transaksionit:** shkruhet shuma për transaksion të vetëm ose për disa transaksione të lidhura me njëra-tjetrën.

PJESA IV SHPJEGIME/PËRSHKRIME TË AKTIVITETIT TË DYSHIMTË

Në këtë pjesë të raportit subjekti raportues bën një përshkrim të aktivitetit dhe të arsyeve për dyshim. Informacioni i përcjellë duhet të *strukturohet në disa pika*, si: duke përfshirë, përshkrimin e profilit të subjektit të RAD; analizën totale të rastit duke përfshirë dhe analizë të historikut të transaksioneve; anomalitë e vërejtura në transaksion, veprime apo veprimtari të dyshimta; dyshimet për rastin; lidhje me raste të tjera të raportuara të dyshimta, nëse ka; nëse kërkohen udhëzime nga AIF apo të dhëna apo informacione të tjera me interes.

Limiti i karaktereve është vendosur për të siguruar përditësimin e informacioneve voluminoze që hyjnë në data bazë, p.sh. tabela, figura; materialet mbi këtë limit mund të përcillen të zipuara te pjesa V.

PJESA V LISTA E DOKUMENTEVE SHOQËRUESE

Në këtë pjesë të raportit vendosen të zipuara (deri në 10.MB ZIP) dokumentet që shoqërojnë raportin.

PJESA VI INFORMACION MBI SUBJEKTIN RAPORTUES

Në këtë pjesë të raportit shkruhen të dhënat rreth subjektit raportues, si: emri i subjektit, emri dhe firma e personit përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave, emri i personit që bën aprovimin e raportit RAD (në rastet kur është i ndryshëm nga personi përgjegjës), data e raportimit në formatin (dd.mm.vvvv), si dhe numrin e telefonit/adresën *email*, si dhe adresën e personit përgjegjës më anë të të cilit autoriteti përgjegjës mund të japë instruksione të mëtejshme në lidhje me raportin e paraqitur.

ANEKSI II RAPORTI I TRANSAKSIONEVE NË PARA FIZIKE (RTPF)

Në një vlerë të barabartë ose më të madhe se 1 milion (1,000,000) lek

1. Zgjidhni kutinë e duhur:	
☐ Raporti i Ri;	☐ Përmirëson një transaksion të mëparshëm; ☐ Transaksione të lidhura
PJESA I. PERSONAT E PËRFSHIRË NË TRANSAKSION	
SEKSIONI A. PERSONI QË KRYEN TRANSAKSIONIN	
1. Statusi ligjor i personit: a. ☐ Individ; b. ☐ Person fizik tregtar; ☐ c. Person juridik d. ☐ Shoqëri Anonime; e. ☐ OJF ☐ f. Organizime Ligjore ☐ g. ☐ SHPK (Shoqëri me përgjegjësi të kufizuar) ☐ h. Kujdestar ☐ i. Dege e shoqërisë së huaj ☐ j. SHKK ☐ k. Tjetër ☐	
2. a) Emri: _____ b. Mbiemri: _____	
3. Datëlindja / data e regjistrimit: _____	
4. Shtetësia: a. ☐ Shqiptar ☐ b. I huaj ☐ c. Pa shtetësi	
5. Vendlindja: _____	
6. Adresa: _____ 7. Gjinia: a. ☐ mashkull; b. ☐ femër	
8. Dokumenti i identifikimit: a) ☐ Letërnjoftim; b) ☐ pasaportë; c) ☐ Nr. Personal (NID)	
9. Numri i dokumentit: _____	
10. Autoriteti lëshues: _____	
11. Emërtimi i Subjektit: _____ 12. NUIS/NIPT: _____	
13. Selia e themelimit: _____ 14. Adresa e përkohshme (nëse ka): _____	
15. Punësim/lloji i aktivitetit: _____	
SEKSIONI A.1-PERSONI I PËRFSHIRË NË KRYERJEN E TRANSAKSIONIT	
Shfër	
PJESA II. PERSONI/AT PËRFTUES	
SEKSIONI B. PERSONI/AT PËRFTUES	
1. Statusi ligjor i personit: a. ☐ Individ; b. ☐ Person fizik tregtar; c. ☐ Person juridik; d. ☐ Shoqëri Anonime; e. ☐ OJF f. Organizime Ligjore ☐ g. ☐ SHPK (Shoqëri me përgjegjësi të kufizuar) h. ☐ Kujdestar i. ☐ Dege e shoqërisë së huaj j. SHKK ☐ k. Tjetër ☐	
2. a) Emri: _____ b. Mbiemri: _____	
3. Datëlindja / data e regjistrimit: _____	
4. Shtetësia: a. ☐ Shqiptar b. ☐ I huaj; 5. Vendlindja: _____	
6. Adresa : _____ 7. Gjinia: a. ☐ Mashkull b. ☐ Femër	
8. Dokumenti i identifikimit: a) ☐ Letërnjoftim; b) ☐ pasaportë	
9. Numri i dokumentit: _____	
10. Nr. Personal i identifikimit (NID): _____	
11. Autoriteti lëshues: _____	
12. Emërtimi i Subjektit: _____ 13. NUIS/NIPT: _____	
14. Adresa e themelimit: _____ 15. Adresa e përkohshme (nëse ka): _____	
16. Punësim/lloji i aktivitetit: _____	
SEKSIONI B.1- PERSONI/AT PËRFTUES I PËRFSHIRË	
Shfër	
PJESA III. TRANSAKSIONI FINANCIAR I KRYER	

1. Numri i transaksioneve: _____	
2. Lloji i transaksionit	
a) ☐ Depozitë Kredi ☐ b) Tërheqje cash ☐ c) Dërdhje cash; d) ☐ Pagesa Këmbim valutor	
e) ☐ Shitje/Blerje letrash me vlerë ☐ f) Shitje/Blerje aksionesh	
g) ☐ Pasuri e blerë/shitur ☐ h) Shitje kuotash; i) ☐ Kalim Fondesh	
j) ☐ Huadhënie k) ☐ Huamarrje l) ☐ Dhurim m) ☐ Tjetër	
3. Data e transaksionit: _____	
4. Monedha: Lek ☐ Euro ☐ USD ☐ GBP ☐ JPY ☐ CHF ☐ CAD ☐ Tjetër	
5. Shuma e transaksionit: _____	
6. Shënim për transaksionin: _____	
PJESA IV. INFORMACION MBI SUBJEKTIN RAPORTUES:	
Emri: _____	Data e raportimit: _____
Personi përgjegjës: _____	Tel. _____
Firma: _____	E-mail _____
Aprovuesi: _____	Adresa: _____

INSTRUKSIONET

PËR MËNYRËN E PLOTËSIMIT TË FORMULARIT TË RAPORTIMIT TË
TRANSAKSIONEVE NË PARA FIZIKE

(Për transaksionet në para fizike, në një vlerë të barabartë ose më të madhe se 1 milion lek)

Formulari i raportimit të transaksioneve në para fizike (RTPF), është formulari që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.

Me anë të këtij formulari bëhet raportimi nga subjektet e transaksionit/eve në para fizike, në një vlerë të barabartë ose më të madhe se 1 milion lek (ose kundërvlera në një monedhë tjetër).

Bëni një kryq në kutinë/të sipas rastit të raportimit që bëhet (p.sh.: raportim i ri, përmirësim i një raportimi të mëparshëm ose bëhet fjalë për transaksione të lidhura të kryera brenda afatit të përcaktuar në këtë udhëzim).

PJESA I

PERSONAT E PËRFSHIRË NË TRANSAKSION

Seksioni A. Plotësohet në të gjitha rastet

Nëse personi kryen një transaksion në emër të vet, plotësoni seksionin A dhe lëreni seksionin B, bosh.

Nëse një individ kryen një transaksion në emër të tij dhe të personit/ave të tjerë, plotësoni seksionin A me të dhënat e mëposhtme për personin që kryen transaksionin dhe seksionin B për personin në emër të të cilit kryhet transaksioni.

1. **Statusi ligjor i personit:** me anë të zgjedhjes së një prej kutive, subjekti raportues jep informacion për statusin ligjor të personit/ave të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë sipas rastit individ, person fizik tregtar, person juridik, shoqëri anonime, ent publik, OJF, organizime ligjore, SHPK (shoqëri me përgjegjësi të kufizuar), kujdestar, degë e shoqërisë së huaj.

2. **Emri, mbiemri:** për individin shkruhen emri dhe mbiemri.

3. **Datëlindja/data e regjistrimit (dd.mm.vvvv):** nëse personi në emër të të cilit kryhet transaksioni/et është individ, shkruani datën e lindjes, përndryshe shkruhet data e regjistrimit të shoqërisë. Data shkruhet në formatin tetëshifror. Dy shifrat e para tregojnë datën kalendarike të muajit, dy të dytat tregojnë muajin kalendarik dhe katër të fundit tregojnë vitin e lindjes. Zero (0) duhet t'i paraprijë çdo shifre teke. P.sh. nëse data e lindjes së një individi është 3 prill 1978, në raport duhet të shkruhet në formatin 03.04.1978.

4. **Shtetësia:** shkruhet shtetësia e personit që kryen transaksionin (plotësohet në rastin e personave fizikë).

5. **Vendlindja:** shkruhet vendi (juridiksioni) ku personi ka lindur.

6. **Adresa:** shkruhet adresa që deklarohet nga subjekti apo evidentohet në dokumentet e paraqitura prej tij.

7. **Gjinia:** a) mashkull; b) femër: shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas rastit nëse individ është mashkull apo femër.

8. **Dokumenti i identifikimit:** a) ☐ letërnjoftim; b) ☐ pasaportë; c) ☐ nr. personal (NID);

Shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas llojit të dokumentit të përdorur për të bërë identifikimin e personit;

9. **Numri i dokumentit:** këtu shkruhet numri i dokumentit të përdorur për identifikim, si dhe numri personal.

10. **Autoriteti lëshues:** këtu shkruhet autoriteti shtetëror që ka lëshuar dokumentin e përdorur për të bërë identifikimin e personit.

11. **Emërtimi i subjektit:** këtu shkruhet emri i subjektit.

12. **NUIS/NIPT:** shkruhen numri unik i identifikimit të subjektit ose numri i identifikimit të personit të tatueshëm.

13. **Selia e themelimit:** shkruhet adresa e plotë e zyrës qendrore të personit të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë.

14. **Adresa e përkohshme (nëse ka):** plotësohet nëse personi ka një vend veprimtarie të ndryshëm nga adresa e themelimit.

15. **Punësim/lloji i aktivitetit:** jepet përshkrimi i punësimit ose llojit të aktivitetit të personit të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë.

Seksioni A.1. Personi i përfshirë në kryerjen e transaksionit

Në këtë seksion shtohen të dhënat për personat e tjerë që janë të përfshirë si palë me personin që kryen transaksionin e raportuar.

PJESA II PERSONI/AT PËRFITUES

Në këtë pjesë subjekti raportues jep të dhëna të plota për përfituesin në rastet kur ai është i ndryshëm nga personi në seksionet A dhe B.

Seksioni B. Personi në emër të të cilit kryhet transaksioni

Ky seksion plotësohet në të gjitha rastet kur personi/at që kryejnë transaksionin/et, janë të ndryshëm nga ata në emër të të cilëve kryhet transaksioni/et (p.sh. nëse një punonjës i X subjekti bën një depozitim për llogari të shoqërisë, kjo e fundit duhet të identifikohet në seksionin B dhe punonjësi që kryen transaksionin duhet të identifikohet në seksionin A).

Subjektet duhet të plotësojnë të gjitha të dhënat sipas mënyrës së plotësimit të përshkruar më sipër në seksionin A.

1. **Statusi ligjor i personit:** me anë të zgjedhjes së një prej kutive, subjekti raportues jep informacion për statusin ligjor të personit/ave të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë, sipas rastit, individ, person fizik tregtar, person juridik, shoqëri anonime, ent publik, OJF, organizime ligjore, SHPK (shoqëri me përgjegjësi të kufizuar), kujdestar, degë e shoqërisë së huaj.

2. **Emri dhe mbiemri:** për individin shkruhen emri dhe mbiemri.

3. **Datëlindja/data e regjistrimit (dd.mm.vvvv):** nëse personi në emër të të cilit kryhet transaksioni/et është individ, shkruani datën e lindjes, përndryshe shkruhet data e regjistrimit të shoqërisë. Data shkruhet në formatin tetëshifror. Dy shifrat e para tregojnë datën kalendarike të muajit, dy të dytat tregojnë muajin kalendarik dhe katër të fundit tregojnë vitin e lindjes. Zero (0) duhet t'i paraprijë çdo shifre teke. P.sh. nëse data e lindjes së një individi është 3 prill 1978, në raport duhet të shkruhet në formatin 03.04.1978.

4. **Shtetësia:** shkruhet shtetësia e personit që kryen transaksionin (plotësohet në rastin e personave fizikë).

5. **Vendlindja:** shkruhet vendi (juridiksioni) ku personi ka lindur.

6. **Adresa:** shkruhet adresa që deklarohet nga subjekti apo evidentohet në dokumentet e paraqitura prej tij.

7. **Gjinia:** a) mashkull; b) femër: shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas rastit nëse individ është mashkull apo femër.

8. **Dokumenti i identifikimit:** a) ☐ letërnjoftim; b) ☐ pasaportë; c) ☐ nr. personal (NID).

Shënohet një kryq në kutinë përkatëse sipas llojit të dokumentit të përdorur për të bërë identifikimin e personit.

9. **Numri i dokumentit:** këtu shkruhet numri i dokumentit të përdorur për identifikim.

10. **Numri personal i identifikimit (NID):** këtu shkruhet numri personal i identifikimit.

11. **Autoriteti lëshues:** këtu shkruhet autoriteti shtetëror që ka lëshuar dokumentin e përdorur për të bërë identifikimin e personit.

12. **Emërtimi i subjektit:** këtu shkruhet emri i subjektit.

13. **NUIS/NIPT:** shkruhen numri unik i identifikimit të subjektit ose numri i identifikimit të personit të tatueshëm.

14. **Adresa e themelimit:** shkruhet adresa e plotë e zyrës qendrore të personit të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë.

15. **Adresa e përkohshme (nëse ka):** plotësohet nëse personi ka një vend veprimtarie të ndryshëm nga adresa e themelimit.

16. **Punësim/lloji i aktivitetit:** jepet përshkrimi i punësimit ose llojit të aktivitetit të personit të përfshirë në aktivitetin e dyshimtë.

Seksioni B.1. Personi/at përfitues

Në këtë seksion shtohen të dhënat për personat që janë përfitues nga transaksioni i raportuar.

PJESA III

TRANSAKSIONI FINANCIAR I KRYER

1. **Numri i transaksioneve:** shkruhet numri i transaksioneve të kryera për një transaksion të vetëm ose për disa transaksione të lidhura me njëra-tjetrën, shuma e agreguar e të cilave është e barabartë apo e kalon vlerën e 1 milion lek apo kundërvlerën në monedha të huaja. Afati kohor për llogaritjen e transaksioneve të lidhura është 24 orë.

2. **Lloji i transaksionit:** shënohet me kryq lloji i transaksionit (p.sh. depozitë kredi, tërheqje *cash*, derdhje *cash*, pagesa këmbim valutë etj.);

3. **Data e transaksionit:** shkruhet data e kryerjes së transaksionit në formatin ditë, muaj, vit(dd.mm.vvvv.) Zeroja (0) duhet t'i paraprijë çdo shifre teke (p.sh. nëse data e transaksionit është 5 prill 2009, në raport duhet të shkruhet 05.04.2009). Për subjektet të cilat bëjnë dhe regjistrimin e orës së transaksionit shkruhet, gjithashtu, dhe ora.

4. **Monedha:** bëhet një kryq në një prej kutive sipas llojit të monedhës së përdorur për kryerjen e transaksionit (p.sh.: lek, USD, GBP, EUR etj.).

5. **Shuma e transaksionit:** shkruhet e plotë shuma e transaksionit të kryer në para fizike në lek për një transaksion të vetëm ose për disa transaksione të lidhura me njëra-tjetrën, shuma e agreguar e të cilave është e barabartë apo e kalon vlerën e 1 milion lek, apo kundërvlerën në monedha të huaja. Afati kohor për llogaritjen e transaksioneve të lidhura është 24 orë.

6. **Shënim për transaksionin:** në këtë pjesë të raportit subjekti raportues jep shënime lidhur me transaksionin.

PJESA IV

INFORMACION MBI SUBJEKTIN RAPORTUES

Në këtë pjesë plotësohen të dhëna rreth subjektit raportues, si: emri, mbiemri për personat fizikë (ose emri i plotë ligjor i shoqërisë për personat juridikë) emri i personit përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave, data e raportimit në formatin (dd.mm.vvvv), numrin e telefonit/adresën elektronike të personit përgjegjës më anë të të cilit autoriteti përgjegjës mund të japë instruksione të mëtejshme, në lidhje me raportin e paraqitur, emrin e aprovuesit, si dhe adresën e plotë të subjektit.

ANEKS III
RAPORTI I KONTROLLIT NË DISTANCË (RKD)

EMRI I SUBJEKTTIT RAPORTUES: _____
 KATEGORIA E SUBJEKTTIT: _____
 PËRSHKRIMI I AKTIVITETIT TË SUBJEKTTIT: _____
 ADRESA: _____
 NUMRI I PUNONJËSVE TË SUBJEKTTIT: _____
 EMRI I PERSONIT PËRGJEGJËS/POZICIONI: _____
 Tel.: Fax: Email:

I. Masat parandaluese të marra nga subjekti në kuadër të parandalimit të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit:

1. A keni rregullore të brendshme?

Po ___ Jo ___

Nëse Po, bashkëngjisni kopje të rregullores.

2. A keni realizuar trajnime për punonjësit?

Po ___ Jo ___

Nëse Po:

- listoni temat e trajnimit dhe numrin e punonjësve që kanë marrë pjesë në trajnim;

- bashkëngjisni kopje të temave të trajtuara në trajnimet e realizuara.

3. Numri i kontrolleve të kryera nga kontrolli i brendshëm (nëse ka)?

Po ___ Jo ___

Nëse Po, bashkëngjisni kopje të raportit të kontrolleve të kryera (raportet e auditimit të brendshëm apo të jashtëm, etj...)
 përfshirë:

- mangësitë e konstatuara prej tyre (nëse ka);

- masat e marra për ndjekjen e rekomandimeve apo gjetjeve të evidentuara.

II. Shpjegoni mënyrën e kontrollit dhe verifikimit të listës së personave të shpallur dhe masat përkatëse të marra në zbatim të:

- ligjit nr. 157/2013, “Për masat kundër financimit të terrorizmit”, të ndryshuar;

- ligjit nr. 72/2019, “Për masat shtrënguese ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

III. Raportime të kryera nga subjekti në nivel statistikor:

Evidento numrin e RTPF-ve të dërguara pranë autoritetit përgjegjës: _____

Evidento numrin e RAD-ve të dërguara pranë autoritetit përgjegjës: _____

EMRI I PERSONIT PËRGJEGJËS: _____	DATA: _____.____.____;
FIRMA: _____	

INSTRUKSIONE
PËR PLOTËSIMIN E RAPORTIT TË KONTROLLIT NË DISTANCË

“Raporti i kontrollit në distancë” është formulari që i bashkëlidhet këtij udhëzimi dhe plotësohet nga subjektet me kërkesën e autoritetit përgjegjës me të dhënat mbi masat e marra për zbatimin e kërkesave të ligjit nr. 9917, datë 19.5.2008, “Për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit”, të ndryshuar; të ligjit nr. 157/2013, “Për masat kundër financimit të terrorizmit, të ndryshuar, dhe të ligjit nr. 72/2019, “Për masat shtrënguese ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar.

Formulari i plotësuar dhe dokumentacioni bashkëngjitur i dërgohet Agjencisë të Inteligjencës Financiare (AIF), brenda afateve kohore të përcaktuara në kërkesë.

Emri i subjektit raportues: Shkruhet emri i plotë i subjektit raportues.

Kategoria e subjektit: Në këtë pjesë të raportit shkruhet kategoria së cilës i përket subjekti në bazë të nenit 3, të ligjit nr. 9917/2008, të ndryshuar.

Përshkrimi i aktivitetit të subjektit: Në këtë pjesë të raportit citohet fusha e veprimtarisë së subjektit.

Adresa: Shkruhet adresa e plotë e subjektit raportues.

Numri i punonjësve: Në këtë pjesë jepet numri i punonjësve të subjektit, duke e vërtetuar këtë me dokumentacionin përkatës.

Emri i personit përgjegjës/pozicioni: Shkruhet emri i personit përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit, dhe përhapjes së armëve të shkatërrimit në masë në subjektin raportues, si edhe pozicioni i tij në hierarkinë e subjektit.

Gjithashtu, jepen të dhëna e tij, si: numri i telefonit/faksit dhe adresa elektronike.

Masat parandaluese të marra nga subjekti në kuadër të ligjit për parandalimin e pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit: Në këtë pjesë të raportit subjekti raportues bën një paraqitje të masave të marra për zbatimin e ligjit (kryesisht neni 11, i ligjit nr. 9917/2008, “Masat parandaluese”) dhe të akteve nënligjore. Duke vërtetuar këtë me dokumentacionin përkatës që duhet të shoqërojë këtë raport.

Rregullore të brendshme: Subjekti evidenton nëse ka të miratuar rregullore në kuadër të detyrimeve të ligjit nr. 9917/2008, të ndryshuar, duke e vërtetuar këtë me dokumentacionin përkatës që duhet të shoqërojë plotësimin e këtij raporti.

Trajnimet e personelit: Subjekti mund të përshkruajë trajnimet e kryera për personelin dhe numrin e tyre që kanë marrë pjesë në trajnim, si dhe evidenton nëse ka paraqitur ndonjë kërkesë për trajnim dhe asistencë nga AIF. Subjekti e shoqëron plotësimin e këtij raporti duke e vërtetuar me dokumentacionin përkatës.

Mënyra e kontrollit dhe verifikimit të listës së personave të shpallur dhe masat përkatëse të marra: Subjekti në këtë pjesë të raportit shpjegon mënyrën e kontrollit dhe verifikimit të listës së personave të shpallur dhe masave të marra në bazë dhe zbatim të ligjit nr. 157/2013, “Për masat kundër financimit të terrorizmit”, të ndryshuar (kryesisht të fokusuar tek nenet 10–10/1) dhe ligjit nr. 72/2019, “Për masat shtrënguese ndërkombëtare në Republikën e Shqipërisë”, të ndryshuar (kryesisht të fokusuar te nenet 8–11).

Raportimet e bëra nga subjekti: Shkruhen të dhënat e subjektit për raportet e dërguara pranë Agjencisë të Inteligjencës Financiare (p.sh. numri i raporteve RTPF dhe RAD).

Emri i personit përgjegjës: Shënohet emri i personit përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave.

Firma: Raporti firmoset nga ana e personit përgjegjës për parandalimin e pastrimit të parave përpara se të dërgohet tek “autoriteti përgjegjës”.

Data: Subjekti shënon datën e dërgimit të raportit tek “autoriteti përgjegjës” e cila duhet të shkruhet në tetë shifra. Dy të parat tregojnë datën kalendarike të muajit, dy të dytat tregojnë muajin kalendarik dhe katër të fundit tregojnë vitin. Zeroja (0) duhet t’i paraprijë çdo shifre teke. P.sh. nëse data është 3 prill 2003, në raport duhet të shkruhet 3.4.2003.

ANEKSI IV

PËR REGJISTRIMIN DHE MBAJTJEN E TË DHËNAVE MBI KLIENTËT DHE TRANSAKSIONET

Të dhënat e mëposhtme janë informacionet thelbësore dhe të detyrueshme që subjekti duhet të përfshijë në sistemin e centralizuar.

Subjekti mund të shtojë dhe të dhëna të tjera që mund të lidhen me natyrën apo veçoritë specifike të aktivitetit të tij.

Emri (i klientit ose pronarit përfitues)
Mbiemri
Datëlindja
Vendlindja

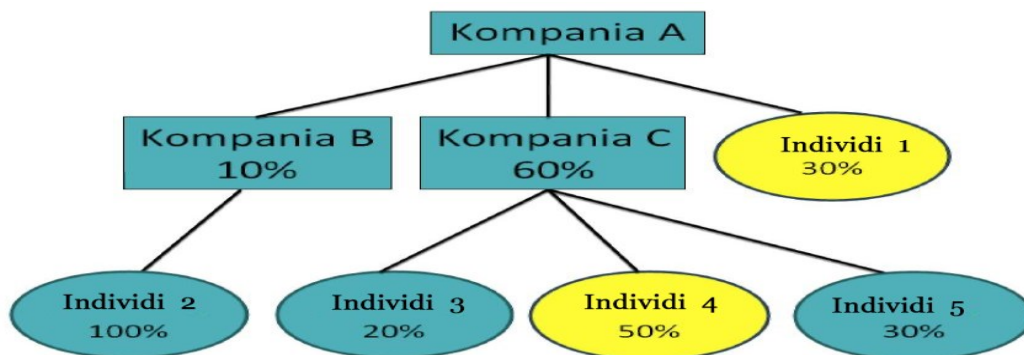

Nr. personal i identifikimit (NID)
Lloji i dokumentit
Emri i shoqërisë
NIPT/NUIS
Adresa
Shuma e transaksionit
Monedha
Lloji i transaksionit (p.sh. derdhje/tërheqje/transfertë)
Data e transaksionit
Mënyra e kryerjes së transaksionit (p.sh. <i>cash</i> (para fizike)/ transfertë)
Burimi i deklaruar i fondeve
Persona të tjerë të përfshirë (me gjeneralitete të plota)
Të dhënat identifikuese të pronarit përfitues të klientit

ANEKSI V

SHEMBUJ ORIENTUES PËR PËRCAKTIMIN E PRONARIT PËRFITUES

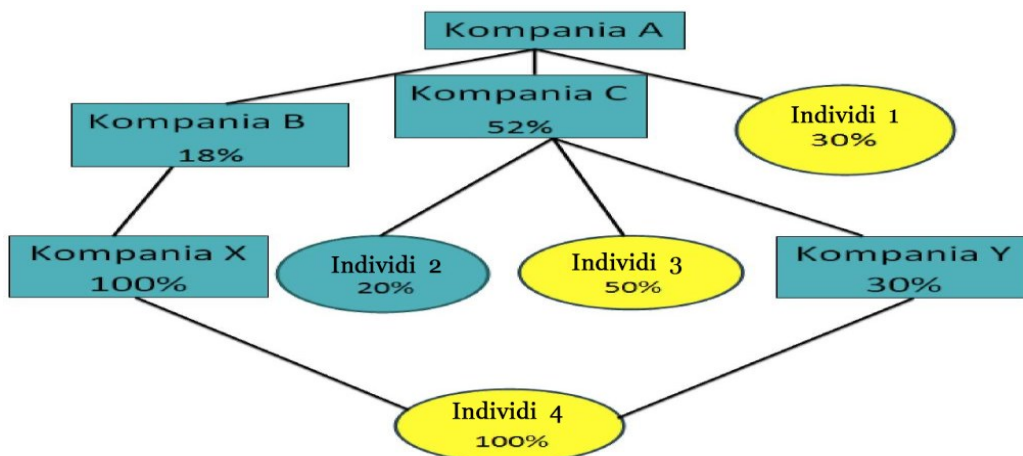
Në vijim janë dhënë disa shembuj për subjektet e këtij udhëzimi, si një mundësi orientuese për ta, gjatë procesit të identifikimit dhe verifikimit të pronarit apo pronarëve përfitues të klientëve të tyre.

Shembulli 1

Subjekteve u kërkohet të përcaktojnë individët të cilët zotërojnë në mënyrë direkte ose indirekte 25% ose më tepër të aksioneve të kompanisë A.

Në nivelin e parë, individ 1 zotëron 30% të aksioneve në kompaninë A dhe rrjedhimisht është pronar përfitues.

Në nivelin e dytë vetëm individ 4 është pronar përfitues, pasi ai së fundmi zotëron 30% të aksioneve të kompanisë A (duke qenë se ai zotëron 50% të aksioneve të kompanisë C, e cila nga ana tjetër zotëron 60% të aksioneve të kompanisë A). Individët 2, 3 dhe 5 zotërojnë respektivisht 10%, 12% dhe 18% të aksioneve të kompanisë A, kështu që nuk është e domosdoshme të identifikohen.

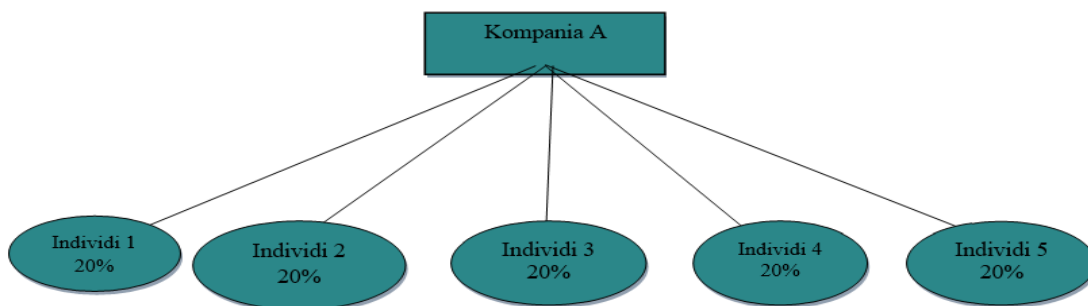
Shembulli 2

Subjekteve u kërkohet të identifikojnë individin, të cilët së fundmi zotërojnë 25% ose më tepër të aksioneve të kompanisë A.

Në nivelin e parë, individi 1 zotëron 30% të aksioneve në kompaninë A dhe rrjedhimisht është pronar përfitues.

Në nivelin e dytë vetëm individi 3 është pronar përfitues pasi ai së fundmi zotëron 26% të aksioneve të kompanisë A (duke qenë se ai zotëron 50% të aksioneve të kompanisë C, e cila nga ana tjetër zotëron 52% të aksioneve të kompanisë A).

Në nivelin e tretë, individi 4 është pronar përfitues, pasi ai së fundmi zotëron 33.6% të aksioneve në kompaninë A (duke qenë se ai zotëron 18% të aksioneve të kompanisë A nëpërmjet kompanive B dhe X, si dhe 15.6% të aksioneve të kompanisë A nëpërmjet kompanisë C dhe kompanisë Y).

Shembulli 3

Në rastin kur pronësia është e shpërndarë, asnjë ortak/aksionar nuk zotëron 25% ose më tepër të aksioneve, si pronar përfitues do të regjistrohet përfaqësuesi ligjor i shoqërisë.

Në rastin kur pronësia është e shpërndarë, asnjë ortak/aksionar nuk zotëron 25% ose më tepër të aksioneve, si pronar përfitues do të regjistrohet personi në nivelin më të lartë drejtues të shoqërisë.

Shembull 4

Në rastet kur klienti apo pronari përfitues është një kompani aksionare e listuar në një bursë të njohur dhe është subjekt i detyrimeve për raportim në një autoritet rregullator, regjistrohen si pronarë përfitues përfaqësuesit ligjorë të entitetit të listuar në bursë.

Për qëllime të këtij udhëzimi, bursë e njohur financiare do të konsiderohen bursat e vendeve anëtare të Organizatës për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD), si dhe të Shqipërisë.

ANEKSI VI

TREGUES PËR ANALIZIMIN E TRANSAKSIONEVE KOMPLEKSE ME VLERA TË LARTA TË PAZAKONTA PA QËLLIM TË DUKSHËM EKONOMIK DHE LIGJOR

Subjektet duhet të marrin në konsideratë treguesit e mëposhtëm gjatë analizimit të transaksioneve komplekse, me vlera të larta dhe të pazakonta, të cilat nuk kanë qëllim të dukshëm ekonomik ose ligjor, por pa u kufizuar vetëm në to, si më poshtë:

1. Transaksioni konsiderohet të jetë kompleks, në rastet kur:

a) lloji i transaksionit është qartësisht në mospërputhje me madhësinë apo aktivitetin e personit juridik ose fizik, apo moshën e klientit;

b) transaksionet janë të pazakonta për shkak të madhësisë, natyrës, shpeshtësisë, ose mënyrës së kryerjes së tyre;

c) ka dallime të dukshme dhe të konsiderueshme mes çmimit të deklaruar të kontratave të pasurive të luajtshme apo të paluajtshme dhe vlerave faktike në përputhje me çmimet referencë të tregut;

ç) marrëdhënia e biznesit përfshin transaksione, të cilat nuk janë në përputhje me ato të deklaruara nga klienti, të tilla si: financime private, përdorimi i çeqeve të mbajtësit ose pagesa të shpeshta apo të konsiderueshme me para në dorë, veçanërisht nëse transaksione të tilla nuk janë në përputhje me profilin ekonomik të individit ose shoqërisë;

d) klienti nuk jep shpjegime logjike për kontributin e një shumë të konsiderueshme në para si garanci e dhënë për huamarrje, në vend të përdorimit të këtyre fondeve;

dh) kalimi i pasurisë së paluajtshme do të kryhet duke pretenduar pagesë të mëparshme me metale të çmuara apo kriptomonedha apo detyrime monetare, pa dokumente provuese.

2. Transaksioni konsiderohet të jetë në vlera të larta dhe të pazakonta, në rastet kur:

a) transaksionet veçanërisht kryhen nga shoqëri të krijuara rishtazi, vlera e të cilave nuk justifikohet nga fusha e veprimtarisë së klientit, apo nga të dhënat e tjera ekonomiko-financiare;

b) fonde të marra ose të dërguara në një vend të huaj, pa lidhje të dukshme midis vendit dhe klientit;

c) financimi bëhet nga palët e treta që lidhet me transaksionin apo pagesën e detyrimeve të tjera, pa asnjë lidhje të dukshme mes palëve apo justifikim nga pikëpamja ekonomike;

ç) fonde të marra ose të dërguara në vende me rrezik të lartë për pastrim parash ose financim të terrorizmit, të listuara nga autoriteti përgjegjës apo Këshilli i Ministrave, sipas pikës “P”, të nenit 22 të ligjit.

3. Transaksioni konsiderohet se nuk ka qëllim të dukshëm ekonomik ose ligjor, në rastet kur:

a) klienti përdor shumë llogari bankare brenda ose jashtë vendit pa pasur ndonjë arsye ekonomiko-ligjore;

b) shpenzimet personale të klientit financohen nga një shoqëri, aktivitet biznesi apo institucion shtetëror, pa pasur ndonjë shpjegim apo arsye ekonomiko-ligjore;

c) zgjedhja e mënyrës së pagesës është përcaktuar në një datë shumë afër kohës së noterizimit të aktit, veçanërisht nëse nuk ka garanci që siguron kryerjen e pagesës;

ç) në kontratë është përcaktuar një periudhë jashtëzakonisht e shkurtër shlyerjeje pa dhënë asnjë shpjegim logjik apo justifikim ekonomik;

d) tjetërsime të njëpasnjëshme dhe të shpeshta të pasurisë nga një individ tek tjetri pa një shpjegim logjik për ndryshimin e pronësisë, të shoqëruara me rritje domethënëse të çmimit (p.sh. mbi 30% mbi çmimin referencë të zonës);

dh) blerja e pasurive nën vlerën referencë të tregut (p.sh. 30 % nën vlerë) dhe më pas rishitja e saj menjëherë ose brenda një afati të shkurtër (p.sh. 6 vite) në vlerë dukshëm më të lartë (p.sh. mbi 30% mbi çmimin referencë të zonës), pa pasur të dhëna të arsyeshme për këtë (p.sh. ristrukturim i pasurisë që ka çuar në rritje të vlerës).

UDHËZIM**Nr. 2, datë 20.1.2025****PËR MIRATIMIN E STANDARDEVE
PËR ÇDO FAZË TË PROCESIT TË
LIDHUR ME KULTIVIMIN E BIMËS SË
CANNABIS-it**

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës; të shkronjës “b”, të pikës 3, të nenit 9, të ligjit nr. 61, datë 21.7.2023, “Për kontrollin e kultivimit dhe përpunimit të bimës së *cannabis*-it dhe prodhimit të nënprodukteve të saj për qëllime mjekësore dhe industriale”, me propozimin e Agjencisë Kombëtare të Kontrollit të *Cannabis*-it (në vijim Agjencia),

UDHËZOJ:**Neni 1****Qëllimi**

Ky udhëzim ka për qëllim përcaktimin e standardeve dhe procedurave që duhet të ndiqen gjatë të gjitha fazave të kultivimit të bimës së *cannabis*-it për qëllime mjekësore dhe industriale.

Neni 2**Përkufizime**

Të gjithë termat e përcaktuar në këtë udhëzim kanë të njëjtin kuptim me ata të përcaktuar në ligjin nr. 61/2023, “Për kontrollin e kultivimit dhe përpunimit të bimës së *cannabis*-it dhe prodhimit të nënprodukteve të saj për qëllime mjekësore dhe industriale”.

Për efekt të këtij udhëzimi, përkufizimet shtesë kanë këto kuptime:

1. “Praktikat e Mira Evropiane Bujqësore dhe Grumbulluese (EU-GACP)” janë një grup standardesh për mbledhjen, kultivimin, korrien dhe përpunimin fillestar të materialeve bimore për përdorim në barnat me origjinë bimore, të publikuara nga Agjencia Evropiane e Barnave (EMA) sipas shtojcës 2, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij udhëzimi;

2. “Procedurat Standarde Operacionale (SOP)” janë udhëzime për kryerjen e detyrave ose aktiviteteve operacionale, të hartuara për të rritur performancën, për të përmirësuar efikasitetin dhe

për të siguruar cilësinë e produktit. Në kuptim të këtij udhëzimi, me SOP nënkuptohen SOP-të për procesin e kultivimit të cilat janë specifike sipas secilit varietet që parashikohet të kultivohet;

3. “Bimë mëmë” nënkupton bimën e *cannabis*-it të përzgjedhur dhe kultivuar posaçërisht për të shërbyer si burim i materialit gjenetik për krijimin e kloneve përmes shumimit vegetativ. Bima mëmë mund të importohet si e tillë dhe nuk përdoret për të prodhuar materiale bimore, por mbahet në fazë të qëndrueshme vegetative (ndriçim 18–24 orë në ditë për të parandaluar lulëzimin), për të prodhuar në vijimësi klone;

4. “Klon” nënkupton një individ bimor identik gjenetikut me bimën mëmë, i prodhuar pa proces riprodhues seksual, që ruan të gjitha karakteristikat e bimës origjinale mëmë, përfshirë: profilin gjenetik, prodhimin e cannabinoidëve dhe terpeneve, ciklin e rritjes dhe rendimentin. Kloni konsiderohet i tillë nga momenti i prerjes së degës nga bima mëmë deri në momentin që ka krijuar një sistem rrënjor të qëndrueshëm, por ende nuk ka kaluar në një fazë të pavarur rritjeje, duke u varur nga mjedisi i kultivimit (substrati dhe lagështia e lartë) për të mbijetuar, si dhe nuk ka filluar një rritje të pavarur aktive (prodhim gjethesh të reja apo zhvillim të ndjeshëm), zakonisht 2–3 javë pas prerjes;

5. “Fidan” nënkupton individin bimor që krijohet nga një farë përmes procesit të shumimit seksual dhe mund të ketë variacione gjenetike krahasuar me prindërit e tij. Fidani konsiderohet si i tillë pas mbirjes së farës deri kur ajo ka kaluar fazën e parë të rritjes (kotiledonet dhe 4–6 setet e gjethëve të para të vërteta), si dhe ka krijuar pavarësinë nga furnizimi me ujë dhe lëndë ushqyese;

6. “Produkte për Mbrojtjen e Bimëve (PMB)” është produkti i cili përmban një ose më shumë lëndë vepruese dhe që përdoret për mbrojtjen e bimëve e të produkteve bimore nga dëmtuesit, ose për parandalimin e veprimit të tyre, për të ndikuar në proceset jetësore të bimëve, por me veprim të ndryshëm nga plehurat kimike, si p.sh. rregullatorët e rritjes, produkte për të shkatërruar bimët e padëshirueshme apo pjesët bimore, si dhe për të mbajtur nën kontroll ose për të parandaluar rritjen e pjesëve bimore të padëshirueshme;

7. “Monoike” (*Monoecious*) është bima e *cannabis*-it ku lulet mashkullore dhe femërore gjenden në të njëjtën bimë;

8. “Dioike” (*Dioecious*) është bima e *cannabis*-it, ku lulet mashkullore dhe femërore gjenden në bimë të ndryshme;

9. “Konsum” nënkupton përdorimin ose marrjen e nënprodukteve apo produkteve të *cannabis*-it përmes ushqimeve, suplementeve ose pijeve, inhalimin përmes avujve ose tymosjes, si dhe aplikimin nën gjuhë dhe topikal;

10. “Varietet i mbrojtur” është varieteti i farës, fidanit, klonit, bimës mëmë, i cili i jep subjektit që e ka mbrojtur këtë varietet të drejtën ekskluzive për përdorimin e këtij varieteti;

11. “Regjistri” nënkupton Regjistrin Kombëtar të aktivitetit të licencuar dhe të lejuar të bimës së *cannabis*-it, sipas parashikimeve të nenit 13, të ligjit nr. 61/2023.

Neni 3

Standardet e përgjithshme që zbatohen gjatë fazave të kultivimit

1. Varietet e farave/fidanëve/kloneve/bimës mëmë që përdoren për kultivimin e *cannabis*-it për qëllime mjekësore/industriale janë të regjistruara në Katalogun Kombëtar (KK) të specieve dhe varieteteve ose në Katalogun e Përbashkët Evropian të Varieteteve të Bimëve në Agrokulturë, i përditësuar, si dhe nuk janë produkte të modifikuara gjenetikisht. Regjistrimi në KK bëhet nga vetë Enti i Farave dhe Fidanëve ose nga subjekti i licencuar apo i lejuar. Në rastet kur subjekti regjistron një varietet të mbrojtur, ky varietet nuk mund të kultivohet nga subjekte të tjera.

2. Subjekti i licencuar/lejuar, për çdo varietet të bimës së *cannabis*-it, dhe për çdo fazë të procesit të kultivimit të tyre, duhet të hartojë dhe përditësojë SOP-et përkatëse në përputhje me EU-GACP, si dhe i zbaton ato pas miratimit nga Agjencia. SOP-et duhet të përfshijnë, por pa u kufizuar, specifikimet sipas parashikimeve në shtojcën nr. 1, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e këtij udhëzimi.

3. Çdo fazë e kultivimit duhet të përmbushë standardet në përputhje me EU-GACP, dhe të certifikohet për to, si dhe kërkesat dhe standardet e vendit importues.

4. Gjatë kultivimit të bimës së *cannabis*-it, përdoret sistem ujitjeje, temperature, lagështie dhe ushqimi në përputhje me SOP-et e miratuara.

5. Subjekti i licencuar/lejuar zbaton dhe monitoron fazat e kultivimit të farave/fidanëve/

kloneve/bimës mëmë, të bimës së *cannabis*-it, në përputhje me specifikimet e SOP-ve të varietetit përkatës, duke dokumentuar zbatimin dhe monitorimin e tyre.

6. Nuk lejohet përdorimi i PMB-ve gjatë të gjitha fazave të kultivimit për bimën e *cannabis*-it për qëllime mjekësore, si dhe për bimën e *cannabis*-it për qëllime industriale kur kjo e fundit do të përdoret për qëllime konsumi të njerëzit dhe kafshët.

7. I gjithë personeli i punësuar nga subjekti, i cili angazhohet në proceset e kultivimit, duhet të jetë i informuar dhe i trajnuar mbi SOP-et e miratuara.

8. Subjekti i licencuar/lejuar duhet të garantojë një ambient të ndarë dhe të sigurt për të ruajtur në mënyrë të përkohshme çdo material bimor që klasifikohet si mbetje, një ambient të ndarë dhe të dedikuar për materialin e bllokuar për qëllim analizimi, në mënyrë që të minimizojë ndotjen nga mikroorganizmat, insektet dhe ndotësit kimikë, si dhe një ambient të veçantë për materialet e sekuestruara.

9. Në rastin e kultivimit në ambient të mbyllur ose të mbrojtur, të gjitha ambientet, duhet të mbahen të pastra dhe të organizuara, me qëllim parandalimin e kontaminimit mikrobial të bimës së *cannabis*-it.

10. Të gjitha mjetet ndihmëse të përdorura në procesin e kultivimit duhet të pastrohen dhe të dezinfektohen sipas procedurave standarde.

11. Peshoret që përdoren në procesin e kultivimit të bimës së *cannabis*-it duhet të kalibrohen rregullisht.

12. Në rastin e kultivimit në ambient të mbyllur ose të mbrojtur, punonjësit e angazhuar gjatë procesit të kultivimit duhet të ndjekin protokollet e higjienës, duke përfshirë larjen e duarve dhe shmangien e kontaktit me materialin bimor nëse janë të sëmurë.

13. Subjekti monitoron gjatë të gjitha fazave të kultivimit për të siguruar që standardi i parashikuar për nivelin e THC-së, prej jo më shumë se 0.8%, për secilën pjesë të bimës së *cannabis*-it për qëllime industriale, të jetë zbatuar.

14. Për bimën e *cannabis*-it që kultivohet për përdorim në sektorin e kozmetikës, zbatohen rregullat shtesë të legjislacionit në fuqi për produktet kozmetike, si dhe kriteret e vendit importues për këtë kategori.

15. Për bimën e *cannabis*-it që kultivohet me qëllim përdorimin për konsum nga njerëzit dhe kafshët zbatohen rregulla shtesë, në përputhje me

legjislacionin në fuqi për produktet për konsum te njeriu dhe kafsha, sipas tipologjisë së konsumit, si dhe kriteret përkatëse të vendit importues për këto kategori, në përputhje me të dhënat e ngarkuara në Regjistër përpara fillimit të kultivimit nga subjekti i licencuar/lejuar.

16. Subjekti ngarkon në Regjistër rregullat shitesë të legjislacionit në fuqi dhe kriteret përkatëse të vendit importues, në rastet kur bima e *cannabis*-it kultivohet për përdorim fundor në sektorin e kozmetikës apo për konsum te njeriu dhe kafsha, sipas tipologjisë së konsumit.

17. Subjekti zbaton standardet, për çdo lot të kultivuar, për ngarkimin në Regjistër, të të dhënave lidhur me:

- sasitë e farave/fidanëve/kloneve/bimës mëmë të importuar;
- prejardhja dhe lloji/varieteti i farave/fidanëve/kloneve/bimës mëmë të përdorur;
- kodin e shënjitimit-gjurmimit;
- numri i bimëve të kultivuara;
- qëllimin e përdorimit fundor të bimës së *cannabis*-it, nënprodukteve dhe produkteve të saj si p.sh.: produkte për konsum te njeriu/kafsha (ushqim, inhalacion, etj.), produkte tekstile, ndërtimi, etj.).

18. Subjekti zbaton standardet për ngarkimin në Regjistër, brenda ditës kur kryhet, si dhe përgjatë fazave të kultivimit, nga mbjellja deri në korrije, për:

- datën e importit të farave/fidanëve/kloneve/bimës mëmë;
- datën e mbjelljes/shumimit/klonimit;
- datën e korrijës;
- sasinë e njomë dhe të thatë të korrur;
- datën e përpunimit fillestar dhe të çdo përpunimi vijues;
- sasinë e mbetjeve për asgjësim;
- sasitë e produktit të asgjësuar.

Neni 4

Standardet specifike sipas fazave të kultivimit

1. Standardet specifike sipas fazave të kultivimit janë si më poshtë:

1.1 Faza e mbjelljes dhe e shumimit:

a) Faza e mbjelljes dhe e shumimit realizohet në tokë ose në substraktin kultivues, në përputhje me specifikimet e SOP-ve të varietetit përkatës, të cilat

pas miratimit nga Agjencia ngarkohen në Regjistër nga subjekti para fillimit të procesit të kultivimit;

b) Mbjellja dhe shumimi realizohet me një prej mënyrave të mëposhtme:

- nëpërmjet farave;
- nëpërmjet fidanëve;
- nëpërmjet kloneve të përftuar nga bima mëmë;

c) Në rastin e mbjelljes dhe shumimit, me qëllim përftimin e lules së bimës së *cannabis*-it për qëllime mjekësore, përdoren fara/fidanë/bimë mëmë, femërore dioike;

d) Në rastin e mbjelljes dhe shumimit, me qëllim përftimin e bimës së *cannabis*-it për qëllime industriale, përdoren fara/fidanë/bimë mëmë, të cilat parashikohet të zhvillojnë bimë të *cannabis*-it me përmbajtje THC të ulët (<0.8%);

e) Në rastet kur shumimi bëhet nëpërmjet kloneve të përftuara nga bima mëmë:

i. Bima mëmë/kloni mund të importohet si e tillë;

ii. Procesi i shumimit përmes bimës mëmë, realizohet dhe kontrollohet në përputhje me kushtet e specifikuar në SOP-et e varietetit përkatës, me qëllim për të qëndruar të shëndetshme, dhe në gjendje vegetative, pa kaluar në fazën e lulëzimit;

iii. Procesi i mbjelljes së kloneve të përftuara prej bimës mëmë, realizohet dhe kontrollohet në përputhje me kushtet e specifikuar në SOP-et e varietetit përkatës, për të garantuar rritjen e shëndetshme të tyre;

f) Në çdo rast të mbjelljes dhe shumimit të bimës së *cannabis*-it, subjekti i licencuar/lejuar ndjek procedurat e parashikuara për shënjitimin dhe gjurmimin sipas përcaktimeve në ligj dhe aktet nënligjore në zbatim të tij për farat / fidanët / klonet /bimën mëmë.

1.2 Faza Vegetative (përfshin periudhën e rritjes intensive të bimës së *cannabis*-it ku zhvillohen gjethet dhe kërcelli).

a) Gjatë fazës vegetative kur:

i. qëllimi i kultivimit është përftimi i lules, pavarësisht qëllimit të përdorimit, në rast konstatimi të bimëve monoike ose atyre mashkullore dioike, duhet të realizohet menjëherë eliminimi i tyre përpara lulëzimit;

ii. qëllimi i kultivimit është përftimi i farës ose fibrës, stimulohet rritja e bimëve femërore dhe mashkullore dioike ose i atyre monoike, me qëllim realizimin e pllenimit të lules;

b) Të gjitha pjesët e krasitura të bimëve, përfshirë dhe bimët dioike meshkuj ose monoike, dokumentohen në sasinë dhe në llojin e tyre dhe trajtohen si mbetje.

1.3 Faza e lulëzimit:

Gjatë fazës së lulëzimit bimët e *cannabis*-it lihen të lulëzojnë sipas afateve të përcaktuara në SOP-et respektive.

1.4 Faza e korjes:

a) Indikatorët që përdoren për të përcaktuar kohën e saktë të korjes së bimës përfshijnë, por pa u kufizuar vetëm në to:

- i. ngjyrën e pistilave;
- ii. opacitetin e trikomave;

b) Gjatë fazës së korjes kryhet mbledhja e bimës së *cannabis*-it dhe/ose pjesëve të saj sipas qëllimit të përdorimit të deklaruar;

c) Gjatë kësaj faze kur:

i. qëllimi i kultivimit është përftimi i gjethes apo lules, korja kryhet përkatësisht për gjethet apo lulet e papllenuara të bimëve femërore dioike të *cannabis*-it sipas parashikimeve në SOP-et për varietetin përkatës;

ii. qëllimi i kultivimit është përftimi i farës ose fibrës, korja realizohet pas pllenimit të lules;

d) Materiali bimor i korrur i nënshtrohet një inspektimi vizual për t'u siguruar që nuk ka të pranishëm myk, kërpudha, dëmtues, kalbje ose degradim të ngjyrës;

e) Materiali bimor i sapokorrur depozitohet menjëherë në ambientin ku zhvillohet faza pasardhëse për të parandaluar degradimin termik dhe zhvillimin e mykut.

Neni 5

Dispozita përfundimtare

1. Udhëzimi nr. 13, datë 21.5.2024, i ministrit të Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural “Për miratimin e standardeve për çdo fazë të procesit të lidhur me kultivimin e bimës së *cannabis*-it”, shfuqizohet.

2. Për zbatimin e këtij udhëzimi ngarkohen të gjitha institucionet dhe subjektet e përmendura në këtë udhëzim.

Ky udhëzim hyn fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I BUJQËSISË DHE
ZHVILLIMIT RURAL
Anila Denaj

SHTOJCA NR. 1

SPECIFIKIMET QË DUHET TË PËRFSHIHEN NË SOP-e

SOP-et duhet të përfshijnë, por pa u kufizuar vetëm në to, specifikimet si vijon:

1. Për kultivimin në ambiente të hapura, të mbrojtura dhe të mbyllura:

a) intervalin e pH, nivelet limit të metaleve të rënda dhe lëndëve ushqyese për tokën/substraktin e kultivimit;

b) kohëzgjatjen në ditë/javë për secilën fazë të kultivimit;

c) distancën ndërmjet bimëve dhe ndërmjet rreshtave;

d) moshën e bimës në momentin e korjes;

e) sasinë dhe cilësinë e ujit të përdorur për vaditje e certifikuar për pastërtinë nga ndotësit kimikë dhe biologjikë;

f) mënyrën për sigurimin e menaxhimit të aromës karakteristike të bimës së *cannabis*-it;

g) gjatësinë e ciklit të ditë/natës (natyral ose i simuluar) për të gjitha fazat e kultivimit;

h) procedurat dhe mjetet e përdorura gjatë secilës fazë të kultivimit.

2. Për kultivimin në ambiente të hapura, përveç pikës 1 të kësaj shtojce, SOP-et duhet të përfshijnë dhe specifikimet shtesë si vijon:

a) momentin e ditës kur duhet të kryhet korja (mëngjes/mesditë/mbrëmje);

b) praktikatat e menaxhimit të tokës (teknikat për të parandaluar erozionin);

c) kur lejohet, përdorimin në përputhje me limitet, të PMB-ve të miratuara sipas kuadrit ligjor në fuqi;

d) masat për mbrojtjen e bimëve nga insektet, brejtësit, dhe kafshët e tjera;

e) kalendarin e kontrollit mbi prezencën ose jo të dëmtuesve të prodhimit.

3. Për kultivimin në ambiente të mbrojtura, përveç pikës 1 të kësaj shtojce, SOP-et duhet të përfshijnë dhe specifikimet shtesë si vijon:

a) ndriçimi shtesë, përveç ndriçimit natyror (shpeshësia e përdorimit, ngjyra/gjatësia e valës së dritës së përdorur dhe intensiteti i dritës artificiale për të mbështetur ndriçimin natyror);

b) temperatura e ambientit;

c) lagështia e ajrit brenda ambientit;

d) ventilimi dhe qarkullimi i ajrit;

e) pasurimi me CO₂;

f) mjetet mbrojtëse individuale të personelit të punësuar apo vizitorëve, si: veshje, doreza, maska, etj., që përdoren në të gjitha fazat e punës.

4. Për kultivimin në ambiente të mbyllura, përveç pikës 1 të kësaj shtojce, SOP-et duhet të përfshijnë dhe specifikimet shtesë si vijon:

a) lloji i ndriçimit artificial (shpeshtësia e përdorimit, ngjyra/gjatësia e valës së dritës së përdorur dhe intensiteti i dritës artificiale);

b) temperatura e ambientit;

c) lagështia e ajrit brenda ambientit;

d) ventiliimi dhe qarkullimi i ajrit;

e) pasurimi me CO₂;

f) mjetet mbrojtëse individuale të personelit të punësuar apo vizitorëve, si: veshje, doreza, maska, etj., që përdoren në të gjitha fazat e punës;

g) procedura monitoruese e ambientit për të garantuar kushtet e mbrojtjes nga kontaminimi mikrobial.

SHTOJCA 2

PËR PARIMET DHE UDHËZIMET E PRAKTIKAVE TË MIRA BUJQËSORE DHE TË GRUMBULLIMIT TË BIMËS SË CANNABISS-it, PËR QËLLIME MJEKËSORE, NË REPUBLIKËN E SHQIPËRISË

KREU I

PARIME TË PËRGJITHSHME

1.1 Qëllimi

Kjo rregullore ka për qëllim të përcaktojë parimet dhe udhëzimet e Praktikave të mira Bujqësore dhe të Grumbullimit të bimës së *cannabis*-it, për të siguruar cilësi të përshtatshme dhe të qëndrueshme të produktit bimor.

1.2 Përputhshmëria me Praktikën e mira Bujqësore dhe të Grumbullimit

a) Subjekti siguron që fazat e procesit të kultivimit të kryhen përputhje me standardet e PMBG-së Evropiane (EU-GACP);

b) Ky udhëzues synon të trajtojë shqetësimet specifike që lidhen me kultivimin, grumbullimin dhe përpunimin fillestar të bimëve të *cannabis*-it që

përdoren për përgatitjen e nënprodukteve dhe produkteve;

c) Këto konsiderata duhet të lexohen në lidhje me udhëzimet EudraLex, vëllimi 4 i udhëzuesve të GMP, pjesa II për API⁶ dhe aneksin 7⁷ Prodhimi i Produkteve Mjekësore Bimore dhe duhet të zbatohen për të gjitha metodat e kultivimit;

d) Operacionet që duhet të përfshihen në objektin e GACP, GMP pjesa II (për API) ose GMP pjesa I (për bimën e *cannabis*-it) varen nga aplikimi i produktit mjekësor përfundimtar.

KREU II

MENAXHIMI I CILËSISË

1. Marrëveshjet ndërmjet prodhuesve (kultivuesve, korrësve, mbledhësve) dhe blerësve të bimëve të *cannabis*-it duhet t'i referohen sistemit të sigurimit të cilësisë GACP dhe duhet të jenë të përcaktuara në formë të shkruar.

2. Pajtuëshmëria me sistemin e sigurimit të cilësisë GACP duhet të verifikohet përmes auditimeve të rregullta të vendeve të kultivimit ose grumbullimit dhe objekteve të përpunimit nga përfaqësues ekspertë të prodhuesve dhe blerësve.

KREU III

PERSONELI

1. Personeli duhet të ketë një shkallë të lartë të higjienës personale (përfshirë personelin që punon në terren) dhe të ketë marrë trajnim të përshtatshëm në lidhje me përgjegjësitë higjienike.

2. Personeli duhet të mbrohet nga kontakti me bimën e *cannabis*-it nëpërmjet lëkurës, syve ose inhalimit, me anë të veshjeve të përshtatshme mbrojtëse ose masave të tjera të përshtatshme.

3. Personat që vuajnë nga sëmundje të njohura të transmetueshme infektive duhet të pezullohen nga zonat ku janë në kontakt me bimën e *cannabis*-it.

4. Personat me plagë të hapura, inflamacione dhe infeksione të lëkurës duhet të pezullohen nga zonat ku kryhet përpunimi i bimës ose duhet të veshin veshje/doreza të përshtatshme mbrojtëse deri në rikuperimin e plotë të tyre. Kujdes i veçantë duhet treguar kur materiali bimor synohet të përdoret në

⁶https://health.ec.europa.eu/document/download/bd537ccf-9271-4230-bca1-2d8cb655fd83_en?filename=2014-08_gmp_part1.pdf
Faqe | 1120

⁷https://health.ec.europa.eu/document/download/fd318dd6-2404-4e67-82b0-2324825e4d90_en?filename=vol4_an7_2008_09_en.pdf

një gjendje të mëtjshme të papërpunuar (pavarësisht nga mënyra e administrimit).

5. Duhet të ketë një numër të mjaftueshëm të personelit të kualifikuar me arsim, trajnim dhe/ose përvojë të përshtatshme për të kryer dhe mbikëqyrur të gjitha operacionet përkatëse. Trajnimi duhet të kryhet rregullisht nga individë të kualifikuar dhe duhet të vlerësohet periodikisht. Të dhënat e trajnimit duhet të mbahen, siç kërkohet nga prodhuesi.

6. ¹Personeli që merret me bimën e *cannabis*-it dhe të gjithë ata që merren me kultivimin e saj duhet të marrin trajnim specifik botanik dhe agronomik përpara se të kryejnë hapa të veçantë kultivimi (p.sh. krasitje) dhe në lidhje me teknikat e kultivimit, duke përfshirë përdorimin e duhur të herbicideve dhe pesticideve ose artropodëve dhe mikroorganizmave të dobishëm. Personeli duhet të marrë trajnim adekuat në trajtimin e bimëve (p.sh., në rrethana klimatike të kontrolluara në rast të kultivimit të brendshëm). Personeli duhet të ketë njohuri të mjaftueshme, në lidhje me paraqitjen e dëmtuesve të bimëve për të njohur bimët/pjesët e bimëve të sëmura në mënyrë që të mos i korrrë ato. Vjelësit duhet të kenë njohuri të mjaftueshme për kohën më të mirë të vjeljes dhe teknikat e vjeljes, dhe rëndësinë e përpunimit fillestar për të garantuar cilësinë më të mirë të mundshme.

7. Personeli duhet të trajnohet në mirëmbajtjen dhe pastrimin e pajisjeve, oraret dhe procedurat (përfshirë caktimin e përgjegjësisë) si masë parandaluese kundër kontaminimit.

8. Personeli duhet të trajnohet që të mos përfshihet në aktivitete të tilla si pirja e duhanit, konsumimi i pijeve apo ushqimit ose ruajtja e ushqimit në afërsi të drejtpërdrejtë të bimëve për të shmangur kontaminimin. Për kultivimin e brendshëm, këto aktivitete duhet të kufizohen në zona të veçanta të përcaktuara.

KREU IV AMBIENTET DHE PAJISJET

1. Ndërtesat e përdorura në përpunimin fillestar të *cannabis*-it mjekësor të korrur duhet të jenë të pastra dhe të ajrosura.

2. Ndërtesat duhet të ofrojnë mbrojtje të përshtatshme për bimën e korrur të *cannabis*-it kundër shpendëve, insekteve, brejtësve dhe kafshëve shtëpiake.

3. Rekomandohet që bima e *cannabis*-it e paketuar të ruhet:

- a) në ndërtesa me dyshe me betoni ose të ngjashme, të lehta për t'u pastruar;
- b) në paleta;
- c) me një distancë të mjaftueshme nga muri;
- d) të ndara mirë nga substancat e tjera bimore për të shmangur kontaminimin e kryqëzuar.

4. Ndërtesat ku kryhet përpunim fillestar i bimëve duhet të kenë ambiente ndërrimi, si dhe tualete duke përfshirë pajisje për larjen e duarve.

5. Objektet e kultivimit të brendshëm duhet të përmbajnë sisteme për kontrollin e ajrit, temperaturës dhe lagështisë, dritën, sistemet e ventilitimit dhe filtrimit të ajrit, të dizenuara që:

- a) të minimizohet ndotja e mundshme;
- b) të lehtësojë pastrimin, mirëmbajtjen dhe operacione të tjera;
- c) të jenë të papërshkueshëm nga agjentët e pastrimit dhe dezinfektimit.

6. Pajisjet e përdorura në kultivimin dhe përpunimin fillestar të bimëve duhet të përmbushin pikat e mëposhtme:

a) Pajisjet duhet të jenë të pastra, të mirëmbajtura rregullisht dhe në gjendje të mirë pune, dhe kur është e zbatueshme, të vendosen në një mënyrë që të jenë lehtësisht të arritshme;

b) Pajisjet që përdoren për aplikimin e plehrave dhe pesticideve apo për operacione të tjera, duhet të jenë të kualifikuara dhe të kalibruara rregullisht;

c) Pjesët e makinerive që janë në kontakt të drejtpërdrejtë me bimën e korrur të *cannabis*-it duhet të pastrohen pas përdorimit për të siguruar që mbetjet e mbetura të mos shkaktojnë kontaminim të mëtjshëm;

d) Pajisjet duhet të jenë të ndërtuara nga materiale të përshtatshme, në mënyrë që të parandalohet kontaminimi i bimës së *cannabis*-it me kimikate dhe substanca të tjera të padëshiruara;

e) Pajisjet dhe sistemet mbështetëse të përdorura në hapat kritikë të kultivimit, përpunimit fillestar, paketimit dhe ruajtjes duhet të tregohen të përshtatshme për përdorimin e synuar, dhe ky proces duhet të dokumentohet.

KREU V DOKUMENTACIONI

Duhet të dokumentohen pikat e mëposhtme, në përputhje me marrëveshjet me prodhuesin:

1. Të gjitha proceset dhe procedurat që mund të ndikojnë në cilësinë e produktit, si për shembull: trajnimi, higjiena personale, aktivitetet e pastrimit dhe mirëmbajtjes, ujitja, plehërimi, aplikimi i pesticideve dhe herbicideve, korrija, përpunimi fillestar, paketimi, mbetjet e materialit bimor dhe menaxhimi i tyre (nëse është e zbatueshme).

2. Çdo rrethanë e jashtëzakonshme që ndodh gjatë periudhës së kultivimit dhe që mund të ndikojë në përbërjen kimike të bimës së *cannabis*-it, si për shembull: kushtet ekstreme të motit, dëmtuesit dhe sëmundjet e bimëve (veçanërisht gjatë periudhës së korrijës).

3. Vendndodhja gjeografike, pra, qarkun, bashkinë dhe njësinë administrative të saktë. Lloji, sasia dhe data e korrijës, si dhe lëndët kimike dhe substancat e tjera të përdorura gjatë përpunimit fillestar. Regjistrimet e vendit që tregojnë të mbjellat e mëparshme, varietetet dhe/ose kultivarët dhe produktet për mbrojtjen e bimëve të përdorura.

4. Përdorimi i produkteve fumigante.

5. Lotet e substancave bimore duhet të jenë të qarta dhe të gjurmueshme deri në burimet e tyre. Prandaj, etiketimi dhe caktimi i loteve duhet të bëhet sa më herët në proces.

6. Kopje të të gjithë dokumenteve, raporteve të auditimit, raporteve të analizave etj., duhet të ruhen.

7. Për kultivimin në ambiente të mbyllura (dhe serrat, nëse është e zbatueshme) duhet të dokumentohen plotësisht kushtet agronomike dhe të gjitha materialet e përdorura gjatë kultivimit. Nëse është e zbatueshme, kriteret e pranimit për të gjitha kushtet e kultivimit për të arritur cilësinë e specifikuar duhet të përcaktohen dhe dokumentohen për çdo lot.

8. Të gjithë dokumentet që lidhen me kultivimin dhe përpunimin fillestar duhet të përgatiten, rishikohen, miratohen dhe shpërndahen sipas procedurave të shkruara.

9. Duhet të vendoset një procedurë për ruajtjen e të gjitha dokumenteve përkatëse.

10. Të gjitha specifikimet që lidhen me procesin dhe produktin duhet të dokumentohen.

11. Të gjitha aktivitetet e pastrimit duhet të regjistrohen në regjistrat e loteve dhe në regjistrat përkatës të pastrimit.

12. Për kultivimin në ambiente të mbyllura, duhet të mbahen dhe rishikohen të dhënat ditore të parametrave kritikë të procesit.

KREU VI MATERIALI MBJELLËS DHE SHUMËZUES BIMOR

1. Farërat ose fidanët duhet të vijnë nga bimë që janë identifikuar saktësisht sipas varietetit/kultivarit/kemotipit dhe origjinës, dhe duhet të jenë të gjurmueshme.

2. Farërat ose fidanët që përdoren në prodhimin organik duhet të jenë të certifikuara si organike.

3. Materiali fillestar duhet të jetë i lirë nga dëmtuesit dhe sëmundjet për të garantuar rritjen e shëndetshme të bimëve. Kur është e mundur, duhet të përdoren varietetet dhe kultivarët e qëndrueshëm, që janë natyrisht rezistentë ose tolerantë ndaj sëmundjeve.

4. Farërat duhet të jenë të papërziera me farërat e llojeve të tjera, veçanërisht ato të bimëve që përmbajnë komponentë toksikë, si alkaloidet pirolizidine.

5. Furnizuesit e materialeve të përdorura në kultivim duhet të vlerësohen dhe të kualifikohen sipas procedurave të përcaktuara.

6. Ndryshimi i burimit të furnizimit të materialeve duhet të trajtohet përmes procedurës së Kontrollit të Ndryshimit.

KREU VII KULTIVIMI

1. Metoda e zgjedhur për kultivim duhet të përshkruhet në një procedurë standarde operative (SOP), duke pasur kujdes të shmanget çdo ndikim negativ në mjedis. Parimet e menaxhimit të mirë të të mbjellave duhet të ndiqen dhe të përfshijnë rotacionin e përshtatshëm të të mbjellave, nëse është e zbatueshme.

2. Toka dhe plehërimi

2.1 Bimët e *cannabis*-it nuk duhet të kultivohen në tokë ose substrat të ndotur me llum, metale të rënda, mbetje, produkte për mbrojtjen e bimëve ose kimikate të tjera. Çdo produkt i përdorur për rritjen ose mbrojtjen e kulturës duhet të mbahet në minimum dhe përdorimi i tij duhet të justifikohet.

2.2 Në rastet kur zona e konsideruar për kultivim të bimëve të *cannabis*-it është potencialisht e ndotur ose ndodhet afër zonave të ndotura, personi përgjegjës duhet të marrë masa të përshtatshme (përfshirë testimin) përpara fillimit të procesit të kultivimit.

2.3 Plehu organik duhet të kompostohet plotësisht dhe të mos përmbajë fekale njerëzore. Përdorimi i kompostit që përmban bimë toksike duhet të shmanget.

2.4 Të gjithë agjentët e tjerë plehërues duhet të aplikohen me kujdes dhe në përputhje me nevojat e veçanta të specieve të bimëve. Plehrat duhet të aplikohen në mënyrë të tillë që të minimizohet rrjedhja.

2.5 Të gjithë agjentët plehërues duhet të jenë të përshtatshëm për të shmangur kontaminimin me metale të rënda dhe ndotës organikë, si hidrokarburet aromatike policiklike (PAH) dhe bifenilët e polikloruar (PCB).

3. Ujitja

3.1 Ujitja duhet të kontrollohet dhe të kryhet sipas nevojave të bimës së *cannabis*-it.

3.2 Uji i përdorur për ujitje duhet të përputhet me standardet e cilësisë rajonale/kombëtare të vendit të destinacionit.

4. Mirëmbajtja e të mbjellave dhe mbrojtja e bimëve

4.1 Përpunimi i tokës duhet të përshtatet me rritjen dhe kërkesat e bimës. Gjatë sezonit të kultivimit, barërat toksik duhet të hiqen nga fusha dhe të mos kompostohen.

4.2 Aplikimi i pesticideve dhe herbicideve duhet të shmanget sa më shumë që të jetë e mundur.

4.3 Kur është e nevojshme, duhet të përdoren produkte të aprovuara për mbrojtjen e bimëve, në minimum, dhe të aprovuara nga autoritetet e vendit të destinacionit.

4.4 Aplikimi duhet të kryhet vetëm nga staf i kualifikuar duke përdorur pajisje të aprovuara. Intervali minimal ndërmjet këtij trajtimi dhe kohës së korrjes duhet të përcaktohet nga blerësi ose të jetë në përputhje me rekomandimet e prodhuesit të produktit për mbrojtjen e bimëve.

4.5 Duhet të respektohen rregulloret rajonale dhe/ose kombëtare për kufijtë maksimalë të mbetjeve në Farmakopenë Evropiane, Direktivën Evropiane, *Codex Alimentarius*, etj.

4.6 Në situatat ku vendi i kultivimit ndodhet në një zonë me aktivitete të tjera kultivuese, duhet të vlerësohet rreziku i kontaminimit të mundshëm me pesticide dhe herbicide që nuk janë të aprovuara për speciet përkatëse.

4.7 Bima e kultivuar duhet të monitorohet për shenja defektesh, pavarësisht nëse janë të origjinës biotike ose abiotike. Duhet të kryhet pastrimi i

duhur për të mbajtur bimën në kushte të mira rritjeje.

4.8 Në rast të kultivimit në ambiente të mbyllura (dhe në serra, nëse aplikohet), duhet të merren parasysh edhe aspektet e mëposhtme:

a) Duhet të ketë procedura të shkruara që përshkruajnë pranimin, identifikimin, ruajtjen, trajtimin, marrjen e mostrave dhe aprovimin ose refuzimin e materialeve;

b) Politika e përgjithshme e kompanisë, qëllimet dhe qasja ndaj validimit, duke përfshirë validimin e proceseve të prodhimit, procedurat e pastrimit dhe personat përgjegjës për hartimin, rishikimin, miratimin dhe dokumentimin e secilës fazë validimi, duhet të dokumentohen;

c) Gjithë pajisjet e përfshira në procesin e kultivimit duhet të kalibrohen sipas procedurës dhe orarit të caktuar;

d) Para një cikli të ri kultivimi, të gjitha materialet e përdorura duhet të kontrollohen dhe të aprovohen nga personi përgjegjës për cilësinë;

e) Për kultivimin në ambiente të mbyllura, duhet të identifikohen atributet kritike të cilësisë dhe parametrat kritikë të procesit;

f) Duhet të vendosen kritere dhe kontrole të pranimit gjatë procesit;

g) Procesi i kultivimit duhet të validohet për të siguruar rezultate të riprodhueshme. Duhet të përfundohet kualifikimi i pajisjeve kritike dhe sistemeve ndihmëse.

KREU VIII

KORRJA

1. Bimët ose pjesët e bimëve të dëmtuara duhet të përjashtohen ose të kufizohen në përputhje me monografinë specifike të farmakopesë, kur është e përshtatshme.

2. Të sigurohen kushtet më të mira të mundshme për të shmangur tokën e lagësht, vesën, shiun ose lagështinë e lartë të ajrit.

3. Pajisjet e prerjes ose korrëseve duhet të pastrohen dhe të rregullohen vazhdimisht, në mënyrë që të minimizohet kontaminimi nga materie të huaja, vajra lubrifikues të rrjedhshëm dhe agjentë të tjerë të jashtëm dhe/ose grimca. Këto pajisje duhet të mbahen gjithmonë në gjendje të mirë pune dhe mirëmbajtja të dokumentohet.

4. Bima e *cannabis*-it e korrur nuk duhet të vijë në kontakt të drejtpërdrejtë me tokën ose dyshtemenë.

5. Duhet të mblidhet menjëherë në kontenitorë të përshtatshëm dhe të transportohet në kushte të thata dhe të pastra.

6. Kujdes duhet të tregohet për të siguruar që barërat toksike të mos korren së bashku me bimën e *cannabis*-it.

7. Të gjithë kontenitorët e përdorur gjatë korries duhet të jenë të pastër dhe pa ndotje nga korriet e mëparshme. Kur kontenitorët nuk janë në përdorim, duhet të mbahen në kushte të thata dhe të pastra nga dëmtuesit.

8. Duhet të shmangët dëmtimi mekanik dhe shtypja e bimëve të *cannabis*-it të korrura që do të rezultonte në ndryshime të padëshirueshme të cilësisë. Në këtë drejtim, duhet kushtuar vëmendje:

- a) mbushjes së tepërt të thasëve;
- b) grumbullimit të thasëve.

9. Bimët e *cannabis*-it të korrura së fundmi duhet të dorëzohen sa më shpejt që të jetë e mundur në objektin e përpunimit për të parandaluar degradimin fizik ose kimik, ose rritjen mikrobike.

10. Të mbjellat e korrura duhet të mbrohen nga dëmtuesit, brejtësit, bagëtitë dhe kafshët shtëpiake. Çdo masë e marrë për kontrollin e dëmtuesve duhet të dokumentohet.

KREU IX PËRPUNIMI FILLESTAR

1. Përpunimi fillestar mund të përfshijë larjen, prerjen para tharjes, dekontaminimin mikrobial, ngrirjen, distilimin, tharjen primare dhe sekondare, etj. Kur është e zbatueshme, të gjitha këto procese duhet të jenë në përputhje me rregulloret e autoriteteve kompetente dhe duhet të kryhen sa më shpejt të jetë e mundur pas korries.

2. Në disa raste, tharja dhe prerja duhet të kryhen në përputhje me EudraLex Volumi i 4-t i GMP-së.

Në rrethana të jashtëzakonshme, të cilat duhet të justifikohen në autorizimin/regjistrimin e tregut, disa nga këto hapa, si shtrydhja dhe distilimi, mund të kryhen në terren vetëm nëse është e nevojshme që këto aktivitete të jenë pjesë integrale e korries, për të ruajtur cilësinë e produktit brenda specifikimeve të miratuara (shih shënimin në tabelën e GMP-së në aneksin 7).

3. Me mbërritjen në objektin e përpunimit, bima e *cannabis*-it e korrur duhet të shkarkohet dhe të hapet menjëherë. Para përpunimit, materiali nuk duhet të ekspozohet.

3.1 Në rastin e tharjes natyrale në ajër të hapur, bima e *cannabis*-it duhet të përhapet në një shtresë të hollë. Për të siguruar qarkullim të mjaftueshëm të ajrit, kornizat e tharjes duhet të vendosen në një distancë të mjaftueshme nga toka.

3.2 Tharja direkt në tokë ose nën ekspozim të drejtpërdrejtë ndaj rrezeve të diellit duhet të shmangët, përveç nëse kërkohet specifikisht.

3.3 Duhet bërë përpjekje për të arritur tharje uniforme të bimës së *cannabis*-it dhe për të shmangur formimin e mykut dhe për të ruajtur cilësinë.

3.4 Kushtet e tharjes, si temperatura maksimale, koha e tharjes dhe qarkullimi i ajrit duhet të zgjidhen duke marrë parasysh pjesën e bimës së *cannabis*-it që duhet të thahet, siç është rrënja, gjethet ose lulja, dhe natyrën e përbërësve aktivë të saj, si vajrat esenciale. Kushtet individuale duhet të regjistrohen në detaje.

3.5 Në rastin e tharjes artificiale, duhet të merren parasysh furrat me gaz ose elektrik, dhe të minimizohet përdorimi i furrave me dru dhe benzinë, për të reduktuar ndotjen e mundshme me hidrokarburet aromatike policiklike (PAHs).

4. Në rastin e distilimit në terren (referoju tabelës së GMP-së në aneksin 7), kjo mund të kryhet në një fabrikë të vogël në terren, e cila duhet të auditohet nga prodhuesi i produktit të përfunduar dhe të validohet sipas parimeve të GMP-së, dhe mund të jetë subjekt i inspektimeve nga Autoritetet Rregullatore për të vlerësuar përputhshmërinë.

5. Të gjitha materialet duhet të kontrollohen dhe ku është e nevojshme produktet të siten për të eliminuar pjesët e produktit me cilësi të ulët dhe materiet e huaja. Sitat duhet të mbahen të pastra dhe të mirëmbahen rregullisht.

6. Koshat e etiketuar qartë për mbeturina duhet të jenë në dispozicion, të zbrazen çdo ditë dhe të pastrohen.

6.1 Mbetjet e materialit bimor duhet të ndahen nga mjedisi i rritjes dhe materialet për kultivimin e bimëve.

6.2 Mbetjet e materialit bimor mund të kërkojnë shkatërrim me djegie.

7. Fumigimi duhet të kufizohet sa më shumë që të jetë e mundur dhe të përdoret vetëm kur identifikohet një nevojë reale.

7.1 Në këto raste, trajtimi duhet të kryhet në fazën më të hershme të mundshme, sipas rekomandimeve specifike për përdorim.

7.2 Fumigimi kundër sulmeve të dëmtuesve duhet të kryhet vetëm kur është e nevojshme dhe

duhet të kryhet ekskluzivisht nga personel i licencuar.

7.3 Duhet të përdoren vetëm kimikate të regjistruara. Përdorimi i oksidit të etilenit dhe 1,3-dikloropropenit është i ndaluar.

7.4 Çdo fumigim kundër dëmtuesve duhet të dokumentohet (shih kreun V).

7.5 Për fumigimin e magazinave, duhet të përdoren vetëm substancat e lejuara nga rregulloret rajonale dhe/ose kombëtare dhe të dokumentohen (shih kreun V).

8. Kur për kontrollin e dëmtuesve dhe kontaminimit mikrobial përdoret metoda e ruajtjes me ngrirje ose avujt e ngopur, pas trajtimit duhet të kontrollohet lagështia e materialit.

KREU X PAKETIMI

1. Për të mbrojtur produktin dhe për të reduktuar rrezikun e sulmeve të dëmtuesve, është i këshillueshëm paketimi i hershëm.

2. Pas përpunimit të monitoruar me kontrolle gjatë procesit, produkti duhet të pakëtohet në thasë, qese ose kuti të pastra dhe të thata, mundësisht të reja.

3. Etiketa duhet të jetë e qartë, e fiksuar në mënyrë të përhershme dhe e bërë nga material jotoksik. Informacioni duhet të jetë në përputhje me rregulloret rajonale dhe/ose me rregulloret e etiketimit të vendit pritës.

4. Materiali i paketimit që ripërdoret duhet të pastrohet mirë dhe të thahet siç duhet përpara përdorimit.

5. Nuk duhet të ndodhë kontaminim përmes ripërdorimit të thasëve.

6. Materialet e paketimit duhet të ruhen në një vend të pastër dhe të thatë, i cili është i lirë nga dëmtuesit dhe i paarrtshëm nga kafshët.

7. Duhet të garantohet që materialet e paketimit nuk shkaktojnë kontaminim të produktit, sidomos në rastin e thasëve prej fibre.

KREU XI RUAJTJA DHE SHPËRNDARJA

1. Bimët e *cannabis*-it të thara të paketuara / substancat bimore dhe vajrat esenciale duhet të ruhen në një ndërtesë të thatë me ventilim të mirë,

në të cilën luhatjet ditore të temperaturës janë të përcaktuara dhe të kufizuara.

2. Në rastin e transportit me shumicë, është e rëndësishme të sigurohen kushte të thata.

3. Për të reduktuar rrezikun e formimit të mykut ose fermentimit, është i këshillueshëm përdorimi i kontenitorëve ose mjeteve transportuese dhe pajisjeve të tjera të ajrosura.

4. Transporti i vajrave esenciale duhet të jetë në përputhje me rregulloret rajonale dhe/ose kombëtare për transportin.

FJALOR I TERMAVE

Termat në gjuhën angleze janë mbajtur për të lehtësuar kuptimin e materialeve në këtë gjuhë.

Abiotik	Faktor fizik, p.sh.: rrezet e diellit, uji, ajri, lloji i tokës, mineralet etj.
Alkaloide pirrolizidine	Një grup alkaloidesh natyrale në bimë të caktuara që bazohen në strukturën e pirrolizidinës që janë toksike për mëlcinë.
API Biotik Fumigim	Lënda farmaceutike aktive. Faktor i lidhur me organizmat e gjallë. Procesi i dezinfektimit të një loti, që kryhet në një kontenitor të mbyllur duke përdorur avuj kimikë.
GACP	Praktikat e mira Bujqësore dhe të Grumbullimit.
GMP Materialet e mbetura bimore	Praktikat e mira të Fabrikimit. Janë materiale bimore, të tilla si: kërcelli, gjethet dhe rrënjët, që lihen në fushë pas korresjes.
Produkt bimor	Përftohet nga substancat bimore që i nënshtrohen trajtimeve si p.sh.: ekstraktimi, distilimi, fraksionimi, pastrimi, përqendrimi ose fermentimi. Përfshin substanca bimore të grira ose pluhur, tinktura, ekstrakte, vajra esenciale, dhe eksudate të përpunuara.
Substancë bimore	Janë kryesisht bimë të plota, të fragmentuara ose të prera, pjesë bimësh, alga, kërpudha, likene në gjendje të papërpunuar, zakonisht në formë të thatë, por ndonjëherë të freskët. Disa eksudate që nuk i janë nënshtrohur një trajtimi specifik konsiderohen, gjithashtu, si substanca bimore. Substancat bimore përcaktohen nga pjesa e bimës e përdorur dhe emri botanik sipas sistemit binominal (gjini, lloji, varieteti dhe autori).

VENDIM

Nr. 84, datë 23.12.2024

NË EMËR TË REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë,
e përbërë nga:

Marsida Xhaferllari,	kryesuese;
Fiona Papajorgji,	anëtare;
Sonila Bejtja,	anëtare;
Sandër Beci,	anëtar;
Genti Ibrahim,imi,	anëtar;
Marjana Semini,	anëtare;
Ilir Toska,	anëtar;

me sekretare Belma Lleshi, në datat 12, 13, 16, 17
dhe 23.12.2024, mori në shqyrtim në seancë plenare,
mbi bazë dokumentesh, çështjen nr. 25 (K) 2024 të
Regjistrimit Themeltar, që i përket:

KËRKUESE: Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese,
zonja Holta Zaçaj.

OBJEKTI: Deklarimi i mbarimit të mandatit të
gjyqtarës së Gjykatës Kushtetuese, zonjës Holta
Zaçaj.

BAZA LIGJORE: Neni 127, pikat 1, shkronja
“c” dhe 2, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë;
nenet 8, pika 3 dhe 9, pikat 1, shkronja “c” dhe 2, të
ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe
funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës
së Shqipërisë”, të ndryshuar (ligji nr. 8577/2000).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Ilir Toska, shqyrtoi
kërkesën dhe opinionin me shkrim të Kryetares së
Gjykatës Kushtetuese, e cila u shpreh se mandati i
saj si gjyqtare mbaron në datën 31.12.2025,
administroi dokumentacionin e nevojshëm, si dhe
diskutoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Mbledhja e Posaçme e Gjyqtarëve të Gjykatës
së Lartë, me vendimin nr. 2, datë 16.1.2023, ka
vendosur: “Zgjedhjen e znj. Holta Zaçaj anëtare të
Gjykatës Kushtetuese me mandat të pjesshëm, deri në kryerjen
e rিপërtëritjes në vitin 2025.”. Në datën 25.1.2023, zonja

Holta Zaçaj ka bërë betimin përpara Presidentit të
Republikës dhe ka filluar të ushtrojë detyrën e
anëtares së Gjykatës Kushtetuese (Gjykata). Ndërsa
në datën 20.2.2023, me vendim të Mbledhjes së
Gjyqtarëve, ajo është zgjedhur Kryetare e kësaj
Gjykate.

2. Në lidhje me mbarimin e mandatit të saj si
gjyqtare, në datën 10.12.2024, Kryetarja e Gjykatës i
është drejtuar Komisionit të Venecias me kërkesë
për dhënien e një opinioni *amicus curiae*, duke
parashtruar disa pyetje, mes të tjerash edhe në lidhje
me mënyrën e përlogaritjes së datës së mbarimit të
gjyqtarëve kushtetues, për të cilët dispozitat
kalimtare kushtetuese kanë përcaktuar vetëm vitin e
qëndrimit në detyrë.

3. Në datën 11.12.2024, kryetari i Gjykatës së
Lartë, në cilësinë e kryetarit të organit të emërtesës
për pozicionin në të cilin është zgjedhur gjyqtarja
Holta Zaçaj, ka njoftuar hapjen e procedurës për
zgjedhjen nga Gjykata e Lartë të anëtarit të ri të
Gjykatës Kushtetuese, ku sipas njoftimit, mandati i
gjyqtarës në fjalë përfundonte në datën 10.3.2025.

4. Duke marrë shkas nga njoftimi i kryetarit të
Gjykatës së Lartë, Kryetarja e Gjykatës, në datën
12.12.2024, bazuar në nenin 9, pika 2, të ligjit nr.
8577/2000, ka paraqitur përpara kësaj Gjykate
kërkesën për deklarimin e mbarimit të mandatit të
saj si gjyqtare, duke shprehur mendimin se mandati
i saj përfundonte në datën 31.12.2025. Gjykata, pasi
u njoh me kërkesën në këtë datë dhe vlerësoi se për
shqyrtimin e saj ishte e nevojshme përgatitja e
materialeve në lidhje me rastin, caktoi datën
13.12.2024, për shqyrtimin e kërkesës.

5. Në seancën plenare të datës 13.12.2024,
Gjykata çmoi se ishte i nevojshëm administrimi i
praktikës dokumentare të Gjykatës së Lartë që ka
shoqëruar procedurën për plotësimin e vendit
vakant dhe zgjedhjen e zonjës Holta Zaçaj si anëtare
të Gjykatës, të përmbyllur me vendimin e saj nr. 2,
datë 16.1.2023, ashtu edhe i njoftimit të datës
11.12.2024, të kryetarit të Gjykatës së Lartë për
hapjen e procedurës për zgjedhjen e anëtarit të ri të
Gjykatës Kushtetuese. Në pritje të dërgimit të
dokumentacionit të kërkuar, Gjykata vendosi të
shtyjë seancën më 16.12.2024. Në vijim, në seancën
e kësaj date, Gjykata administroi praktikën
dokumentare të kërkuar për nevoja të këtij shqyrtimi
dhe vlerësoi që këto akte t'i komunikohen gjyqtarës
Holta Zaçaj, njëherazi edhe Kryetare e Gjykatës, e
cila ka vënë në lëvizje procesin, me qëllimin për t'u

njohur dhe për të vlerësuar paraqitjen e një opinionit me shkrim në lidhje me to. Në seancën e radhës të datës 17.12.2024, Gjykata konstatoi se gjyqtarja Holta Zaçaj, pasi është njohur me praktikën dokumentare të dërguar nga Gjykata e Lartë, ka paraqitur një kërkesë me shkrim për dhënien e një kohe të mjaftueshme për të parashtruar opinionin e saj në lidhje me qëndrimin e mbajtur nga kryetari i Gjykatës së Lartë për sa u përket parimeve kushtetuese dhe mënyrës së interpretimit të dispozitave kushtetuese të zbatueshme në rastin në shqyrtim. Gjykata, pasi vlerësoi shkaqet e kësaj kërkesë, vendosi ta pranojë atë, duke shtyrë seancën për më 23.12.2024.

6. Në seancën e datës 23.12.2024, Gjykata administroi opinionin me shkrim të Kryetares së Gjykatës për mënyrën e interpretimit të dispozitave kushtetuese dhe atyre ligjore të zbatueshme në rastin në shqyrtim, si dhe në lidhje me qëndrimin dhe veprimet e kryetarit të Gjykatës së Lartë. Në vlerësimin e Kryetares së Gjykatës, në interpretim të nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, jurisprudencës kushtetuese, dispozitave të ligjit nr. 8577/2000 të Gjykatës, si dhe rregullave të përgjithshme të së drejtës, data e mbarimit të kohës së qëndrimit të saj në detyrën e gjyqtarës është dita e fundit e muajit të fundit të vitit 2025, për sa kohë që Kushtetuta nuk ka përcaktuar as ndonjë datë, as ndonjë ngjarje juridike nga e cila të mund të përcaktohet një datë e ndryshme nga data 31.12.2025. Për rrjedhojë, ajo ka kërkuar: a) deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj në datën 31.12.2025; b) deklarimin se hapja e procedurës së aplikimit për gjyqtarin pasues nuk mund të fillojë përpara datës 30.9.2025; c) deklarimin si jokushtetues dhe absolutisht të pavlefshëm të aktit “Njoftim” të kryetarit të Gjykatës së Lartë dhe të çdo veprimi apo procedure të bazuar në këtë akt.

7. Gjykata konstatoi, gjithashtu, se Kryetarja e Gjykatës ka paraqitur edhe disa kërkesa procedurale dhe konkretisht: i. pezullimin e shqyrtimit të çështjes deri në dhënien e opinionit nga Komisioni i Venecias për kërkesën e bërë prej saj në datën 10.12.2024; ose ii. kërkimin nga vetë Gjykata të një opinionit *amicus curiae* nga ai organ këshillimor dhe pezullimin e shqyrtimit për këtë shkak; iii. pezullimin e zbatimit të aktit “Njoftim” të kryetarit të Gjykatës

së Lartë dhe procedurave të bazuara/iniciuara mbi atë akt.

8. Në lidhje me kërkesën për pezullimin e shqyrtimit të çështjes deri në dhënien e opinionit të Komisionit të Venecias sipas kërkesës së bërë nga Kryetarja e Gjykatës në datën 10.12.2024, Gjykata vërejtë se sipas nenit 44/b, të ligjit nr. 8577/2000, gjatë shqyrtimit të çështjes, ajo mund të vendosë të kërkojë opinione *amicus curiae* nga organizma të tjerë, siç është edhe Komisioni i Venecias, rast në të cilin vendoset pezullimi i shqyrtimit të çështjes deri në marrjen e këtij opinionit. Kjo dispozitë është reflektuar edhe në nenin 35 të Rregullores për Procedurat Gjyqësore të Gjykatës Kushtetuese (*Rregullorja e Gjykatës*), sipas të cilit kur çështja ka kaluar për shqyrtim në seancë plenare, çdo gjyqtar mund të propozojë edhe marrjen e një opinionit *amicus curiae* nga Komisioni i Venecias ose organizma të tjerë, rast në të cilin vendoset pezullimi i shqyrtimit të çështjes, duke njoftuar edhe palët për vendimin. Në këtë kuptim, për sa i përket kërkesës së parë procedurale, Gjykata vëren se kërkesa e Kryetares për *amicus curiae* drejtuar Komisionit të Venecias më 10.12.2024, është bërë në kuadër të ushtrimit të funksionit dhe kompetencave të saj si Kryetare dhe jo për qëllime të shqyrtimit të një çështjeje konkrete nga kjo Gjykatë. Për rrjedhojë, ajo nuk passjell, sipas ligjit, pezullimin e shqyrtimit të çështjes konkrete. Prandaj Gjykata vendosi rrëzimin e kësaj kërkesë.

9. Për sa i përket kërkesës së dytë procedurale, asaj që vetë Gjykata, për qëllime të këtij gjykimi, t’i drejtohet Komisionit të Venecias për marrjen e një *amicus curiae*, bazuar në natyrën e çështjes në shqyrtim ashtu edhe përmbajtjen e dispozitave ligjore të mësipërme, u vlerësua se ajo nuk mbart nevojën për marrjen e një opinionit këshillimor në lidhje me çështje parimore të lidhura me interpretimin ose zbatimin e të drejtave apo parimeve e standardeve ndërkombëtare. Prandaj Gjykata vendosi rrëzimin edhe të kësaj kërkesë⁸.

10. Ndërsa në lidhje me kërkesën e tretë që ka të bëjë me pezullimin e zbatimit të aktit “Njoftim” të kryetarit të Gjykatës së Lartë dhe procedurave të bazuara/iniciuara mbi atë akt, Gjykata, duke pasur parasysh natyrën dhe shkaqet e saj, vendosi ta shqyrtojë bashkë me themelin e çështjes.

⁸ Gjyqtarët Marsida Xhaferllari, Sonila Bejtja dhe Ilir Toska votuan për pranimin e kërkesës.

II

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

11. Gjykata vëren se nisur nga rrethanat e çështjes, si dhe duke mbajtur në konsideratë se pas reformës kushtetuese të vitit 2016, që ndryshoi edhe disa nga dispozitat kushtetuese, në lidhje me përbërjen dhe ripërtëritjen e Gjykatës, ky është rasti i parë kur ajo përballet me përmbajtjen dhe zbatimin e tyre. Për këtë arsye, paraprakisht Gjykata vlerëson të ndalet në disa *aspekte procedurale* të kësaj vendimmarrjeje.

12. *Së pari*, në lidhje me kompetencën e Gjykatës për të vendosur për këtë çështje, ajo është parashikuar në nenin 127, pika 2, të Kushtetutës, sipas të cilit: *“Mbarimi i mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese deklarohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese.”* I njëjti parashikim është edhe në nenin 9, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000. Këto dispozita nuk kanë pësuar ndryshime, prandaj Gjykata çmon se çështja është në kompetencën e saj.

13. *Së dyti*, në lidhje me mënyrën e vënies në lëvizje të Gjykatës për deklarimin e mbarimit të mandatit të një gjyqtari të saj, Kushtetuta nuk ka ndonjë rregull të shprehur, ndërkohë që në nenin 9, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 parashikohet se: *“[...] Kërkesa për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit bëhet nga Kryetari i Gjykatës Kushtetuese”*. Nisur nga përmbajtja e kësaj dispozite, Gjykata vlerëson se në rastet e përfundimit të mandatit të një gjyqtari, përfshirë edhe rastin kur gjyqtari është në detyrën e kryetarit, ajo vihet në lëvizje nga ky i fundit. Në çështjen në shqyrtim, Gjykata çmon se është vënë në lëvizje në mënyrën e parashikuar nga ligji.

14. *Së treti*, në lidhje me afatin e vendimmarrjes së Gjykatës për mbarimin e mandatit të një gjyqtari të saj, as Kushtetuta, as ligji nr. 8577/2000 nuk kanë ndonjë parashikim specifik, por, gjithsesi, referuar përcaktimit të bërë në nenin 9, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000, që bën fjalë për njoftimin e organit të emërtesës nga Kryetari i Gjykatës në lidhje me përfundimin e mandatit të një gjyqtari jo më vonë se 3 muaj nga mbarimi normal i mandatit të gjyqtarit dhe menjëherë në rastet e mbarimit të tij përpara afatit ligjor, Gjykata del në përfundimin se është pikërisht ky afati për vendimmarrjen e saj, pra të paktën 3 muaj përpara mbarimit normal të mandatit të gjyqtarit dhe menjëherë në rastet e mbarimit të tij përpara afatit ligjor. Në këtë drejtim vlen të përmendet se duke mbajtur në vëmendje se

kohëzgjatja e procedurave për emërimin/zgjedhjen e gjyqtarëve kushtetues pas reformës në drejtësi të vitit 2016 ka kapërcyer afatin 3-mujor të synuar nga ligji pikërisht për shkak të kohës që ka marrë procesi i zhvilluar nga Këshilli i Emërimeve në Drejtësi për verifikimin e kushteve ligjore dhe vlerësimin e kriterëve profesionale e morale të kandidatëve për anëtarë të Gjykatës, si dhe renditjen e tyre sipas meritës profesionale, kompetencë kushtetuese kjo që mundëson në vijim ushtrimin nga organi i emërtesës të kompetencës së tij për emërimin/zgjedhjen e gjyqtarit kushtetues, me qëllim përfundimin në kohë të procedurave të kësaj natyre, Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës, në nenin 8, pika 5, të Rregullores së saj, si afat për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit ka përcaktuar jo më vonë se 4 muaj nga mbarimi i tij. Gjithsesi, është e nevojshme që ligjvënësi të konsiderojë problematikat e lindura në praktikë në lidhje me kohëzgjatjen e procedurave për emërimin/zgjedhjen e gjyqtarëve kushtetues, me qëllim përcaktimin e afateve realiste për disiplinimin e këtij procesi në tërësi.

15. Në rastin në shqyrtim duket se ka dy qëndrime për momentin e mbarimit të mandatit të gjyqtares Holta Zaçaj, njëri i Kryetares së Gjykatës se mandati i saj si gjyqtare mbaron në 31.12.2025, tjetri i kryetarit të Gjykatës së Lartë, në cilësinë e kryetarit të organit të emërtesës, në njoftimin e datës 11.12.2024, se mandati i gjyqtares në fjalë mbaron në datën 10.3.2025. Referuar qëndrimit të parë duket se nuk ka ndonjë problematikë në lidhje me respektimin e afatit të vendimmarrjes. Ndërsa referuar qëndrimit të dytë duket se Gjykata është në vonesë disaditore. Gjithsesi, duke mbajtur në konsideratë dhe situatën e krijuar, Gjykata vlerëson se afati ligjor “jo më vonë se 3 muaj nga mbarimi normal i mandatit” për vendimmarrjen e saj nuk mund të përbëjë pengesë dhe as shkak për të mos ushtruar apo për të shuar kompetencën e Gjykatës për deklarimin e mbarimit të mandatit të një gjyqtari të saj, për sa kohë mandati dhe kohëzgjatja e qëndrimit në detyrë përbëjnë garanci për pavarësinë dhe legjitimitetin e gjyqtarit dhe, për rrjedhojë, edhe të vetë Gjykatës. Prandaj, Gjykata vlerëson se është në kushtet kur duhet të marrë një vendim në lidhje me mbarimin e mandatit të gjyqtares Holta Zaçaj, pavarësisht datës kur mbaron mandati i saj në vitin 2025.

16. Gjithashtu, duke marrë shkas nga situata e krijuar, me qëllim shmangien e konfliktit me organin e emërtesës në lidhje me mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues, për të siguruar pavarësinë dhe legjitimitetin e tij sikundër edhe të Gjykatës, nga njëra anë, por edhe për të garantuar ushtrimin nga organi i emërtesës së kompetencës së tij për zgjedhjen/emërimin e gjyqtarit kushtetues, nga ana tjetër, Gjykata vlerëson të ndalet dhe të analizojë procedurën që duhet të ndiqet në rastin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues.

17. Në këtë drejtim, bazuar në faktet që janë verifikuar gjatë këtij gjykimi, Gjykata konstaton se me njoftimin e datës 11.12.2024, kryetari i Gjykatës së Lartë ka njoftuar hapjen e procedurës për zgjedhjen nga Gjykata e Lartë të anëtarit të ri të Gjykatës Kushtetuese me mandat të plotë 9-vjeçar, duke vlerësuar se sipas nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, gjyqtaria Holta Zaçaj do të qëndronte në detyrë deri në mars të vitit 2025. Sipas kryetarit të Gjykatës së Lartë ai ka vendosur të hapë këtë procedurë: *“duke iu referuar bazës kushtetuese e ligjore, si dhe faktit se deri sot, datë 11.12.2024, nuk është përmbushur nga Gjykata Kushtetuese as detyrimi për deklarimin e mbarimit të mandatit të zënj. Holta Zaçaj, as njoftimi nga Kryetari i Gjykatës për përfundimin e mbarimit të mandatit, me qëllim kryerjen nga Gjykata e Lartë, brenda afatit ligjor, të hapjes së procedurës së aplikimit për anëtar të Gjykatës Kushtetuese; ndodhur në kushtet kur: [...] koha e përfundimit në mars 2025 të mandatit të gjyqtarit zëvendësues Holta Zaçaj është e bazuar në nenin 179, pika 3, të Kushtetutës, në të gjithë procedurën ligjore që është ndjekur [...]; mosvënja në lëvizje e Gjykatës Kushtetues nga Kryetari i saj për të shpallur jo më vonë se data 10.12.2014 mbarimin e mandatit të zënj. Holta Zaçaj, nuk mund të pengojë dhe as të shmangë ushtrimin nga Gjykata e Lartë dhe Këshilli i Emërimeve në Drejtësi të kompetencës kushtetuese për zgjedhjen e anëtarit të ri të Gjykatës Kushtetuese [...]”*.

18. Gjykata vlerëson të theksojë, fillimisht, se parimi i ndarjes dhe balancimit të pushteteve, si dhe fryma e Kushtetutës pranojnë bashkëpunim dhe bashkëveprim ndërmjet tyre (shih vendimin nr. 10, datë 6.3.2014, të Gjykatës Kushtetuese). Ndonëse Kushtetuta nuk e përmban në mënyrë të shprehur parimin e luajalitetit kushtetues, ky parim shpreh, në thelb, respektin e ndërsjellë nga secili subjekt ndaj kompetencave të tjetrit, si dhe nënkupton krijimin e një raporti bashkëpunimi midis tyre. Ai shpreh nevojën e krijimit të një modeli qeverisjeje ku mekanizmat veprojnë në mënyrë eficiente, pasi një

model i tillë, me detyrimin që cakton ndaj organeve, e bën Kushtetutën funksionale. Parimi i luajalitetit kushtetues përfshin edhe detyrimin për sjellje koherente dhe jokontradiktore, pra palët nuk duhet të kenë qëndrime zvarritëse, bllokuese, të paqarta ose të pajustificuara, në mënyrë që bashkëpunimi midis tyre të jetë mbi baza mirëbesimi dhe korrektese, si dhe të jenë të hapura për qasjet e ndryshme të palës tjetër, por gjithnjë duke respektuar kompetencat që i janë dhënë secilës palë (shih vendimin nr. 26, datë 25.5.2021, të Gjykatës Kushtetuese).

19. Mbi bazën e këtij parimi dhe duke mbajtur në konsideratë përmbajtjen e dispozitave kushtetuese dhe atyre ligjore, Gjykata thekson se hapja e procedurës për plotësimin e një vendi vakant duhet të fillojë vetëm pasi kjo Gjykatë të ketë deklaruar mbarimin e mandatit të anëtarit të saj, sipas nenit 127, pika 2, të Kushtetutës dhe vetëm pasi Kryetari i saj të ketë njoftuar organin përkatës të emërtesës sipas nenit 9, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000. Për rrjedhojë, në çdo rast kur një organ i emërtesës vlerëson se Gjykata nuk e ka ushtruar kompetencën e saj brenda afatit ligjor, ai duhet t'i drejtohet Gjykatës, duke i kërkuar me shkrim ushtrimin e një kompetence të tillë, si dhe duke parashtruar, në çdo rast, edhe argumentet përkatëse në drejtim të fakteve dhe dispozitave kushtetuese në të cilat mbështet qëndrimin e tij për mbarimin e mandatit të gjyqtarit për pozicionin e të cilit është organ emërtese sipas Kushtetutës dhe ligjit. Në këtë rast, Gjykata, pa vonesë, duhet të shprehet me vendim, i cili është përfundimtar dhe i detyrueshëm për zbatim. Kjo është mënyra e vetme e të vepruarit të organeve kushtetuese të përfshira në procedurën e emërimit/zgjedhjes të gjyqtarit kushtetues, bazuar jo vetëm në parimin e luajalitetit kushtetues, por që garanton ushtrimin pa pengesa të kompetencave kushtetuese dhe ligjore nga çdo organ dhe, çka është më e rëndësishme, parimin e pavarësisë së kësaj Gjykate.

20. Për sa i përket themelit të çështjes Gjykata vlerëson se çështja e mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj lidhet me atë çka kanë përcaktuar për këtë aspekt Kushtetuta, ligji nr. 8577/2000 dhe aktet e procedurës së zgjedhjes së saj.

21. Në këtë kuptim, referuar procedurës së zgjedhjes së gjyqtarës Holta Zaçaj, rezulton se ajo është bazuar në nenin 125, pika 1 dhe 179, pika 3, të

Kushtetutës, ku i pari rregullon përbërjen e Gjykatës, kompetencën e emërimit/zgjedhjes së gjyqtarit kushtetues dhe shpërndarjen e saj mes 3 organeve të emërtesës, ndërsa i dyti është dispozitë kalimtare që përmban rregullime për mënyrën e përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës në periudhën pas ndryshimeve kushtetuese sipas ligjit nr. 76/2016, datë 22.7.2016. Po ashtu, ajo procedurë është bazuar edhe në nenet 7/ç dhe 7/dh, të ligjit nr. 8577/2000, që rregullojnë respektivisht procedurën e zgjedhjes së gjyqtarit kushtetues nga Gjykata e Lartë (si organi i emërtesës në rastin konkret) dhe përtëritjen e përbërjes së Gjykatës.

22. Nisur nga sa më lart, në funksion të përcaktimit të datës së mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj, Gjykata do të analizojë në vijim përmbajtjen e normave kushtetuese dhe ligjore të zbatuara dhe ato të lidhura me to, sikundër edhe procedurën e ndjekur për zgjedhjen e kësaj gjyqtareje.

23. Në këtë kuptim vërehet se ajo ka aplikuar si kandidate në procedurën e shpallur nga Gjykata e Lartë për plotësimin e vendit vakant të krijuar për shkak të përfundimit të mandatit të gjyqtarës Vitore Tusha në datën 10.3.2017, i deklaruar me vendimin nr. 19, datë 10.3.2017, të Gjykatës. Neni 179 i Kushtetutës, i të shtuar me ligjin nr. 76/2016, datë 22.7.2016, në pikën 3 të tij parashikon: *“Me qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së Gjykatës Kushtetuese, gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2025 dhe gjyqtari i ri, që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2020, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2028, ndërsa gjyqtarët e tjerë të Gjykatës Kushtetuese emërohen për të gjithë kohëzgjatjen e mandatit, sipas ligjit”*. Pra, duke iu referuar kësaj dispozite dhe të dhënave të faktit, rezulton se gjyqtarja Holta Zaçaj ka zëvendësuar gjyqtaren Vitore Tusha. Kjo dispozitë, në ndryshim nga neni 125, pika 7, i Kushtetutës, që parashikon se gjyqtari kushtetues vazhdon në detyrë deri në zgjedhjen e pasardhësit të tij, nuk flet për gjyqtarë pasardhës, por për gjyqtarin që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017.

24. Sikurse është përmendur edhe më sipër (*shih paragrafin 11 të vendimit*), pas reformës kushtetuese të vitit 2016, ky është rasti i parë kur Gjykata, në ushtrim të kompetencës së saj për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit, përballet me parashikimin e bërë në dispozitën kalimtare,

konkretisht nenin 179, pika 3, të Kushtetutës. Ndërkohë, i njëjti parashikim gjendet edhe në nenin 86, pika 4, të ligjit nr. 8577/2000, i shtuar me ligjin nr. 99/2016, i cili ka rregulluar skemën e ripërtëritjes së përbërjes së Gjykatës, duke parashikuar, ndër të tjera:: *“Përtëritja e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese deri në vitin 2022 do të bëhet sipas skemës së parashikuar më poshtë: a) Gjyqtarët që do të zëvendësojnë gjyqtarët, të cilëve u mbaron mandati në vitin 2016, emërohen sipas radhës, përkatësisht nga Presidenti i Republikës dhe nga Kuvendi; b) Gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, zgjidhet nga Gjykata e Lartë dhe qëndron në detyrë deri në vitin 2025.”*

25. Gjykata vëren se çështja konkrete lidhet me garantimin e përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës pas ndryshimeve kushtetuese të vitit 2016, duke pasur parasysh për këtë procedurën e ndjekur nga Gjykata e Lartë si organ emërtese, e cila ka përfunduar me zgjedhjen e gjyqtarës Holta Zaçaj. Konkretisht, sipas akteve të njoftimit të vakancës nga organi i emërtesës - Gjykata e Lartë, rezulton se kjo vakancë është shpallur dhe rishpallur në datat 16.1.2017, 19.4.2019, 3.6.2021, 31.1.2022 dhe 28.10.2022. Referuar këtyre akteve rezulton se me shpalljen e datës 3.6.2021 është njoftuar shpallja e tre vendeve vakante, ku në vendin vakant që krijohet pas largimit të znj. Vitore Tusha *“mandati i plotë 9-vjeçar i së cilës ka mbaruar në vitin 2017, zgjidhet gjyqtari i ri që qëndron në detyrë deri në mars 2025”*. Edhe sipas njoftimit për rihapjen e procedurës së aplikimit të datës 31.1.2022, të kryetarit të Gjykatës së Lartë rezulton se është rishpallur *“thirrja për plotësimin e vendit vakant të krijuar nga mbarimi i mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese, për pjesën e mbetur të mandatit 9-vjeçar, që përfundon në muajin mars 2025”*. Gjykata e Lartë në këto akte i është referuar nenit 179, pika 3, të Kushtetutës. Nga ana tjetër, edhe vetë gjyqtarja Holta Zaçaj, në kërkesën e saj për aplikim dhe në konfirmimin e kandidaturës pas rishpalljes së kësaj vakance, ka shprehur vullnetin e saj për të kandiduar për plotësimin e vendit vakant të krijuar nga mbarimi i mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese, për pjesën e mbetur të mandatit që përfundon në muajin mars të vitit 2025. Në përfundim të kësaj procedure, Mbledhja e Posaçme e Gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë, me vendimin nr. 2, datë 16.1.2023, ka vendosur: *“Zgjedhjen e znj. Holta Zaçaj anëtare të Gjykatës Kushtetuese me mandat të pjesshëm, deri në kryerjen e ripërtëritjes në vitin 2025.”*

26. Nga sa më sipër, për sa i takon përcaktimit të momentit të mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj, rezulton se Kushtetuta ka përcaktuar në mënyrë të qartë vitin e përfundimit të mandatit, konkretisht vitin 2025, por jo ditën dhe muajin e këtij momenti. Prandaj, Gjykata çmon se duhet përcaktuar dita dhe muaji i vitit 2025 në të cilin përfundon mandati i gjyqtarës Holta Zaçaj. Në këtë drejtim, sikurse u përmend më sipër (*shih paragrafin 15 të vendimit*), duket se ka dy qëndrime, njëri i Kryetares së Gjykatës se mandati i saj si gjyqtare mbaron në datën 31.12.2025, ndërsa tjetri i kryetarit të organit të emërtesës (Gjykatës së Lartë) se mandati i gjyqtarës mbaron në datën 10.3.2025.

27. Për sa i përket mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues, Gjykata mban në konsideratë se Kushtetuta ka parashikuar si datë të fillimit të detyrës betimin përpara Presidentit të Republikës (neni 129), kurse neni 8, pika 3, i ligjit nr. 8577/2000, ndërsa përmban të njëjtin parashikim për fillimin e mandatit, përcakton se mbarimi i tij është në datën e njëjtë të atij muaji të vitit të nëntë, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe. Ndërkohë që për sa i përket datës së saktë të përfundimit të qëndrimit në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj, Gjykata vëren se qëndrimi në detyrë dhe kohëzgjatja e mandatit të saj ka të bëjë me kuptimin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, të normave të tjera kushtetuese, për aq sa ato lidhen me të, të normave të ligjit nr. 8577/2000 të Gjykatës, si dhe të akteve të procedurës së zgjedhjes së saj. Për rrjedhojë, në rastin konkret mandati kushtetues është kufizuar nga vetë norma kushtetuese (dispozita kalimtare), e cila ka parashikim të ndryshëm nga rregulli i përgjithshëm i kohëqëndrimit në detyrë dhe mbarimit të mandatit.

28. Gjykata vlerëson se normat kushtetuese që parashikojnë fillimin dhe mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues të lidhur me datën e betimit të tij përpara Presidentit kanë të bëjnë me parimin e pavarësisë së Gjykatës. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se me qëllim që të përcaktohet nëse një organ është “i pavarur”, ndër të tjera, duhet konsideruar mënyra e emërimit të anëtarëve të tij, si dhe kohëzgjatja e funksionit të tyre. Garancia e kohëzgjatjes dhe paprekshmërisë së mandatit e mbron gjyqtarin nga ndikimet e forcave politike që mund të vijnë në pushtet. Vetëm një gjykatë e pavarur, së cilës i garantohet paprekshmëria e mandatit të anëtarëve të saj, mund

të konsiderohet si një gjykatë që administron drejtësinë kushtetuese, në përputhje me parimet kushtetuese. Edhe pse mandati i gjyqtarit kushtetues ka kuptimin e një mandatit të dhënë (jo të fituar nëpërmjet votës së zgjedhësve aktivë), parimi i pavarësisë nënkupton, gjithashtu, se gjyqtari, në momentin e emërimit, duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandatit, bazuar në rregullimet ligjore përkatëse dhe kjo kohëzgjatje nuk mund të lihet në diskrecion të organeve që e kanë emëruar/zgjedhur atë (*shih vendimet nr. 55, datë 27.7.2016; nr. 24, datë 9.6.2011, të Gjykatës Kushtetuese*).

29. Ndërkohë, referuar përmbajtjes së nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, që është norma që gjen zbatim në rastin në shqyrtim, duhet theksuar se bëhet fjalë për situatë kalimtare, qëllimi i së cilës është garantimi i përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës. Në jurisprudencën e Gjykatës parashikimi kushtetues që ka vendosur rregullin/sistemin e përtëritjes periodike dhe të pjesshme të përbërjes së Gjykatës është vlerësuar se garanton vazhdimësinë e jurisprudencës dhe kombinimin e përvojës së Gjykatës, duke qenë po ashtu mjet për garantimin e pavarësisë së saj, për sa kohë mandati i gjyqtarëve nuk përplasat me kohëzgjatjen e mandatit presidencial dhe atë parlamentar, por i tejkalon ato. Gjykata ka theksuar se ky rregull përbën një parim organizativ, i cili bazohet pikërisht në veçoritë specifike të procesit kushtetues, që përveç njohurive të gjyqtarëve, kërkon dhe përvojën e duhur. Ky rregullim ka për qëllim ruajtjen në përbërje të Gjykatës të një shumice prej dy të tretave të anëtarëve me stazh në detyrë, çka bën të mundur krijimin e një përvoje juridike të posaçme dhe të specializuar në gjykimin kushtetues, e cila nuk mund të përftohet askund tjetër. Kjo bazë njohurish tekniko-juridike në fushën e gjyimit kushtetues, duke qenë se ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e vendimmarrjes, konsiderohet nga Gjykata si një vlerë e mbrojtur nga Kushtetuta. Respektimi dhe zbatimi i parashikimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së saj çdo tre vjet, në një të tretën e anëtarësisë, paraqet rëndësi të veçantë në kuptim të ruajtjes dhe forcimit të pavarësisë dhe vazhdimësisë së këtij organi (*shih vendimin nr. 24, datë 9.6.2011, të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Bazuar në këtë premisë, për zgjidhjen e çështjes janë të zbatueshme dy parime kushtetuese, nga njëra anë, *parimi i pavarësisë së gjyqtarit në aspektin e patundshmërisë në detyrë*, dhe, nga ana tjetër, *parimi i*

përtëritjes periodike dhe të pjesshme të përbërjes së Gjykatës, që lidhet jo vetëm me funksionimin e drejtë të saj në pikëpamje të vazhdimësisë së jurisprudencës dhe kombinimit të përvojës së saj, por edhe me respektimin e parimit të balancës dhe kontrollit midis pushteteve në një shtet demokratik, parime të cilat në pamje të parë duket se ndeshen me njëra-tjetrën në rastin konkret. Prandaj, për të gjetur ekuilibrin e duhur midis këtyre dy parimeve, Gjykata vlerëson se duhet të mbahen parasysh arsyet që çuan ligjbërësin kushtetues për miratimin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës. Për këtë qëllim, në vijim, ajo do të ndalet në analizën e kësaj dispozite dhe të termave të saj, duke theksuar se ato duhet të lexohen në harmoni me normat e tjera kushtetuese relevante. Sikurse ka pohuar Gjykata, interpretimi përfundimtar i ligjit themelor të shtetit është funksioni më i rëndësishëm i saj, të cilin ajo e ushtron sa herë që vihet në lëvizje për t'u shprehur për një nga çështjet e parashikuara në nenin 131 të Kushtetutës dhe në normat e tjera kushtetuese. Kontrolli kushtetues, në çdo rast, nuk mund të bëhet pa interpretimin e kuptimit të normave kushtetuese që lidhen me çështjen konkrete në shqyrtim (shih vendimin nr. 36, datë 4.11.2021, të Gjykatës Kushtetuese).

31. Për sa u përket arsyeve të miratimit të nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, Gjykata vëren se referuar materialeve në lidhje me reformën kushtetuese në drejtësi, por edhe opinionit të Komisionit të Venecias për emërimin e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese (shih opinionin CDL-AD (2020)010), duket se ato kanë pasur të bëjnë me gjetjen e një mekanizmi për të mundësuar zbatimin e parimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës, por edhe për të bërë funksionale kompetencën e organeve të emërtesës sipas modelit të ri të emërimit/zgjedhjes së gjyqtarëve, duke parashikuar mënyrën e zbatimit të këtij parimi në të ardhmen në raport me situatën faktike të përbërjes së Gjykatës në atë moment për sa i përket mbarimit të mandateve të gjyqtarëve të saj, situatë e cila, për shkak të një konflikti të organeve të mëparshme të emërtesës (President/Kuvend), kishte çuar në mosrespektimin e këtij parimi kushtetues. Në jurisprudencën e saj Gjykata është shprehur se është në kompetencë të ligjvënësit kushtetues që të gjejë dhe të zbatojë mekanizmin e përshtatshëm për të respektuar parimin kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës çdo tre vjet në një të tretën e

saj (shih vendimin nr. 24, datë 9.6.2011, të Gjykatës Kushtetuese).

32. Ndaj në vlerësimin e Gjykatës kjo dispozitë, sikurse ajo shprehet se ka për qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së saj, ka parashikuar specifikisht kufizimin e qëndrimit në detyrë të dy gjyqtarëve, të cilët do të zëvendësonin gjyqtarët që, për shkak të kohës së emërimit, mandati nuk u përfundonte në vitet 2016 dhe 2019, por një vit më pas dhe, konkretisht, në vitet 2017 dhe 2020, për të përputhur në këtë mënyrë situatën faktike me rregullin kushtetues të përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës. Në përputhje me këtë linjë arsyetimi, pas dhënies së opinionit të Komisionit të Venecias për projektligjin për ndryshimet kushtetuese (shih opinionin CDL (2016)02, paragrafi 81), në tekstin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës u shtua togfjalëshi “*me qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së Gjykatës*”.

33. Në vijim të kësaj analize duket se me shtimin e këtij togfjalëshi në përmbajtje të dispozitës kalimtare, kushtetutëbërësi në ekuilibrin midis parimit të qëndrueshmërisë në detyrë dhe atij të përtëritjes së Gjykatës, i ka kushtuar vëmendje të veçantë këtij të fundit. Nga ana tjetër, për sa i takon datës së përfundimit të mandatit, edhe pse neni 129 i Kushtetutës i lidhur me nenin 8, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000, referon tek momenti i betimit, në rastin konkret data dhe muaji i mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj nuk mund të lidhet me datën e betimit të saj (25 janar). Një interpretim i tillë do të binte ndesh me parimin e pavarësisë, në kuptim të sigurisë juridike, sipas të cilit gjyqtari kushtetues, në momentin e emërimit, duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandati (shih paragrafin 28 të vendimit), pasi aktet që lidhen me procedurën e ndjekur nga Gjykata e Lartë për emërimin e saj i janë referuar muajit mars të vitit 2025.

34. Bazuar në sa më sipër, nën logjikën e zbatimit të parimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës, momenti i mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës (zonjës Vitore Tusha) duket se ka lidhje me kohëzgjatjen e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit që e ka zëvendësuar atë (zonjës Holta Zaçaj), në veçanti për sa i përket momentit të mbarimit të kësaj kohëzgjatjeje. Ligjbërësi kushtetues dhe, në vijim, ligjvënësi, përmes asaj dispozite kushtetuese kalimtare dhe atyre rregulimeve të bëra në ligjin nr. 8577/2000, duket se e kanë përcaktuar kohëzgjatjen e qëndrimit në

detyrë të gjyqtarit zëvendësues të lidhur jo thjesht me vitin 2025, por edhe me momentin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës, që në rastin konkret është data 10 mars. Në këtë kuptim, në respektim rigoroz të Kushtetutës dhe ligjit nr. 8577/2000, zgjedhja/emërimi i gjyqtarit që do të zëvendësonte zonjën Vitore Tusha do të duhej të përfundonte jo më vonë se data 10.3.2017, datë brenda së cilës, gjithashtu, gjyqtari i ri duhet të kishte bërë edhe betimin, pasi vetëm në këtë mënyrë bëhej i mundur respektimi i kohëzgjatjes së qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të ri sipas përcaktimit të bërë në dispozitën kushtetuese kalimtare. Pikërisht kjo lidhje mes mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës dhe fillimit (ideal) të qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të ri, duket se është pasur në konsideratë nga ligjbërësi kushtetues në dispozitën kushtetuese kalimtare, sikundër në vijim edhe nga ligjvënësi në veçanti për sa u përket ndryshimeve të bëra në nenin 86, të ligjit nr. 8577/2000, në lidhje me kohën e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të ri në funksion të zbatimit të parimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës.

35. Nga ana tjetër, duket se në të njëjtën mënyrë është kuptuar dhe zbatuar norma kushtetuese edhe në procedurën e ndjekur për plotësimin e vendit vakant të krijuar nga mbarimi i mandatit të zonjës Vitore Tusha. Edhe në këtë drejtim, Gjykata konstaton se jo vetëm që në aktet e njoftimit të vakancës, organi i emërtesës, Gjykata e Lartë, ka specifikuar kohën e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit që do të plotësonte vakancën e krijuar nga mbarimi i mandatit të gjyqtarës Vitore Tusha dhe datën e mbarimit të tij, por edhe se gjyqtarja Holta Zaçaj në aktet e kandidimit ka shprehur vullnetin e saj për kohën e mbetur të këtij mandati, sipas shpalljes së vakancës.

36. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se Kushtetuta dhe ligji nr. 8577/2000, pas reformës së vitit 2016, sikundër edhe aktet e procedurës së zgjedhjes së gjyqtarës Holta Zaçaj, duket se kanë përcaktuar një datë të saktë të përfundimit të qëndrimit në detyrë dhe, për pasojë, edhe të mbarimit të mandatit të saj, pikërisht datën 10.3.2025. Prandaj, Gjykata arrin në përfundimin se mbarimi i mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj lidhet me datën e mbarimit të mandatit të gjyqtarit që ajo ka zëvendësuar, pra datën 10 mars.

37. Së fundmi, për sa i përket kërkesës së tretë procedurale të Kryetares së Gjykatës, për pezullimin

e zbatimit të aktit “Njoftim” të kryetarit të Gjykatës së Lartë dhe procedurave të bazuara/iniciuara mbi atë akt, të cilat janë vënë në lëvizje duke u konsideruar si datë e mbarimit të mandatit të gjyqtarës Holta Zaçaj data 10.3.2025, duke qenë se Gjykata vendosi që ta shqyrtonte bashkë me themelin e çështjes dhe për sa kohë ajo (Gjykata) arriti në të njëjtin përfundim në lidhje me datën e mbarimit të mandatit të kësaj gjyqtareje, vlerëson se vendimi i saj nuk ndikon procedurën e vënë në lëvizje nga Kryetari i Gjykatës së Lartë, për rrjedhojë ajo e gjen të pabazuar edhe këtë kërkesë.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese, në mbështetje të neneve 127, pika 2 dhe 179, pika 3, të Kushtetutës, si dhe neneve 8, pika 3, 9, pikat 2 e 3 dhe 86, pika 4, të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarës së Gjykatës Kushtetuese, zonjës Holta Zaçaj, në datën 10.3.2025.

- Njoftimin e Gjykatës së Lartë si organi i emërtesës.

- Njoftimin e Presidentit të Republikës dhe Kuvendit të Republikës së Shqipërisë.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi menjëherë.

Marrë, më 23.12.2024.

Shpallur, më 27.1.2025.

Kryesuese: Marsida Xhaferllari

Anëtarë: Fiona Papajorgji, Genti Ibrahim, Sandër Beci, Ilir Toska, Marjana Semini

Anëtarë pjesërisht kundër : Sonila Bejtja

MENDIM PJESËRISHT KUNDËR

1. Në gjykimin kushtetues të çështjes që i përket kërkesës së Kryetares së Gjykatës Kushtetuese me objekt: “*Deklarimi i mbarimit të mandatit të gjyqtarës së Gjykatës Kushtetuese, zonjës Holta Zaçaj*”, edhe pse i bashkohem shumicës në qëndrimin se Gjykata është në kushtet që duhej të merrte vendim në lidhje me

këtë kërkesë, për sa kohë që është vetëm kjo Gjykatë organi që ka kompetencën për të marrë një vendim të tillë dhe vetëm pasi vihet në lëvizje nga Kryetari i saj, nuk i bashkohem asaj në lidhje me datën e përfundimit të kohës së qëndrimit në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj, e cila, në vlerësimin tim, është dita e fundit e muajit të fundit të vitit 2025, do të thotë data 31 dhjetor 2025. Në vijim, unë do të parashtoj argumentet ku mbështes këtë qëndrim timin.

2. Së pari, dua të evidentoj se në lidhje me kërkesat procedurale të paraqitura nga gjyqtarja Holta Zaçaj, unë kam votuar pro si për kërkesën për marrjen e një opinionit *amicus curiae* nga Komisioni i Venecies, ashtu edhe për atë lidhur me pezullimin e njofumit të kryetarit të Gjykatës së Lartë për hapjen e procedurës për zgjedhjen të anëtarit të ri të Gjykatës Kushtetuese, kërkesë që është e lidhur me qëndrimin tim për themelin e çështjes.

3. Vlerësoj të evidentoj më së pari, se neni 127, pika 2, i Kushtetutës sqaron që mbarimi i mandatit të gjyqtarit kushtetues deklarohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese. Të njëjtin formulim e gjejmë edhe në nenin 9, pika 2, të ligjit organik të Gjykatës. Shumë evidente kompetenca që ka Gjykata kur mblidhet për të shqyrtuar kërkesën e kryetarit të saj: ajo **deklaron** një datë të caktuar kalendarike që u hap rrugën disa procedurave të tjera që nuk mund të nisnin/iniciohen kryesisht pa këtë akt të Gjykatës. Natyra e këtij lloji vendimi, duke qenë tërësisht deklarativ, është formaliste. Të tilla kanë qenë edhe vendimet e kësaj Gjykate ndër vite për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarëve kushtetues, ashtu sikundër edhe ato më të fundit, në rastin e gjyqtarëve Altin Binaj, Përparim Kalo apo Elsa Toska (*shih vendimet nr. 41, datë 22.12.2021; nr. 42, datë 22.12.2021 dhe nr. 62, datë 23.9.2024, të Gjykatës Kushtetuese*).

4. Ky gjykim, për nga natyra e tij, zhvillohet pa palë ndërgjyqëse, sepse Kushtetuta dhe ligji kanë vendosur/caktuar sinorët e Gjykatës në nenin 125, pika 3, që thotë: “*Gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese qëndrojnë në detyrë për 9 vjet, pa të drejtë riemërimi*”, dhe nenin 129 të Kushtetutës që thotë: “*Gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese fillon detyrën pasi bën betimin përpara Presidentit të Republikës*”. Për të mos i lënë ndonjë diskrecion Gjykatës dhe vetë gjyqtarëve në ushtrimin e kësaj kompetence, ligjvënësi ka përcaktuar edhe formulën e llogaritjes së afatit brenda të cilit gjyqtari kushtetues ka të drejtë të ushtrojë detyrën kushtetuese. Pika 1, e nenit 8, të

ligjit organik të Gjykatës thotë: “*Gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese fillon detyrën pasi bën betimin para Presidentit të Republikës së Shqipërisë*”, dhe pika 3 e të njëjtit nen thotë: “*Mandati i gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese fillon nga data e betimit dhe mbaron në datën e njëjtë të atij muaji të vitit të nëntë, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe*”.

5. Njohja dhe ushtrimi i një kompetence të tillë lidhet me disa garanci dhe parime kushtetuese, ndër të tjera ai i pavarësisë së Gjykatës ashtu sikundër ai i patundshmërisë në detyrë të gjyqtarit kushtetues, ndaj Kushtetuta dhe ligji kërkojnë që deklarimi i përfundimit të qëndrimit në detyrë të një gjyqtari kushtetues të bëhet veçse me vendim të Gjykatës Kushtetuese, me qëllim garantimin e kësaj pavarësie dhe për të mos lejuar apo edhe ndaluar që mandati i një gjyqtari të interpretohet/kufizohet/ndërpritet/

ndryshohet nga ndonjë organ tjetër. Në lidhje me aspektet procedurale të procedurës, ndërsa Gjykata vihet në lëvizje vetëm me kërkesë të Kryetarit të saj, siç ndodhi edhe konkretisht, pra as kryesisht, as me kërkesë të ndonjë organi tjetër, as sepse u konstatua një qëndrim ndryshe i përfaqësuesit të një organi tjetër (kryetarit të Gjykatës së Lartë), gjykimi është kameral, pa palë, dhe si akte të gjykimit administrohen kërkesa e Kryetarit dhe aktet e zgjedhjes/emërimit të gjyqtarit për të cilin kërkohet të deklarohet data e mbarimit të detyrës. Kjo rrjedh qartë nga parashikimet kushtetuese e ligjore që kam cituar më sipër, ndërsa kjo është edhe mënyra se si është proceduar në praktikën institucionale të vetë kësaj Gjykate.

6. Kryetarja e Gjykatës Kushtetuese e vuri në lëvizje këtë të fundit për të deklaruar se cila është data kalendarike në të cilën i mbaronte asaj vetë koha e qëndrimit në detyrë si gjyqtare kushtetuese në situatën që ajo ishte duke ushtruar një mandat me kohë të kufizuar sipas nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, duke pretenduar se kjo datë është 31 dhjetori 2025 e duke parashtruar argumentet e saj mbi këtë qëndrim. Jo vetëm nisur nga objekti dhe shkaqet e kërkesës, por edhe referuar natyrës së këtij gjykimi, në themel të tij është përlllogaritja, sipas një formule të mirëpërcaktuar, e një date kalendarike të mbarimit të një periudhe kohore që fillon ditën e betimit të gjyqtarit përpara Presidentit, ndërsa përfundon në të njëjtën datë të të njëjtit muaj të vitit të nëntë. Ky është **regulli i vetëm** i zbatueshëm, i cili nuk zbatohet vetëm nëse Kushtetuta ka parashikuar qoftë një rregullim të ndryshëm të

posaçëm, qoftë një datë të ndryshme për mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues. Si i tillë, këtij lloji gjykimi i mungon debati gjyqësor dhe shqyrtimi gjyqësor mbi çështje që dalin tej këtij gjykimi, që nuk janë objekt kërkesë apo mbi fakte ose ngjarje të tjera juridike që nuk lidhen me momentin e fillimit apo mbarimit të mandatit të gjyqtarit.

7. Në përmbledhje të sa më sipër, theksoj se kur vihet në lëvizje për shqyrtimin e kërkesave të tilla Gjykata thjesht konstaton: i. nëse gjyqtari është zgjedhur/emëruar me mandat të plotë ose të pjesshëm, bazuar në përcaktimin e vakancës në aktin e emërimit/zgjedhjes nga organi i emërtesës apo dekreti presidencial; ii. nëse zbatohet rregulli i përgjithshëm i nenit 129 të Kushtetutës dhe nenit 8, pika 3, të ligjit organik apo nëse ka një rregullim të ndryshëm nga vetë norma kushtetuese, siç është rasti konkret, ku objekt shqyrtimi është vetëm neni 179, pika 3, i Kushtetutës.

8. Në rastin konkret qartësisht nuk jemi përpara rregullimeve të përgjithshme të nenit 125, pika 3, të Kushtetutës, sepse gjen zbatim neni 179, pika 3, i Kushtetutës, do të thotë se kjo gjyqtare është zgjedhur për një mandat të kufizuar, do të thotë se koha e qëndrimit të saj nuk është 9 vjet, çka më tej do të thotë se nuk mund të jetë i zbatueshëm as neni 8, pika 3, i ligjit organik. Konstatuar kjo, më tej konstatohet se neni 179, pika 3, i Kushtetutës ka përcaktuar si afat fundor të kohës së qëndrimit në detyrë vetëm vitin 2025, por nuk ka përcaktuar muajin dhe datën e mbarimit të afatit.

9. Jam dakord me shumicën, sa parashtruar prej saj, se ky është rasti i parë kur ajo përballet me parashikimin e bërë në dispozitën kalimtare, nenin 179, pika 3, të Kushtetutës, ndërsa nuk jam dakord me analizën që i ka bërë shumica kësaj dispozite, analizë e cila ka dalë tej shkaqeve të objektit të kërkesës dhe tej shkaqeve të këtij lloji gjykimi. Koncepti i **përtëritjes së rregullt** në dispozitën kushtetuese kalimtare (neni 179, pika 3) është barazuar nga shumica me rregullin/sistemin e **përtëritjes periodike dhe të pjesshme** duke parashtruar ajo jurisprudencën kushtetuese për këtë të fundit dhe duke dalë në përfundimin vijues se për zgjidhjen e çështjes “janë të zbatueshme dy parime kushtetuese, nga njëra anë, parimi i pavarësisë së gjyqtarit në aspektin e patundshmërisë në detyrë, dhe, nga ana tjetër, parimi i përtëritjes periodike dhe të pjesshme të përbërjes së Gjykatës, që lidhet jo vetëm me funksionimin e drejtë të saj në pikëpamje të vazhdimësisë së jurisprudencës dhe kombinimit

të përvojës së saj, por edhe me respektimin e parimit të balancës dhe kontrollit midis pushteteve në një shtet demokratik, parime të cilat në pamje të parë duket se ndeshen me njëra-tjetrën në rastin konkret. Prandaj, për të gjetur ekuilibrin e duhur midis këtyre dy parimeve, Gjykata vlerëson se duhet të mbahen parasysh arsyet që çuan ligbërësin kushtetues për miratimin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës. Për këtë qëllim, në vijim, ajo do të ndalet në analizën e kësaj dispozite dhe të termave të saj, duke theksuar se ato duhet të lexohen në harmoni me normat e tjera kushtetuese relevante. Sikurse ka pohuar Gjykata, interpretimi përfundimtar i ligjit themelor të shtetit është funksioni më i rëndësishëm i saj, të cilin ajo e ushtron sa herë që vihet në lëvizje për t’u shprehur për një nga çështjet e parashikuara në nenin 131 të Kushtetutës dhe në normat e tjera kushtetuese. Kontrolli kushtetues, në çdo rast, nuk mund të bëhet pa interpretimin e kuptimit të normave kushtetuese që lidhen me çështjen konkrete në shqyrtim” (shih paragrafin 30 të vendimit).

10. Vlerësoj të theksoj në këtë pikë se është tërësisht i gabuar arsyetimi i shumicës se Gjykata bën interpretimin përfundimtar të Kushtetutës sa herë që vihet në lëvizje për t’u shprehur për një nga çështjet e parashikuara në nenin 131 të Kushtetutës dhe në normat e tjera kushtetuese. Kjo nuk del as nga dispozitat kushtetuese, as nga qëndrimi i kësaj Gjykate ndër vite kur ajo është ndalur në ushtrimin e kësaj kompetence për të zgjidhur një çështje konkrete të shtuar për zgjidhje në një gjykim me palë ndërgjyqëse, të cilave u është kërkuar dhe kanë shprehur qëndrimet e tyre, duke debatuar me njëra-tjetrën për të mbrojtur secila të drejtën që i është kërkuar Gjykatës të rivendosë dhe që është pretenduar se ia ka marrë ose nuk ia ka dhënë ose ia ka shkelur pala tjetër. Një procedurë thjesht deklarative si kjo që ushtron Gjykata sipas nenit 127, pika 2, të Kushtetutës në rastin e parashikimit të nenit 179, pika 3, të Kushtetutës nuk e legjitimon atë të ushtrojë këtë funksion (interpretativ) sepse është në pamundësitë e krijimit të ndonjë premise apo situatë konkrete që do të kërkonte interpretim të normave kushtetuese në këtë nivel dhe formë. Dëshiroj të kujtoj dhe sjell në vëmendje që ka pasur raste kjo Gjykatë (në rastin e deklarimit të mbarimit të mandatit të gjyqtarit Përparim Kalo) ku gjyqtari iu drejtua Gjykatës në mënyrë të shprehur me kërkesë për interpretim të dispozitave që kanë të bëjnë me mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues, duke pretenduar, në thelb, se mandati plotësues, siç ishte rasti i mandatit të atij gjyqtari, përcaktuar si i tillë edhe në dekretin e Presidentit, duhet të llogaritet

bazuar në ushtrimin efektiv të tij (mandatit). Gjykata e citoi në vendim këtë kërkesë të gjyqtarit (*shih paragrafin 7, të vendimit nr. 42, datë 22.12.2021*) por nuk e shqyrtoi dhe nuk dha asnjë koment ose vlerësim ose trajtim mbi të duke e konsideruar kërkimin tej kompetencave të saj, qasje e cila duhej të ishte mbajtur edhe në rastin në shqyrtim.

11. Për më tepër, theksoj të sqaroj dhe evidentoj se as në kërkesën e Kryetares së Gjykatës, që ka vënë në lëvizje gjykimin në fjalë, nuk është kërkuar interpretimi i normave kushtetuese (nenit 179, pika 3), por zbatimi i tyre në përputhje me frymën e Kushtetutës për përcaktimin e një date konkrete kalendarike sipas rregullave të përgjithshme të së drejtës, kjo në mungesë të vetë parashikimit kushtetues/formulës kushtetuese në lidhje me këtë mandat specifik. Interpretimi i shumicës ka dalë tej objektit të kërkesës, tej shkaqeve të saj, tej natyrës së gjykimit duke iu referuar një standardi dhe jurisprudence që as i përket përmbajtjes së nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, dhe një formule kushtetuese dhe skeme përtëritje që nuk është objekt gjykimi dhe as e zbatueshme në këtë çështje.

12. Nga ana tjetër, gjej të gabuar dhe jo në kontekst, po aq sa të pavend, edhe referimin në parashikimin e nenit 86, pika 4, të ligjit organik ku, në mënyrë të gabuar, shumica referon për të mbështetur qëndrimin se edhe në këtë normë bazohet lidhja mes mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës dhe fillimit (ideal) të qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të ri (*shih paragrafin 34 të vendimit*). Kjo dispozitë kalimtare: *së pari*, synon të përcaktojë rendin e organeve të emërtesës që do të zgjedhin gjyqtarët kushtetues, pra **radhën e emërimeve** nga institucionet e emërtesës – sekuenca; *së dyti*, parashikon zbatimin e kësaj skeme nga këto organe emërtese dhe radhën e veprimit të tyre **deri në vitin 2022**, do të thotë që kjo skemë, pra ky rend (radhë) ka përfunduar efektet. Qartësisht kjo dispozitë është e zbatueshme vetëm në lidhje me përcaktimin e organit të emërtesës për zgjedhjen/emërimin e gjyqtarëve kushtetues, ndërsa ajo tashmë jo vetëm nuk sjell më efekte, as nuk ka, në rastin konkret, ndonjë paqartësi se është Gjykata e Lartë organi i emërtesës në këtë procedurë.

13. Konsideroj me vend të theksoj në këtë pikë se Kushtetuta në përmbajtje dhe frymë nuk njeh një **fillim ideal** të qëndrimit në detyrë të një gjyqtari, qoftë kushtetues apo tjetër. Kushtetuta ka një formulë të vetme, të qartë dhe të përcaktueshme që

e lidh qëndrimin në detyrë me fillimin e saj, ndërsa fillimi i detyrës nuk ka një moment ideal, por ka një ngjarje/moment të përcaktuar kohor/kalendarik që është data kur Presidenti thërret gjyqtarin të bëjë betimin. **Gjyqtari fillon detyrën pasi bën betimin** (neni 129 i Kushtetutës) dhe asnjë interpretim/qasje nuk mund të ndryshojë këtë rregull kushtetues **dhe e mbaron atë pasi ka qëndruar 9 vjet në detyrë** (mandati i plotë). Kjo formulë gjen zbatim qoftë kur i njëjti gjyqtar nis dhe mbaron mandatin e plotë apo ai zëvendësohet në këtë mandat nga një gjyqtar tjetër, i cili futet në një kohëzgjatje mbi të njëjtat rregulla konkrete, dhe nuk zbatohet vetëm nëse Kushtetuta parashikon, në mënyrë të shprehur, një datë të ndryshme për mbarimin e afatit të qëndrimit në detyrë.

14. Mbi premisat sa më sipër, nuk është i saktë përfundimi që ka arritur shumica duke e lidhur mandatin e gjyqtarës Holta Zaçaj me atë të znj. Vitore Tusha. Sipas shumicës, neni 179, pika 3, i Kushtetutës, në ndryshim nga neni 125, pika 7, i Kushtetutës, që parashikon se gjyqtari kushtetues vazhdon në detyrë deri në zgjedhjen e pasardhësit të tij, nuk flet për gjyqtarë pasardhës, por për gjyqtarin që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017 (*shih paragrafin 23 të vendimit*). Theksoj se ky qëndrim duket se përmban një koncept të ri kushtetues që kërkon të sjellë shumica. Kushtetuta njeh vetëm këto koncepte të mandatit: *i plotë*, kur një gjyqtar pason atë paraardhës që ka mbaruar mandatin e plotë; *i pjesshëm* apo *i parakohshëm*, kur një gjyqtar hyn në një mandat të plotë të lënë të pambaruar nga gjyqtari që largohet përpara kohe, pra zëvendësohet. Përdorimi i termit pasardhës apo zëvendësues nuk mund të ndryshojë formulimet kushtetuese dhe kjo sidomos kur qartazi znj. Vitore Tusha e kishte mbaruar mandatin e saj të plotë dhe qëndronte në detyrë në pritje të atij gjyqtari që do ta pasonte jo si zëvendësues por si një gjyqtar që do të fillonte dhe mbaronte mandatin e tij kushtetues, si një mandat i ri (jo zëvendësues), që në këtë rast ishte i pjesshëm jo sepse hynte në mandatin e znj. Vitore Tusha (sipas logjikës së shumicës), por sepse vetë Kushtetuta e ka përcaktuar si të tillë, duke vendosur/caktuar një afat konkret të mbarimit (viti 2025), pra duke parashikuar përjashtimin e zbatimit vetëm në këtë rast konkret/specifik nga rregulli i parashikuar në nenin 125, pika 3 të lidhur me nenin 129 të Kushtetutës (nëntë vite kalendarike nga data e betimit).

15. Theksoj se i takon kushtetutëbërësit dhe vetëm atij, që, në rast se vëren se nuk është arritur qëllimi i tij në miratimin e dispozitave kushtetuese, të marrë masa apo të miratojë mekanizma për të siguruar zbatimin e një modeli të caktuar kushtetues. Në këtë lloj gjykimi, pra në këtë fazë, pra në këtë rast konkret, kjo nuk përbën çështje kushtetuese, nuk përbën lëndë kushtetuese dhe as objekt interpretimi/vlerësimi të Gjykatës.

16. Shumica arsyeton se *“momenti i mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës (znj. Vitore Tusha) duket se ka lidhje me kohëzgjatjen e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit që e ka zëvendësuar atë (znj. Holta Zaçaj), në veçanti për sa i përket momentit të mbarimit të kësaj kohëzgjatjeje. Ligjvënësi kushtetues dhe, në vijim, ligjvënësi, përmes asaj dispozite kushtetuese kalimtare dhe atyre rregullimeve të bëra në ligjin nr. 8577/2000, duket se e kanë përcaktuar kohëzgjatjen e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit zëvendësues të lidhur jo thjesht me vitin 2025, por edhe me momentin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës, që në rastin konkret është data 10 mars.”* (shih paragrafin 34 të vendimit). Sipas formulimit të bërë nga shumica, znj. Vitore Tusha rezulton të ketë pasur dy mandate radhazi, që nuk është aspak e mundur (ndërsa është e ndaluar) bazuar në përcaktimin kushtetues që thotë se gjyqtari kushtetues qëndron në detyrë vetëm për një mandat të plotë *“pa të drejtë riemërimi”* (neni 125, pika 3, i Kushtetutës). Nga analiza e shumicës rezulton një nonsens i madh juridik në faktin që znj. Vitore Tusha ka qëndruar në detyrë përtej mandatit të saj të vetëm, në një mandat të dytë, e ndaluar kjo kategorisht nga Kushtetuta.

17. Sipas vendimit 19, datë 10.3.2017, të Gjykatës Kushtetuese për deklarimin e mbarimit të mandatit të znj. Vitore Tusha ajo e ka filluar mandatin në datën 10 mars 2008, ditën që bëri betimin përpara Presidentit të Republikës, dhe e ka mbaruar atë në datën 10 mars 2017, me plotësimin e mandatit 9-vjeçar, kjo në përputhje me nenin 125, pika 3 dhe 129 të Kushtetutës. Pas mbarimit të mandatit, znj. Vitore Tusha vijoi të qëndrojë në detyrë deri në zgjedhjen e gjyqtarit pasues, në përputhje me nenin 125, pika 7, të Kushtetutës, ndërsa vijimi i saj në detyrë nuk përbën ushtrim/fillim të një mandati tjetër (të dytë), pasi kjo, ritheksoj, ndalohet nga neni 125, pika 3, i Kushtetutës. Dispozitat kushtetuese nuk lidhin asnjë mandat pasues me një mandat paraardhës, do të thotë nuk lidhin as mandatin e gjyqtarës Holta Zaçaj me atë të znj. Vitore Tusha. Thënë kjo, është e papranueshme logjika e përdorur

për të arritur në përfundimin se data 10 mars është data e fillimit të mandatit të gjyqtarit që ka pasuar në detyrë znj. Vitore Tusha dhe, aq më pak, ajo se gjyqtari pasues (i zgjedhur nga Gjykata e Lartë) na paskërkësh hyrë në një mandat të filluar dhe të pambaruar për sa kohë që ai nuk është një gjyqtar zëvendësues sipas të vetmit koncept kushtetues që parashikon neni 127, pika 3, i Kushtetutës për këtë lloj mandati. Mbarimi i qëndrimit në detyrë të znj. Vitore Tusha nga pikëpamja kushtetuese nuk përbën ndonjë afat apo datë konkrete, specifike, e cila të referohet si një ngjarje juridike nga dispozita kushtetuese me të cilën të lidhet fillimi apo mbarimi i mandatit të gjyqtarit pasues (Holta Zaçaj). Edhe në referim të përmbajtjes së nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, mandati i gjyqtarës Holta Zaçaj nuk është i lidhur me datën e fillimit, për rrjedhojë edhe të mbarimit të mandatit të plotë të znj. Vitore Tusha. Data 10 mars 2017 është ngjarja juridike që ka përcaktuar mbarimin e mandatit të plotë 9-vjeçar të znj. Vitore Tusha sipas normave kushtetuese, ndërsa nuk lidhet, pra nuk përcakton dhe as nuk ka rëndësi kushtetuese dhe ligjore për përlllogaritjen e mandatit të gjyqtarit pasues të saj, ndërsa një ngjarje e tillë juridike as nuk përcakton/lidh asnjë mandat pasues kushtetues (me përjashtim të atij zëvendësues dhe vetëm kur është rasti i nenit 127, pika 3, të Kushtetutës). Norma kushtetuese nuk e lidh mandatin e gjyqtarës Holta Zaçaj me atë të znj. Vitore Tusha, por e ka cituar vitin e mbarimit të mandatit të kësaj të fundit për të qenë e evidentueshme/e dallueshme/e përcaktueshme se cilit gjyqtar të vetëm/të përcaktuar i kufizohet koha e qëndrimit në detyrë dhe se cilat do të jenë mandatet e vetme të lejuara për t'u konsideruar të kufizuara jashtë përcaktimit të kohëzgjatjes 9 vjet të mandateve të tjera kushtetuese.

18. Në nenin 4, pika 3, të Kushtetutës përcaktohet se dispozitat kushtetuese zbatohen drejtpërsëdrejti, përveç rasteve kur vetë ajo parashikon ndryshe. Sipas këtij parimi themelor, kur rregullimi kushtetues parashikohet shprehimisht, ai detyrimisht do të zbatohet drejtpërdrejt. Përmbajtja e dispozitës kushtetuese nuk mund të mënjanohet ose të tejkalohet duke u dhënë përparësi akteve juridike që dalin në bazë dhe për zbatim të Kushtetutës, siç vlerësoj të theksoj se ka bërë shumica në rastin konkret. Gjykata ka theksuar se rregullimet që bën Kushtetuta nuk mund të jenë gjithmonë të plota ose shteruese, pasi ajo nuk ka për

qëllim të rregullojë hollësisht çdo çështje të organizimit të jetës politiko-shoqërore të një vendi, por vetëm parimet dhe kriteret bazë mbi të cilat duhet të mbështetet (*shih vendimet nr. 55, datë 27.7.2016; nr. 22, datë 24.4.2015, të Gjykatës Kushtetuese*). Atë që nuk ka dashur ta bëjë Kushtetuta, nuk mund ta bëjë ligji. Prandaj nuk mund të pranohet se ajo ka ometuar pa përmendur raste të tilla (...) atje ku nuk është shprehur (*shih vendimet nr. 10, datë 26.2.2015; nr. 25, datë 15.12.2008; nr. 212, datë 29.12.2002, të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Unë jam e qëndrimit se në referim të këtij standardi, kushtetutëbërësi, ndërsa nuk ka përcaktuar një datë dhe nuk ka lidhur mandatin me një ngjarje/mandat të caktuar jo se ka ometuar, por ka zgjedhur, pra ka dashur të veprojë kështu, me qëllimin për të zbutur në maksimum efektet e një dispozite kufizuese të një mandati kushtetues. Duke qenë se për shkak të zbatimit të nenit 179, pika 3 një gjyqtari kushtetues i është kufizuar mandati 9-vjeçar, Kushtetuta ka synuar që pasojat e këtij kufizimi (duke konsideruar garanci kushtetuese mandatin e plotë 9-vjeçar) të jenë sa më të vogla në këtë situatë që përbën një rast përjashtimor. Duke pasur këtë qasje, unë jam e qëndrimit se përllogaritja në këtë rast bëhet bazuar në parimet e përgjithshme të së drejtës që kanë të bëjnë me mënyrën e përllogaritjes së afateve që nuk janë të përcaktuara në ditë dhe datë të saktë. Edhe vetë vendimi i Mbledhjes së Posaçme të Gjykatës së Lartë (akti i zgjedhjes në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj në Gjykatën Kushtetuese) në përcaktimin e tij përmban pikërisht formulimin sipas nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, duke përcaktuar zgjedhjen e saj me mandat të pjesshëm deri në vitin 2025. Ndërsa vlerësoj se kushtetutëbërësi nuk ka dashur të përcaktojë datë të saktë në ditë dhe muaj, e vetmja mënyrë për të përcaktuar datën kur mbaron qëndrimi në detyrë i gjyqtarës Holta Zaçaj është ajo bazuar në rregullat e përgjithshme të së drejtës. Rregullimet e Rregullores së Gjykatë plotësojnë dispozitat përkatëse të Kushtetutës dhe të ligjit organik dhe për çështje që nuk gjejnë rregullim në këto akte zbatohen dispozitat që rregullojnë procedurat civile, penale dhe administrative, sipas parashikimeve të kodeve përkatëse, duke pasur parasysh natyrën e çështjes konkrete në shqyrtim. Ndaj, në zbatim të nenit 148 të Kodit të Procedurës Civile dhe nenit 56 të Kodit të Procedurave Administrative, që përcaktojnë se kur afati që është caktuar në javë, në muaj ose në vite mbaron me

kalimin e asaj dite të javës së fundit ose të muajit të fundit që ka të njëjtin emër ose numër me atë të ditës që ka ndodhur ngjarja nga e cila ka filluar të ecë afati, jam e qëndrimit se data e mbarimit të kohës së qëndrimit në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj është dita e fundit e muajit të fundit të vitit 2025, konkretisht ora 23:59 e datës 31 dhjetor 2025.

20. Sipas shumicës “nga ana tjetër, edhe vetë gjyqtarja Holta Zaçaj, në kërkesën e saj për aplikim dhe në konfirmimin e kandidaturës pas rishpalljes së kësaj vakance, ka shprehur vullnetin e saj për të kandiduar për plotësimin e vendit vakant të krijuar nga mbarimi i mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese, për pjesën e mbetur të mandatit që përfundon në muajin mars të vitit 2025” (*shih paragrafin 25 të vendimit*) dhe “gjyqtarja Holta Zaçaj në aktet e kandidimit ka shprehur vullnetin e saj për kohën e mbetur të këtij mandati, sipas shpalljes së vakancës?” (*shih paragrafin 35 të vendimit*). Edhe ky argument nuk mund të shërbejë për Gjykatën, sa kohë që kandidatja Holta Zaçaj ka kandiduar dhe ka shprehur vullnetin të kandidojë për një vend vakant në Gjykatën Kushtetuese që përcaktohej nga neni 179, pika 3, e Kushtetutës, do të thotë që ajo ka pranuar të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2025. Edhe sa ajo ka shprehur dhe ka nënshkruar në letrat dhe aktet e kandidimit nuk konsiderohet vullnet për të pranuar interpretimin/leximin që i është bërë asokohe normës kushtetuese përmes një njoftimi të shpalljes së një vakance, por për të plotësuar dhe respektuar formalisht kërkesat e kandidimit.

21. Kjo nënkupton se njoftimi që ka bërë Gjykata e Lartë asokohe, në të njëjtën mënyrë si dhe qëndrimi që mban aktualisht kryetari i Gjykatës së Lartë, sa kohë që Kushtetuta dhe ligji nuk kanë një datë të përcaktuar, a ndonjë formulë të posaçme, pra specifike, që rregullon këtë situatë të veçantë, çdo vlerësim/qëndrim/qasje në njoftimin e vakancës nga kryetari i organit të emërtesës në detyrë në atë kohë, nuk përbën as ndonjë interpretim autoritar, as interpretim kushtetues, as detyrues për Gjykatën Kushtetuese o ndonjë organ/autoritet/individ tjetër. Jo më kot ka edhe një mospërputhje mes njoftimit të shpalljes së vakancës dhe vetë vendimit të Mbledhjes së Posaçme të Gjykatës së Lartë nr. 2, datë 16.1.2023, për zgjedhjen në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj, që nuk i referohet datës që ishte vendosur në njoftimin për shpalljen e vakancës, do të thotë datës 10 mars, por i referohet vetëm vitit 2025, në përputhje me përcaktimin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës.

22. Duke pasur parasysh sa është trajtuar më sipër, mandati i gjyqtarës Holta Zaçaj është një mandat i pjesshëm (jo i plotë) por jo zëvendësues, i rregulluar në mënyrë të posaçme nga dispozita kalimtare kushtetuese, që do të thotë se **nuk ka si datë mbarimi**: i. as datën e fillimit dhe mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës (Vitore Tusha si gjyqtare paraardhëse); ii. as datën e betimit të gjyqtarës Holta Zaçaj para Presidentit të Republikës, për sa kohë nuk është një mandat i plotë 9-vjeçar. Nëse Kushtetuta do të kishte dashur të bënte një rregullim të tillë ajo do të kishte përcaktuar në mënyrë të shprehur dhe të qartë datën e mbarimit të këtij mandati të pjesshëm (8-vjeçar).

23. Në përfundim, bazuar në dispozitat kushtetuese dhe ligjore, unë jam e qëndrimit se afati i qëndrimit në detyrë të gjyqtarës Holta Zaçaj mbaron në datën 31 dhjetor 2025, pasi as Kushtetuta nuk ka përcaktuar ndonjë datë tjetër apo

ndonjë ngjarje juridike nga e cila të mund të përcaktohet një datë e ndryshme dhe një qëndrim i ndryshëm nuk rezulton as në dispozitat e zbatueshme për zgjidhjen e kësaj çështjeje, apo praktika institucionale e kësaj Gjykate.

24. Në këto kushte, në situatën që as vetë Gjykata e Lartë si organ emërtese, aq më pak kryetari i saj, nuk ka kompetencën të konstatojë krijimin e vakancës dhe të shpallë/deklarojë kryesisht fillimin e procedurave për plotësimin e saj, qëndrimi i kryetarit të Gjykatës së Lartë, i pasuar me akte që kanë vënë në lëvizje një procedurë jokushtetuese, duhej të deklarohej si jokushtetues, sa kohë që ai përbën një precedent të rrezikshëm me pasoja të rënda në rendin kushtetues.

Anëtarë: Sonila Bejtja

Formati 61x86/8

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2025

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 224 lekë